

BUDSJETT 2018

ØKONOMIPLAN 2018 – 2021

Vedtatt i kommunestyrets møte 14.12.2017

ÅRSBUDSJETT 2018

ØKONOMIPLAN 2018 – 2021

INNHold

- **Kommunestyrets vedtak**

Årsbudsjett for 2018, og økonomiplan for perioden 2018 - 2021 ble vedtatt av kommunestyret i møte 14. desember 2017, sak 106/17. Særutskrift av kommunestyrets vedtak er tatt inn i dette dokument. Kommunestyrets vedtak avviker noe fra rådmannens forslag. Alle forslag under den politiske behandlingen framkommer av protokollen. Kommunestyrets endelige vedtak finner en til slutt i særutskriften.

Det redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen, se eget punkt nedenfor.

- **Talldel**

Budsjettskjema 1 A og 1 B (driftsbudsjettet), budsjettskjema 2 A og 2 B (investeringsbudsj.) er ajourført etter kommunestyrets behandling.

Det understrekes at nevnte driftsbudsjettskjema er kommunens vedtatte budsjett, og det er dette nivå som er bindende for administrasjonens disponeringer gjennom budsjettåret. Krav til budsjettendringer oppstår først når det framkommer avvik til disse budsjettforutsetninger.

- **Rådmannens kommentarer**

Grunnlaget for kommunestyrets årsbudsjett- og økonomiplan-vedtak, var rådmannens budsjettkommentarer datert 15.11.2017. Som det framgår av protokollen, ble det foretatt noen endringer i den politiske behandlingen. Disse er innarbeidet i talloppstillingene, men selve tekstdokumentet fra rådmannen som lå til grunn for den politiske behandlingen, er ikke korrigert i etterkant.

- **Endringer i den politiske behandlingen**

Nedenfor redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen vedr driftsbudsjettet 2018:

Driftsrammene er økt med netto 1,595 mill. kr sammenlignet med rådmannens forslag.

Endringene fordeler seg slik:

Rammeområde A: Administrative og politiske fellestjenester: Økt ramme kr 100.000:

- Fest for ansatte: Økt ramme kr 100.000.

Rammeområde E: Oppvekst: Redusert ramme kr 160.000:

- Leie av idrettsanlegg i Lunde: Økt ramme kr 90.000
- Interkommunal PP-tjeneste: Redusert ramme kr 150.000 (halvårseffekt av ny stilling)
- Ramme skolefritidsordning: Redusert ramme kr 100.000 pga av økt betalingssats.

Rammeområde F: Helse- og omsorg: Økt ramme kr 900.000:

- Ressurs helsesøster: Økt ramme kr 200.000.
- Grunnbemanning sjukeheimen: Økt ramme kr 600.000.
- Prosjekt «Det store heltidsvalget»: Økt ramme kr 100.000.

Rammeområde H: Samfunnsutvikling: Økt ramme kr 755.000

- Ekstra ressurs kulturskolen: Økt ramme kr 50.000.
- Kompis: Økt ramme kr 15.000.
- Overføring Telemark museum: Redusert ramme kr 60.000.
- Kommunale vcier: Økt ramme kr 800.000.
- Midt-Telemark Brann og redning: Redusert ramme kr 50.000.

Forannevnte endringer er dekket inn på følgende måte:

- Økt utbytte fra Midt-Telemark Energi: Kr 1,006 mill. kr.
- Redusert inndekking av tidligere års driftsunderskudd: Kr 1,575 mill. kr.
- Driftsbudsjettet er balansert med en avsetning til disposisjonsfond på kr 986.000.

Nye opplysninger vedr skatteinngangen i november i år, bidro til den nevnte finansieringsløsningen for påplusningene i 2018-budsjettet. Kommunestyret har i møte 14. desember vedtatt en budsjettregulering for 2017, som innebærer at skatteanslaget er økt med 1,575 mill. kr. Denne merinntekten er disponert til inndekking av tidligere års underskudd. Følgelig ble tilsvarende beløp i 2018-budsjettet «frigjort». Alt av gamle driftsunderskudd forutsettes nå å være dekket inn i 2017-budsjettet. Om denne forutsetningen holder, blir avklart gjennom regnskapsavleggelsen i februar 2018.

Investeringsbudsjettet 2018:

Rådmannens forslag ble vedtatt med en endring:

Gangbru Lunde sluse er ført opp med en kommunal bevilgning på kr 200.000. Tiltaket forutsetter også eksterne tilskuddsmidler fra Sparebankstiftelsen på tilsvarende beløp.

Ulefoss 4. januar 2018

Roar Lindstrøm

Økonomisjef

Budsjett 2018 - Økonomiplan 2018 - 2021

Arkivsaknr: 17/1163

Nome

kommune

Jnr.:

2017014498

Arkiv

K1 - 150

Saksbehandler

Roar Lindstrøm

Forvaltningsorgan	Dato	Sak nr
Driftsutvalget	28.11.2017	070/17
Formannskapet	15.11.2017	082/17
Kommunestyret	14.12.2017	106/17
Formannskapet	30.11.2017	097/17

Innstilling fra rådmannen:

Driftsbudsjettet 2018:

1. Rammer og disponering

a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 424,337 mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel.

b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder.

c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysning og tilsetting foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.

d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,928 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.

e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i pkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.

f) Under forutsetning at det bevilges samlet 1,150 mill. kr til næringsfond i 2018, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 585.000 til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2017.

b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2018.

c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:

- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.

- andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.

d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,35 % med virkning fra 01.04.2018.

Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2018 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.875 til kr 2.360 pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis. Økningen skyldes sak om vedtektsendring til politisk behandling, der SFO tilbudet endres til å gjelde 44 uker. Mulighet for å velge 38 uker bortfaller.

Helse og omsorg

g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 155 til kr 160 pr døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 150 til kr 160 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag økes fra kr 80 til kr 85.

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr 200 til kr 205. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	187.268	205
2G – 3G	280.902	820
3G – 4G	374.536	1.095
Over 4G	374.536	1.165

Ingen betaler mer enn selvkost (301 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 280 til kr 285 pr måned. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 280 til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 200 pr måned til henholdsvis kr 8.200 (små rom) og kr 8.500 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.860 for skoleåret 2017/2018, til kr 2.935 (2,6 %) for skoleåret 2018/2019.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Feie- og tilsynsgebyr reduseres fra kr 397 pr pipe **ekskl mva** til kr 361 pr pipe **ekskl mva**. vanngjør fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva**. (uendret fra 2017).

avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva** (uendret fra 2017).

tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva**.

tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva**.

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2017). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

a) Oppfølging av budsjett 2018 gjennomføres etter samme hyppighet og opplegg som ved økonomirapporteringen for 2017.

Investeringsbudsjettet 2018:

4. Investeringer for 2018 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 4,5 mill. til videre utlån.

7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2019 - 2021:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel.

10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i rådmannens talldel.

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Formannskapet 15.11.2017:

Behandling:

Feilregistrert i innkallingen.

FS- 082/17 Vedtak:

Skal behandles i desembermøtet.

Driftsutvalget 28.11.2017:

Behandling:

Endring i rådmannens innstilling

Punkt 2 F - Oppvekst

Siste setning utgår (Mulighet for og velge 38 uker bortfaller)

Rådmannens innstilling med endring ble enstemmig tilrådd

DU- 070/17 Vedtak:

Driftsbudsjettet 2018:

1. Rammer og disponering

a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 424,337 mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel.

b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder.

c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetning foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.

d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellelsråd fastsettes til 5,928 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.

e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i pkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.

f) Under forutsetning at det bevilges samlet 1,150 mill. kr til næringsfond i 2018, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 585.000 til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2017.

b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2018.

c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:

- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
- andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.

d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,35 % med virkning fra 01.04.2018.

Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2018 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.875 til kr 2.360 pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis. Økningen skyldes sak om vedtektsendring til politisk behandling, der SFO tilbudet endres til å gjelde 44 uker.

Helse og omsorg

g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 155 til kr 160 pr døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 150 til kr 160 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag økes fra kr 80 til kr 85.

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr 200 til kr 205. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	187.268	205
2G – 3G	280.902	820
3G – 4G	374.536	1.095
Over 4G	374.536	1.165

Ingen betaler mer enn selvkost (301 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 280 til kr 285 pr måned. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 280 til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 200 pr måned til henholdsvis kr 8.200 (små rom) og kr 8.500 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.860 for skoleåret 2017/2018, til kr 2.935 (2,6 %) for skoleåret 2018/2019.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Feie- og tilsynsgebyr reduseres fra kr 397 pr pipe **ekskl mva** til kr 361 pr pipe **ekskl mva**.
vanngjebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2017).
avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva** (uendret fra 2017).
tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva.**
tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva.**

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under

forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2017). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

a) Oppfølging av budsjett 2018 gjennomføres etter samme hyppighet og opplegg som ved økonomirapporteringen for 2017.

Investeringsbudsjettet 2018:

4. Investeringer for 2018 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 4,5 mill. til videre utlån.

7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2019 - 2021:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel.

10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i rådmannens talldel.

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Formannskapet 30.11.2017:

Behandling:

Forslag til tilleggspunkt fra Anders Hjelseth:

punkt 1: Formannskapet går i mot privatisering av kommunale veier.

punkt 2: inndekning kommer formannskapet tilbake til i budsjettmøtet i kommunestyret.

Rådmannens innstilling: enstemmig vedtatt

Tilleggspunkt fra Anders Hjelseth:

punkt 1 og punkt 2. Falt mot to stemmer.

FS- 097/17 Vedtak:

Driftsbudsjettet 2018:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 424,337 mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i rådmannens talldel.
- b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder.
- c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetting foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.
- d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,928 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.
- e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i pkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.
- f) Under forutsetning at det bevilges samlet 1,150 mill. kr til næringsfond i 2018, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 585.000 til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2017.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2018.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
 - boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
 - andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,35 % med virkning fra 01.04.2018.
Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2018 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.
Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.875 til kr 2.360 pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis. Økningen skyldes sak om vedtektsendring til politisk behandling, der SFO tilbudet endres til å gjelde 44 uker. Mulighet for å velge 38 uker bortfaller.

Helse og omsorg

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 155 til kr 160 pr

døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 150 til kr 160 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag økes fra kr 80 til kr 85

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr 200 til kr 205. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	187.268	205
2G – 3G	280.902	820
3G – 4G	374.536	1.095
Over 4G	374.536	1.165

Ingen betaler mer enn selvkost (301 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 280 til kr 285 pr måned. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 280 til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 200 pr måned til henholdsvis kr 8.200 (små rom) og kr 8.500 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.860 for skoleåret 2017/2018, til kr 2.935 (2,6 %) for skoleåret 2018/2019.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Feie- og tilsynsgebyr reduseres fra kr 397 pr pipe **ekskl mva** til kr 361 pr pipe **ekskl mva**.

vanngebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2017).

avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva** (uendret fra 2017).

tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva.**

tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva.**

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2017). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

a) Oppfølging av budsjett 2018 gjennomføres etter samme hyppighet og opplegg som ved økonomirapporteringen for 2017.

Investeringsbudsjettet 2018:

4. Investeringer for 2018 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 4,5 mill. til videre utlån.

7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2019 - 2021:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel.

10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i rådmannens talldel.

Kommunestyret 14.12.2017:

Behandling:

Forslag fra Mette Sanden SV

Det bevilges kr. 50.000 over driftsbudsjettet til ideskisse for å bedre trafiksikkerhet og attraktivitet i området ved Krøsset og Ulefoss sluse.

Inndekning: Økte utgifter i 2018 i hht. til Koalisjonens forslag økes fra kr. 1.940.000 til kr. 1.990.000. (Netto "overskuddet" reduseres fra kr. 1.001.000 til kr. 951.000.)

Forslaget fikk 6 stemmer og falt.

Forslag fra Gry Anette Rekanes Amundsen (FRP)

Driftsbudsjettet:

Kompis 15.000

Økt grunnbemanning sjukeheimen (4 stillinger) 2 000 000

Ingen privatisering- økt ramme til veg: 1 000 000

Økt ramme grunnskolen: 835 000

Inndekning

Boligtilskudd 2 500 000

Økt utbytte MTE 1 000 000

Konsekvens færre flyktninger halvårseffekt 2018: 350 000

Investeringsbudsjett:

Nome sjukeheim forseres til 2018- forserer lånopptak samt kompensasjon fra Staten.

Nettbrett til elevene i Nome skolen 2018: 2 000 000

Inndekning:

Ramme utstyr bil 500 000

Opprusting gatelys (2018) 500 000

Ombygging storsalen samfunnshuset: 250 000

Reduksjon innkjøpsramme bibliotek : 250 000

Økt lånopptak 2018(dette er et forsert prosjekt) 250 000

FRP sitt budsjettforslag fikk 4 stemmer og falt. Forslag om å reversere støtte til Kompis ble likevel vedtatt i koalisjonen sitt forslag.

Verbalforslag fra Gra Anette R. Amundsen Frp:
Rådmannen bes legge frem en oversikt over veistrekninger og deres vedlikeholdsbehov. (kommunal transportplan) innen junimøte. falt mot 4 stemmer

Rådmannen bes fremme en sak som innebærer innfasing av ny skolerute for Nomeskolen samt nytt permisjonsreglement etter mal fra osloskolen. Saken legges frem for kommunestyret innen april, med tanke på innføring fra august 2018. Avstemming: falt mot 4 stemmer

Rådmannen bes legge frem en sak om endring av skolefritidsordning til aktivitetsskole. Der det legges en plan for hvordan aktiviteter i samarbeid med skolen og ulike frivillige organisasjoner, idrettslag eller andre ressurser kan utføres. Det skal søkes et større faglig spekter i aktivitetene samt at ulike fritidsaktiviteter gjøres innenfor SFO tiden. Saken bes legges frem så fort som mulig senest innen april. Avstemming: falt mot 6 stemmer.

Forslag fra koalisjonen + SP:

Driftsbudsjettet:

Endringer til rådmannens forslag	2018	2019	2020	2021
Økte utgifter/Reduserte inntekter:				
Ramme H: Rammeøkning veier	800	600	600	600
Ramme F: Ressurs helsesøster	200	200	200	200
Ramme F: Grunnbemanning sjukeheimen	600	600	650	700
Ramme F: Prosjekt "det store heltidsvalget"	100	100	100	
Ramme H: Ekstra ressurs kulturskolen	50	50	50	50
Ramme E: Leie av idrettsanlegg Lunde	90			
Ramme A: Fest for ansatte	100			
Ramme H: Ramme til Kompis	15			
Økt avsetning til disposisjonsfond	986	16	71	180
Sum økte utgifter/reduerte innt.:	2 941	1 566	1 671	1 730
Reduserte utgifter/økte inntekter:				
Ramme E: Oppvekst (PP-tjenesten)	-150	-150	-150	-150
Ramme H: Samfunnsutvikling (MTBR)	-50	-50	-50	-50
Ramme H: Driftstilskudd Telem Museum	-60	-60	-60	-60
Økt utbytte fra MTE	-1 006	-1 056	-1 111	-1 170
Redusert inndekking underskudd	-1 575			
Ramme E: Oppvekst (økt SFO-pris)	-100	-100	-100	-100
Reduksjon sykefravær		-150	-200	-200
Sum reduserte utg/økte inntekter	-2 941	-1 566	-1 671	-1 730
Balanse	-	-	-	-

Kommunestyret er inneforstått med at utbytte fra MTK ikke kan påregnes de nærmeste årene. Kommunestyret legger til grunn et samlet utbyttegrunnlag fra MTE lik det fastsatte minimumsnivået samt kompensasjon for rundt halvparten av inntektsbortfallet fra MTK, konkret fastsatt til kr. 2.350 mill. Kommunestyret har i sine forutsetninger for økonoiplanen 2018-21 derfor lagt til grunn et samlet utbyttegrunnlag fra MTE på 12,5 mill. 2018 kr. Dette

nivået reguleres med 3 % årlig fom 2019 i tråd med gjeldende modell, og fram til det igjen kan forventes å ta utbytte fra MTK.

Investeringsbudsjettet:

Utredningsarbeid gangbru Lunde sluse (vedtatt i sak 109/17) innarbeides i budsjett 2018.

Budsjettforslag fra koalisjonen

+ SP ble vedtatt mot 4

stemmer.

Verbalforslag fra koalisjonen:

1. Rådmannen bes utrede etablering av ladestasjoner for el biler i kommunen.

Det bør søkes å benytte offentlige støtteordninger i størst mulig grad.

avstemming: enstemmig vedtatt.

2. Rådmannen bes sikre god og utadrettet kommunikasjon med

innbyggerne. Alle henvendelser skal besvares innen rimelig tid.

Det skal opprettes en facebookside, som skal fungere

som en informasjonskanal ut til innbyggerne.

Avstemming: enstemmig vedtatt.

3. Dagens ordning med boligtilskudd evalueres i løpet av første halvår 2018.

Tilflyttingsforumet inviteres til å delta i evaluering og diskusjon om ev
videreføring

Det drøftes i samme sak om Nome som bostedkommune kan gi

borteboende studenter en årlig kompensasjon for fortsatt være bosatt i

Nome. Avstemming: Enstemmig vedtatt.

4.Nome kommunestyre ber rådmannen legge frem forslag for

å redusere sykefraværet. Legges frem i kommunestyrets

andre møte i 2018. Avstemming: enstemmig vedtatt.

Verbalforslag fra 2016, uten

tilbakemelding:

Kommunestyret ber Rådmannen i første møte i 2018 gi kommunestyret en

orientering om hva som er gjort i nedenstående vedtak fattet i budsjett for

2017:

Nome kommunestyre ber rådmannen gjøre en henvendelse til Nome videregående skole

avdeling Sørve for å se på mulighetene for å kunne bruke internatet på skolen til overnatting
for turister i skolens sommerferie.

Det foretas i løpet av 2017:

En gjennomgang av

kommunale bygg i Lunde

Alternativ bruk av

Gamlebanken Lunde

Se på bruken av Nome sjukeheim og Lundetunet i

sammenheng. Kan eks vis kafedrift slås sammen?

Det vurderes muligheter for salg av

Felland-gården.

Det igangsettes en prosess med mulig salg av Gamlebanken på Ulefoss. En del av prosessen
må være å finne ny egnet lokalisering av dagens utstillinger i bygget.

Avstemming: Enstemmig vedtatt.

Forslag fra Mette Sanden (Nome SV)

Rådmannen oppfordres til å intensivere arbeidet med bl.a. å påvirke de ansvarlige myndigheter i forhold til g/s-stier i kommunen i tråd med den prioriterte planen utarbeidet av tverrpolitisk gruppe.

Forslag fra Mette Sanden vedrørende gang og sykkelstier fikk 6 stemmer og falt.

Verbalforslag fra Anders Hjelset (Nome SP):

1. Tidligere lokaler for Telemarksbiblioteket og Nome folkebibliotek legges ut til ordinært salg.
2. Formannskapet vedtar i sitt første ordinære møte i 2018 evt føringer for salget.
3. Bygget skal være lagt ut for salg innen 1.3.2018

Verbalforslag vedr salg av Telemarksbibliotekets lokaler fra Anders Hjelset ble vedtatt mot 1 stemme.

Verbalforslag fra Anita Høydalen (Nome Sp):

1. Nome kommunestyre ber rådmannen utrede muligheten for å etablere et "skru og mekketilbud" for ungdom i Lunde og på Ulefoss
2. Saken legges frem innen 01.05.18

Verbalforslag fra Anita Høydalen vedr skru og mekketilbud falt mot 12 stemmer.

Forslag fra koalisjonen vedrørende betalingssatser SFO:

Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.875 til kr 2.125 pr måned for hel plass (38-ukers-tilbud), og økes fra kr 2.300 til kr 2.360 pr måned for hel plass (44-ukers-tilbud). For færre antall dager i uka betales forholdsvis

KS- 106/17 Vedtak:

Kommunestyrets vedtak ser slik ut:

Driftsbudsjettet 2018:

1. Rammer og disponering

a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 425,932 mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel - med de endringer som framgår av den politiske behandlingen.

b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder - med de endringer som framgår av den politiske behandlingen.

c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysning og tilsetning foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.

d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,928 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.

e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i pkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.

f) Under forutsetning at det bevilges samlet 1,150 mill. kr til næringsfond i 2018, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 585.000 til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2017.

b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2018.

c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:

- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
- andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.

d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,35 % med virkning fra 01.04.2018.

Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2018 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.875 til kr 2.125 pr måned for hel plass (38-ukers-tilbud), og økes fra kr 2.300 til kr 2.360 pr måned for hel plass (44-ukers-tilbud). For færre antall dager i uka betales forholdsvis

Helse og omsorg

g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 155 til kr 160 pr døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 150 til kr 160 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag økes fra kr 80 til kr 85.

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr 200 til kr 205. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	187.268	205
2G – 3G	280.902	820
3G – 4G	374.536	1.095
Over 4G	374.536	1.165

Ingen betaler mer enn selvkost (301 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 280 til kr 285 pr måned. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 280 til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 200 pr måned til henholdsvis kr 8.200 (små rom) og kr 8.500 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.860 for skoleåret 2017/2018, til kr 2.935 (2,6 %) for skoleåret 2018/2019.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

Feie- og tilsynsgebyr reduseres fra kr 397 pr pipe **ekskl. mva** til kr 361 pr pipe **ekskl. mva**.

vanngebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva**. (uendret fra 2017).

avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva** (uendret fra 2017).

tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva**.

tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 **ekskl. mva**.

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2017). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

a) Oppfølging av budsjett 2018 gjennomføres etter samme hyppighet og opplegg som ved økonomirapporteringen for 2017.

b) Rådmannen bes utrede etablering av ladestasjoner for el biler i kommunen. Det bør søkes å benytte offentlige støtteordninger i størst mulig grad.

c) Rådmannen bes sikr god og utadrettet kommunikasjon med innbyggerne. Alle henvendelser skal besvareres innen rimelig tid. Det skal opprettes en facebookside, som skal fungere som en informasjonskanal ut til innbyggerne.

d) Dagens ordning med boligtilskudd evalueres i løpet av første halvår 2018.

Tilflyttingsforumet inviteres til å delta i evaluering og diskusjon om ev videreføring Det drøftes i samme sak om Nome som bostedskommune kan gi borteboende studenter en årlig kompensasjon for fortsatt være bosatt i Nome.

e) Nome kommunestyre ber rådmannen legge frem forslag for å redusere sykefraværet. Legges frem i kommunestyrets andre møte i 2018

f) Kommunestyret bed rådmannen i første møte i 2018 gi kommunestyret en orientering om hva som er gjort i nedenstående vedtak fattet i budsjett for 2017.

Nome kommunestyre ber rådmannen gjøre en henvendelse til Nome videregående skole avdeling Sørve for å se på mulighetene for å kunne bruke internatet på skolen til overnatting for turister i skolens sommerferie.

Det foretas i løpet av 2017:

En gjennomgang av

kommunale bygg i Lunde

Alternativ bruk av

Gamlebanken Lunde

Se på bruken av Nome sjukeheim og Lundetunet i sammenheng. Kan eks vis kafedrift slås sammen?

Det vurderes muligheter for salg av Felland-gården.

Det igangsettes en prosess med mulig salg av Gamlebanken på Ulefoss. En del av prosessen må være å finne ny egnet lokalisering av dagens utstillinger i bygget.

g) Tidligere lokaler for Telemarksbiblioteket og Nome folkebibliotek legges ut til ordinært salg. Formannskapet vedtar i sitt første ordinære møte i 2018 evt føringer for salget. Bygget skal være lagt ut for salg innen 01.03.2018.

h) Kommunestyret er inneforstått med at utbytte fra MTK ikke kan påregnes de nærmeste årene. Kommunestyret legger til grunn et samlet utbyttegrunnlag fra MTE lik det fastsatte minimumsnivået samt kompensasjon for rundt halvparten av inntektsbortfallet fra MTK, konkret fastsatt til kr. 2.350 mill. Kommunestyret har i sine forutsetninger for økonoplanen 2018-21 derfor lagt til grunn et samlet utbyttegrunnlag fra MTE på 12,5 mill. 2018 kr. Dette nivået reguleres med 3 % årlig fom 2019 i tråd med gjeldende modell, og fram til det igjen kan forventes å ta utbytte fra MTK.

Investeringsbudsjettet 2018:

4. Investeringer for 2018 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel - med endring som framgår av den politiske behandlingen.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 4,5 mill. til videre utlån.

7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2019 - 2021:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel med endring som framgår av den politiske behandlingen.

10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2019 - 2021, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i rådmannens talldel.

Vedlegg:

15.11.2017	BUDSJETT 2018 - Økonomiplan 2018 - 2021. Rådmannens tekstdel	254101
14.11.2017	Budsjett 2018 - Økonomiplan 2018 - 2021 - Rådmannens talldel	254049
14.11.2017	Budsjettskjema 1A Hovedrammer drift - rådmannens forslag	254050
14.11.2017	Budsjettskjema 2A for 2018	254053
14.11.2017	Budsjettskjema 2B for økonomiplanperioden 2018 - 2021	254054
23.11.2017	Budsjett 2018 - Økonomiplan 2018 - 2021 - Rådmannens forslag - Presentasjon oppdatert	254693

Faktiske opplysninger

Rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan for perioden 2018 – 2021 framgår av vedlagte dokumenter.

Ulefoss, 14.11.2017
Rådmannen

BUDSJETT 2018

ØKONOMIPLAN 2018 - 2021

TALLDEL

Ajourført etter kommunestyrets
behandling i møte 14.12.2017

Innhold:	Side
1. Budsjettskjema 1 A og 1 B: Hovedrammer drift for økonomiplan-perioden 2018 – 2021	1
2. Budsjettskjema 2 A: Investeringsbudsjett for 2018	3
3. Budsjettskjema 2 B: Investeringsprogram 2018 - 2021	4

HOVEDDRAMMER DRIFT	Regnskap	Regnskap	Regnskap	2017	2017	2017	2017	2017	2017					Vekst fra	Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2014	2015	2016	Opprinnelig vedtak	Vedtatt endring	Vedtatt endring	Vedtatt endring	Vedtatt endring	Endret budsjett	2018	2019	2020	2021	oppr. 2017 til 2018	reg. 2017 til 2018
					K-styret 23.05	K-styret 14.09	K-styret 09.11	K-styret 14.12			18-priser	18-priser	18-priser		
Kommunens frie inntekter	-347 364	-344 524	-358 152	-363 600	-500	400	-5 000	-1 575	-370 275	-377 700	-381 900	-386 300	-388 200	3,9	2,0
Herav:															
Skatt på inntekt og formue	-133 614	-140 747	-142 744	-148 400		4 200		-1 575	-145 775	-147 700	-149 100	-150 600	-152 000	-0,5	1,3
Rammetilskudd	-213 750	-203 777	-215 408	-215 200	-500	-3 800	-5 000		-224 500	-230 000	-232 800	-235 700	-236 200	6,9	2,4
Eiendomsskatt netto	-21 880	-21 517	-22 818	-22 800	300				-22 500	-21 050	-20 650	-20 250	-19 850	-7,7	-6,4
Andre generelle inntekter	-1 263	-903	-2 702	-1 370	-	-1 890	-	-	-3 260	-3 475	-3 475	-3 475	-3 475	153,6	6,6
Herav:															
Konsesjonsavgifter	-184	-197	-595	-600		140			-460	-475	-475	-475	-475	-20,8	3,3
Konsesjonskraftinntekter	-1 079	-706	-2 107	-770		-2 030			-2 800	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	289,6	7,1
Andre generelle statstilskudd m.v.	-37 947	-41 471	-52 128	-55 980	-	230	-	-	-55 750	-53 580	-47 930	-45 030	-41 300	-4,3	-3,9
Herav:															
Rente- og avdragskompensasjon tidl års investeringer	-2 868	-2 697	-2 387	-2 170		200			-1 970	-1 770	-1 680	-1 590	-1 505	-18,4	-10,2
Vertskommunetilskudd drift asylmottak	-1 900	-2 044	-2 600	-2 350					-2 350	-2 410	-2 410	-2 410	-2 410	2,6	2,6
Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede	-24 953	-25 112	-25 130	-25 090		30			-25 060	-25 700	-25 000	-25 000	-25 000	2,4	2,6
Integreringstilskudd flyktninger	-8 226	-11 618	-22 011	-26 370					-26 370	-23 700	-18 840	-16 030	-12 385	-10,1	-10,1
SUM FELLESINNTEKTER	-408 454	-408 415	-435 800	-443 750	-200	-1 260	-5 000	-1 575	-451 785	-455 805	-453 955	-455 055	-452 825	2,7	0,9
FINANSUTGIFTER:															
Renteinntekter og utbytte	-8 082	-8 568	-8 079	-6 550	-1 070	-	-	-	-7 620	-6 746	-6 896	-7 051	-7 210	3,0	-11,5
Herav:															
Renteinntekter	-2 224	-2 078	-1 634	-1 900	200				-1 700	-1 740	-1 740	-1 740	-1 740	-8,4	2,4
Utbytte Midt-Telemark Energi	-3 440	-4 000	-3 880	-3 680	-2 240				-5 920	-5 006	-5 156	-5 311	-5 470	36,0	-15,4
Utbytte Midt-Telemark kraft	-2 418	-2 490	-2 565	-970	970				-	-	-	-	-		
Renteutgifter på lån	12 470	10 785	10 365	12 759	-300		-200		12 259	12 100	12 300	12 500	12 700	-5,2	-1,3
Avdrag på innlån til egne formål	17 624	15 451	18 666	20 500	-500				20 000	19 200	18 900	18 600	18 300	-6,3	-4,0
FINANSUTGIFTER NETTO	22 012	17 668	20 952	26 709	-1 870	-	-200	-	24 639	24 554	24 304	24 049	23 790	-8,1	-0,3
AVSETNINGER:															
Herav:															
Til fri disponibel avsetning	0	0	7 475	1 330	955	-1 785	1 050	1 575	3 125	986	2 491	3 546	1 755	-25,9	-68,4
Herav:															
Avsetning til k-styrets disposisjonsfond	0				1 785	-1 785			-	986	2 491	3 546	1 755		
Avsetning til disposisjonsfond flyktninger				830	-830				-						
Inndekking av regnskapsunderskudd 2014 og 2015			7 475	500			1 050	1 575	3 125						
Øvrige avsetninger	310	332	737	600	-	-140	-	-	460	475	475	475	475		3,3
Herav:															
Avsetning til kraftfond	184	197	595	600		-140			460	475	475	475	475		3,3
Avsetning til bundne fonds	126	135	142						-						
Bruk av fri disponibel avsetning	-625	-4 185	0	-	-2 801	-	-	-	-2 801	-	-	-	-	-	-
Herav:															
Bruk av k-styrets disposisjonsfond	-625	-4 185													
Bruk av tidligere års overskudd					-2 801				-2 801						
Bruk av øvrige avsetninger	0	0	0												
AVSETNINGER NETTO	-315	-3 853	8 212	1 930	-1 846	-1 925	1 050	1 575	784	1 461	2 966	4 021	2 230	-24,3	
Til finansiering av inv.budsjett	0	0	1 922	2 000	1 841	25	-	-	3 866	2 100	2 200	2 300	2 400	5,0	

BUDSJETTSKJEMA 1A OG 1B - HOVEDRAMMER DRIFT - KOMMUNESTYRETS VEDTAK

HOVEDRAMMER DRIFT	Regnskap	Regnskap	Regnskap	2017	2017	2017	2017	2017	2017					Vekst fra	Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2014	2015	2016	Opprinnelig	Vedtatt	Vedtatt	Vedtatt	Vedtatt	Endret	2018	2019	2020	2021	oppr. 2017	reg. 2017
				vedtak	endring	endring	endring	endring	budsjett		18-priser	18-priser	18-priser	til 2018	til 2018
					K-styret 23.05	K-styret 14.09	K-styret 09.11	K-styret 14.12							
FELLESUTGIFTER:	2 740	20	3 383	700	1 000	3 000	-	-	4 700	1 758	2 046	2 216	2 456		
Herav:															
Avregn pensjonskostn/Premieavvik i år	-965	-6 122	-2 516	-5 900	1 000				-4 900	-4 842					-1,2
Avskrivning av premieavvik foregående år	3 705	6 142	5 899	6 600					6 600	6 600					0,0
Ekstra lønnskostnad - tilpasning bokføringsloven						3 000			3 000						
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	-384 017	-394 580	-401 331	-412 411	-1 075	-160	-4 150	-	-417 796	-425 932	-422 439	-422 469	-421 949	3,3	1,9
Adm og pol fellestj inkl NAV Nome, mottak og kirkelige formål	62 862	64 976	66 204												
A: Administrative og politiske fellestjenester				27 106	-450				26 656	27 250	27 320	27 120	27 270		
B: NAV Nome				32 032	830				32 862	30 610	29 610	29 610	29 310		
C: Nome statlige mottak				0	200				200	0	0	0	0		
D: Kirkelige formål				6 364	125				6 489	6 554	6 554	6 554	6 554		
E: Oppvekst	112 924	118 318	115 885	118 761	-130	160	500		119 291	120 137	119 347	119 597	119 297		
Helse- og omsorgssektoren	180 404	179 051	181 700						-						
F: Helse- og omsorg				172 931			2 350		175 281	182 663	182 713	184 313	184 263		
G: Barnevern				15 611					15 611	15 722	15 722	15 722	15 722		
Bibliotek	2 224	1 885	1 960						-						
Kultur- og næringssektoren	10 462	9 859	9 895						-						
Kultur- plan- og utviklingsavdelingen				14 991	500				15 491						
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	31 920	32 398	32 193	34 311			1 300		35 611						
H: Samfunnsutvikling										53 009	51 186	49 566	49 546		
J: Teknisk sektor: Vann	-4 070	-4 155	-3 833	-4 164			260		-3 904	-4 054	-4 054	-4 054	-4 054		
K: Teknisk sektor: Avløp	-4 436	-4 600	-5 006	-5 262			-260		-5 522	-5 432	-5 432	-5 432	-5 432		
L: Midt-Telemark Brann og redning	-327	-501	-468	-270					-270	-527	-527	-527	-527		
SUM DRIFTSRAMMER	391 963	397 231	398 530	412 411	1 075	160	4 150	-	417 796	425 932	422 439	422 469	421 949	3,3	1,9
BALANSE	7 946	2 651	-2 801	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

BUDSJETTSKJEMA 2A - INVESTERINGSBUDSJETTET

Beløp i 1.000 kr	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Investeringer i anleggsmidler	50 200	48 825	78 980
Utlån og forskutteringer	4 500	4 500	6 756
Kjøp av aksjer og andeler	2 100	2 000	1 922
Avdrag på lån (formidlingslån)	1 300	1 300	8 905
Avsetninger			660
Årets finansieringsbehov	58 100	56 625	97 223
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	44 100	40 100	65 080
Inntekter fra salg av anleggsmidler			580
Tilskudd til investeringer			
Kompensasjon for merverdiavgift	4 675	5 725	10 837
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	5 700	6 700	11 667
Andre inntekter			
Sum ekstern finansiering	54 475	52 525	88 164
Overført fra driftsbudsjettet	2 100	2 000	2 047
Bruk av avsetninger	1 525	2 100	2 250
SUM finansiering	58 100	56 625	92 461
Udekket/Udisponert	-	-	4 762

BUDSJETTSKJEMA 2B - INVESTERINGSPROGRAM 2018 - 2021

ØKONOMIPLAN				
Beløp i hele 1.000 kr	2018	2019	2020	2021
Sentral virksomhet/fellesfunksjoner	4 300	3 900	3 900	3 900
Herav:				
Ramme for IT-utvikling - fellesramme	1 400	1 000	1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP	2 100	2 100	2 100	2 100
Rammebevilgning kirkelige formål	800	800	800	800
Oppvekst	600	600	600	600
Herav:				
Ramme for IT-utvikling	600	600	600	600
Helse og omsorg	600	0	0	0
Herav:				
Velferdsteknologi - utstyrsanskaffelser	600			
Interkommunale tiltak - brann	725	430	0	0
Herav:				
Kjøp av transportmidler - brann	725	430		
Samfunnsutvikling eksl VA	30 275	13 000	31 900	10 600
Herav:				
Planlegging - infrastruktur i Sluseparken	300			
Diverse transportmidler/utstyr				
Ramme for utstyr/bil	500	500	500	500
Geovekst-prosjekt	50			
Adresseskilting	100			
Veger og plasser				
Trafikksikkerhetstiltak	1 200	2 000	2 000	2 000
Opprusting bruer		2 000		
Stedsutvikling Ulefoss	2 500	2 500	2 000	700
Asfaltering		800	800	800
Utskifting av gatelys	500	600	600	600
Miljøoppgradering av veger		1 500	1 500	1 500
Gangbru Lunde sluse	400			
Eiendomsforvaltning				
Opprusting kommunale eiendommer	1 500	1 500	1 500	1 500
ENØK-tiltak kommunale bygg	800			
Brannsikring av kommunale bygg	500			
Opprusting Bjervatun	800	1 600	3 000	3 000
Mulighetsstudie Bjervatun/Ringsevja/Tyrivegen	500			
Holla kirkeruin	875			
Ombygging/utvidelse samf hus til bibliotek	8 850			
Nome sjukeheim - utvidelse			20 000	
Bygging av flyktningeboliger	10 000			

BUDSJETTSKJEMA 2B - INVESTERINGSPROGRAM 2018 - 2021

ØKONOMIPLAN				
Beløp i hele 1.000 kr	2018	2019	2020	2021
Ombygging av storsalen - Ulefoss samfunnshus	250			
Muddern - overbygg	200			
Vognskjul - Sluseparken barnehage	450			
SUM INVESTERINGER EKS. VANN/AVLØP	36 500	17 930	36 400	15 100
Vann og avløp	15 800	16 000	16 000	16 000
Herav:				
Ramme diverse VA-prosjekter	15 800	16 000	16 000	16 000
SUM INVESTERINGER INKL VA	52 300	33 930	52 400	31 100
FINANSIERING:				
Nytt lån - fellesfinansiering prosjekter	-16 800	-10 500	-9 500	-9 500
Nytt lån - Husbanken til flyktningeboliger	-7 000			
Nytt lån - Nome sjukeheim - utvidelse			-16 000	
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-12 400	-16 000	-16 000	-16 000
Ubrukte lån - VA-ramme	-3 400			
Sum bruk av lån	-39 600	-26 500	-41 500	-25 500
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-500	-800	-800	-800
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700			
Tilskudd fra Husbanken til flyktningeboliger	-3 000			
Tilskudd fra Sparebankstiftelsen gangbru Lunde	-200			
Bruk av investeringsfond	-1 525	-1 530	-1 420	-380
Momskompensasjon investeringer	-4 675	-3 000	-6 580	-2 320
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Sum finansiering:	-52 300	-33 930	-52 400	-31 100

BUDSJETT 2018

ØKONOMIPLAN 2018 – 2021

Rådmannens tekstdel 15.11.2017

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
1.1 Framdrift i budsjettarbeidet.....	5
1.2 Generelle budsjettforutsetninger	6
1.3. Inndeling i rammeområder og tjenesteområder	6
1.4. Delegering av budsjettmyndighet.....	7
1.5. Rapportering i budsjettåret.....	7
1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan	8
2. Rammebetingelser.....	9
2.1. Statens økonomiske opplegg.....	9
2.2. KOSTRA-nøkkeltall fra 2016	9
2.3 Befolkningsutvikling.....	11
2.4 Demografi og KOSTRA-analyse	12
2.4.1 Demografi og kommuneøkonomi:	12
2.4.2 KOSTRA-analyse:	15
3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden	19
3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene	19
3.2. Formannskapets signaler.	22
4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter.....	23
4.1. Fellesinntekter	23
4.2. Renter og avdrag	27
4.3. Utbytte fra kraftselskapene. Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft.....	28
4.4. Avsetninger til fond – inndekking av underskudd	28
4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet.....	29
4.6. Pensjonskostnader	29
5. Driftsbudsjettet: Rammeområdene generelt.....	31
5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift	31
5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak.....	31
5.3. Formannskapets prioriteringssignaler	32
5.4. Rådmannens forslag til saldering av budsjett og økonomiplan.....	33
5.4.1. Generell innledning	33
5.4.2. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2018 - 2021	34
5.4.3. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2018 - 2021.	36
6. Gjennomgang av rammeområdene i driftsbudsjettet.....	38
6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester	38
6.1.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:.....	38
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	38
6.1.2 Tjenesteområde A1 - Politisk styring og kontrollorganer	40
6.1.3 Tjenesteområde A2 - Fellestjenester	41
6.1.4 Tjenesteområde A3 - Sentraladministrasjonen	42
6.2 Ramme B: NAV Nome	43
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021.....	43
6.3 Ramme C: Nome statlige mottak	47
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	47
6.4 Ramme D: Kirkelige formål.....	48
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	48
6.5 Ramme E: Oppvekst.....	50
6.5.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet.....	50
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	50
6.5.2 Tjenesteområde E1: Etatsadministrasjon og fellestjenester	52

6.5.3 Tjenesteområde E2: Voksenopplæring	52
6.5.4 Tjenesteområde E3: Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud.....	53
6.5.5 Tjenesteområde E4: Barnehager	55
6.6 Ramme F: Helse og omsorg	58
6.6.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet.....	58
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	58
6.6.2 Tjenesteområde F1: Etatsadministrasjon og fellestjenester	63
6.6.3 Tjenesteområde F2: Helsetjenester	63
6.6.4 Tjenesteområde F3: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester	65
6.6.5 Tjenesteområde F4: Hjemmetjenester.....	66
6.7 Ramme G: Barnevern.....	68
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021.....	68
6.8 Ramme H: Samfunnsutvikling.....	70
6.8.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:.....	70
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021.....	70
6.8.2 Tjenesteområde H1 – Etatsadministrasjon og fellestjenester.....	72
6.8.3 Tjenesteområde H2 – Næringsutvikling	72
6.8.4 Tjenesteområde H3 – Kultur, fritid og folkehelse.....	75
6.8.5 Tjenesteområde H4 – Planlegging og arealforvaltning.....	78
6.8.6 Tjenesteområde H5 – Samferdsel og kommunalteknikk ekskl. VA	79
6.8.7 Tjenesteområde H6 – Eiendomsforvaltning.....	82
6.9 Ramme J: Vann	84
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	84
6.10 Ramme K: Avløp	86
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021	86
6.11 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning	87
Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021.....	87
Ansvarsområde 7100: Brann og redning - felles.....	89
Ansvarsområde 7101: Brann og redning - beredskap	89
Ansvarsområde 7102: Brann og redning – forebyggende.....	90
Ansvarsområde 7110: Brann og redning - feiling	90
7. Investeringsbudsjettet med finansiering.....	92
7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer	92
7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)	92
7.2.1 Sentral virksomhet/fellesfunksjoner.....	92
7.2.2 Oppvekst.....	93
7.2.3 Helse og omsorg.....	94
7.2.4 Interkommunale tiltak – brann	94
7.2.5 Samfunnsutviklingsetaten	94
Veger og plasser	95
Eiendomsforvaltning	97
7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering.....	99
7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.....	100
7.5. Utlån	101
8. Rådmannens oppsummering.	103
8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2018 - 2021	103
8.1.1 Salderingsforslaget.	104
8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift	106
8.1.3 Vurdering av ledige stillinger.....	107
8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser	108

8.3 Interkommunale samarbeidstiltak	108
8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2018 - 2021.....	109

1. Innledning

1.1 Framdrift i budsjettarbeidet

Rådmannen legger med dette fram forslag til budsjett og økonomiplanen for perioden 2018 – 2021.

Arbeidet har i grove trekk fulgt det samme opplegg som foregående år. Det politiske arbeidet startet opp torsdag 7. september med en gjennomgang av utfordringene i det som kalles signalmøte i formannskapet. Til dette møtet forelå et drøftingsnotat fra rådmannen. I dette notatet ble det fokusert på hovedutfordringer – både de mer overordnede økonomiske utfordringene, og de mer faglige utfordringene innenfor de forskjellige tjenestoområdene.

Rådmannen ble i dette møtet gitt de nødvendige fullmakter til å utarbeide forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Det ble samtidig vedtatt noen overordnede økonomiske og faglige prioriteringer. Dette blir nærmere omtalt i kapittel 3 og kapittel 5.

Statsbudsjettet ble lagt fram torsdag 12. oktober. Positiv befolkningsutvikling det siste året, har skapt en forventning om positivt utslag ved utmålingen av rammetilskuddet. Men samtidig gjennomfører Staten en omlegging av inntektssystemet med virkning fra 2017. Bl.a. taper Nome kommune på det såkalte strukturkriteriet som en konsekvens av at Nome kommune frivillig har vedtatt å ikke slå seg sammen med nabokommuner. Endringer i kriterier og vektorer innebærer at indeks for samlet utgiftsbehov i Nome kommune reduseres litt. Folkelig sagt vil det si at kommunen isolert blir definert å være «billigere» å drive. Oppsummert kan en fastslå at veksten i frie inntekter er noe lavere enn det en kunne forvente med grunnlag i befolkningsvekst høyere enn landsgjennomsnittet.

Arbeidet med saldering av budsjett og økonomiplan har også i år vært særdeles krevende. I tillegg til den svake inntektsutviklingen, har økonomirapporteringene gjennom året vært negative når det gjelder å styre innenfor de vedtatte rammer. Enkelte tjenestoområder går derfor inn i 2018 med en for høy drift sammenholdt med de inntekter vi har til disposisjon.

Nome kommune avsluttet kommuneregnskapene for 2014 og 2015 med driftsunderskudd på henholdsvis 8 mill. kr og 2,6 mill. kr – til sammen 10,6 mill. kr. I juni 2016 ble vi derfor av Fylkesmannen innmeldt i «Register for betinget godkjenning og kontroll»: ROBEK.

Økonomisk hovedmål nr. 1 har vært å dekke inn opparbeidede regnskapsunderskudd så raskt som realistisk mulig. Regnskap for 2016 var i så måte gledelig – med en inndekking på nær 7,5 mill. kr. Forpliktende plan sier at resterende beløp – 3,1 mill. kr – skal dekkes med kr 500.000 i 2017, og om lag 2,6 mill. kr i 2018. Rammesvilkårene i 2017 og 2018 ser så langt ut til å være betydelig strammere enn det en opplevde i 2016.

Rådmannens budsjettarbeid har vært koordinert gjennom rådmannens ledergruppe, og salderingsforslaget er basert på drøftinger i ledergruppa utover høsten.

1.2 Generelle budsjettforutsetninger

Lønns- og prisvekst:

Ved framskriving av budsjetttrammene er det i utgangspunktet lagt til grunn den lønns- og prisvekst (deflatoren) som Staten benytter i kommuneopplegget for 2018. Denne er på 2,6 %.

Sosiale utgifter:

Sosiale utgifter består av 2 komponenter: Arbeidsgiveravgift, og arbeidsgivers andel av pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse (KLP), og Statens Pensjonskasse (for lærerne). Arbeidsgiveravgiftssatsen er etter omleggingen til sone 2 fra 1. juli 2014, budsjettert med 10,6 % for alle arbeidstakere. Rådmannen har i budsjettopplegget lagt til grunn samme prosentsetter for pensjon som i 2017 ved budsjetteringen innenfor rammeområdet. Avregningen av pensjon mot premieavvik tas som en fellesutgift, og budsjetteres utenfor rammeområdene.

Beløp i dokumentet:

Dersom ikke annet spesielt er nevnt, er tall i dette dokument og talldelen oppgitt i hele 1.000 kr.

Det administrative arbeidet med budsjetttrammer har tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2017. Alle netto driftsrammer er prisjustert til 2018-nivå med den vekstprosenten som Staten opererer med (2,6 %).

Beløp for økonomiplan-årene 2019 – 21 er i 2018-prisnivå. Det betyr at et lavere budsjettbeløp i tabellen for 2019 enn i 2018 betyr en realnedgang – et høyere beløp gir en realvekst (vekst utover lønns- og prisvekst).

1.3. Inndeling i rammeområder og tjenesteområder

Kommunestyret vedtok i sak 65/16 Ny administrativ organisasjonsstruktur i Nome kommune gjeldende fra 01.08.2016. I den forbindelse tok i fra 2017 en overgang fra benevnelsen «hovedansvar» til benevnelsen «rammeområder». Vi foretok også en ytterligere oppdeling ved bl.a. å skille ut 2 tunge tjenesteområder – NAV Nome, og barnevernet – i egne rammeområder.

Administrasjonsutvalget vedtok i møte 07.04.2017 å endre den administrative organiseringen med virkning fra 01.05.2017. Vedtaket innebar etablering av etat for samfunnsutvikling, som er en sammenslåing av tidligere «Kultur, plan og utviklingsavdelingen» og tidligere «Teknisk etat». Sammenslåingen innebar behov for en ny justering av ansvarsinndelingen i kontoplanen. Av praktiske grunner har vi valgt å gjennomføre denne justeringen fra nytt budsjettår i 2018.

Oppsummert foreslås det en inndeling i følgende rammeområder fra og med 2018 (med omtale i dokumentets kap. 6):

6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester
6.2 Ramme B: NAV Nome
6.3 Ramme C: Nome statlige mottak
6.4 Ramme D: Kirkelige formål
6.5 Ramme E: Oppvekst
6.6 Ramme F: Helse og omsorg
6.7 Ramme G: Barnevern
6.8 Ramme H: Samfunnsutvikling
6.9 Ramme J: Vann
6.10 Ramme K: Avløp
6.11 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning

Innenfor noen av rammeområdene vil det være en inndeling i tjenesteområder. Hvilke tjenesteområder som inngår i hvert rammeområde, vil gå fram av gjennomgangen i kapittel 6.

1.4. Delegering av budsjettmyndighet

Kommuneloven og tilhørende forskrifter fastslår at kommunestyret selv skal vedta kommunens årsbudsjett og endringer i årsbudsjettet. Budsjettet vedtas på det nivå som framgår av budsjettskjema 1A og IB: Hovedrammer drift, jfr. talldelen side 1 – 2.

Kommunestyret vedtar netto driftsramme (brutto utgifter fratrukket brutto inntekter) for de definerte rammeområdene gjengitt i pkt. 1.3 foran.

Budsjettopplegget forutsetter at rådmannen v/budsjettansvarlig etatssjef mv., klargjør i tekstdelen premissene for hva som skal oppnås med den foreslåtte bevilgningen.

Det er rådmannens ansvar å disponere kommunestyrets bevilgning i samsvar med de mål og premisser som er lagt til grunn i budsjett- og økonomiplandokumentet - inkl. de føringer som framgår av kommunestyrets budsjettvedtak.

1.5. Rapportering i budsjettåret

Rådmannen skal gjennom budsjettåret legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i henhold til det vedtatte årsbudsjett. På bakgrunn av vår status som ROBEK-kommune fra juni 2016, ble det med virkning fra 2017 vedtatt hyppigere økonomirapporteringer til politisk nivå enn det vi har praktisert i foregående år. Det har vært kvartalsrapporteringer (1. april, 1.juli og 1.oktober) til kommunestyret (3 rapporteringer), og i tillegg rapportering pr 1. mars, 1. mai, og 1. november (3 rapporteringer) til formannskapet.

Rådmannen har tolket de politiske signalene slik at en ønsker en videreføring av årets økonomirapportering også i 2018. Det har vært et samordningsmøte med ordfører – slik at dette rapporteringsopplegget er hensyntatt i den oppsatte plan for møter i driftsutvalg, formannskap og kommunestyre.

1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan

Statens bestemmelser knyttet til årsbudsjett er nedfelt i kommunelovens §§ 45 – 47. Obligatoriske krav til årlig rullering av økonomiplan er nedfelt i § 44. Den skal gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på forutsetninger i kommuneplanens langsiktige del. Loven fastsetter krav til balanse mellom utgifter og inntekter. Driftsresultatet hvert år skal være tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Økonomiplanen er en rettesnor for arbeidet med årsbudsjett. Årsbudsjettet er en bindende plan, mens økonomiplanen har karakter av retningsgivende for planperioden – i dette dokument fram til og med 2021.

2. Rammebetingelser

2.1. Statens økonomiske opplegg

På vanlig måte la Regjeringen fram kommuneproposisjonen for kommende år i mai måned. Her ble det gitt føringer for det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2018. Stortinget ga i juni sin tilslutning til Regjeringens signaler om hovedtrekkene i opplegget.

Rammeforutsetningene presentert før sommerferien ble fulgt opp ved framlegg av Statsbudsjettet torsdag 12. oktober.

Regjeringen legger opp til en realvekst i **kommunesektorens frie inntekter** på om lag 3,8 milliarder kr. Herav utgjør veksten for kommunene om lag 3,6 milliarder kr.

Hva skal de frie inntektene dekke?

Demografi. Den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av de frie inntektene er av Regjeringen anslått til 2,2 mrd. kroner.

Pensjonskostnader. I 2018 forventes kommunesektorens pensjonskostnader å øke med om lag 300 mill. kr utover det som kompenseres gjennom deflatoren. De økte kostnadene må dekkes av de frie inntektene.

I tillegg fremmer Regjeringen forslag om en rekke satsingsområder. Det er i de frie inntekter lagt inn forutsetninger om å styrke følgende områder med til sammen 0,7 mrd. kr:

- Opptappingsplan rus: 300 mill. kr
- Tidlig innsats i barnehager og skole: 200 mill. kr
- Forebyggende tiltak barn, unge og familier: 200 mill. kr

Det forutsettes oppfølging fra kommunene på disse satsingsområdene. Mye av realveksten i de frie inntekter vil således være disponert.

Andre endringer av betydning for Nome kommune:

Ressurskrevende tjenester: På bakgrunn av den sterke utgiftsveksten foreslår Regjeringen nok en gang en innstramming i ordningen. Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet, får et best mulig tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon. I forslaget for 2018 er det foreslått en innstramming i ordningen ved å øke innslagspunktet med 50.000 kr utover anslått lønnsvekst – til 1,235 mill. kr. Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 %. På denne måten reduseres statens utgifter isolert sett.

2.2. KOSTRA-nøkkeltall fra 2016

Statistisk Sentralbyrå publiserer årlig en rekke nøkkeltall for kommunenes virksomhet. Tallmaterialet er basert på den såkalte KOSTRA-rapporteringen.

Tallmaterialet er omfattende, og belyser prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet ved hjelp av et stort antall nøkkeltall innenfor en rekke av kommunens virksomheter (økonomi, skole, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel). Nome kommunes tjenester kan her sammenlignes med andre kommuner.

Utvalgte nøkkeltall, kommuner - nivå 2	Nome 2015	Nome 2016	Kostragr 11 2016	Telemark 2016	Landet uten Oslo 2016	Notodden 2016
Finansielle nøkkeltall						
Netto driftsres i % av br driftsinnt	-1,6	2,3	2,8	3,8	4,1	4,4
Frie inntekter i kroner per innbygger	52 728	54 389	53 962	51 985	52 158	54 361
Arbeidskap ex. premieav i % av br driftsinnt	-4,3	0,1	15,6	16,6	21,4	15,5
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	78 674	87 341	76 850	68 782	67 036	63 977
Prioritering						
N driftsutg per innb 1-5 år i kr, barnehag	136 968	136 651	136 769	138 226	137 613	123 465
N driftsutg til grunnskole pr innb		12 914	13 874	12 682	12 902	12 436
N driftsutg pr. innbygger i kr, kommunehelsetj	2 955	2 974	2 813	2 712	2 545	2 553
N driftsutg pr. innb i kr, pleie- og omsorgtj	23 977	25 173	19 608	19 679	16 978	20 752
N driftsutg til sosialtj pr. innb 20-66 år	5 145	6 027	3 475	4 592	3 548	4 980
N driftsutg per innb 0-17 år, barnevernstj	13 013	10 849	9 163	10 234	8 897	10 573
N driftsutg til adm og styring i kr. pr. innb.	4 745	4 744	4 608	4 358	4 382	4 464
Dekningsgrad						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	87,4	87,7	91,5	91,7	91,5	93,5
Andel elev i grunnsk spesialunderv	11	10,4	8,3	8	7,8	7,5
Legeårsv pr 10 000 innb, komm helsetj	11,3	11,2	11,8	11,5	10,7	10,2
Fysioterapiårsv pr 10 000 innb,	10,7	11,1	9,7	9,2	9,2	9,2
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinst	100	100	96	95,8	94,9	100
Andel innb 80 år + som er beboere på inst	12,8	13,2	10,9	11,5	13	5,8
Andelen sosialhj mottakere 20-66 år	7	7,2	:	:	4	5,8
Andel med barnevernstilt ift. innb 0-17 år	5,2	6,1	:	6,3	4,9	8,8
Komm disp boliger pr 1000 innbyggere	34	35	23	26	21	35
Årsverk i brann- og ulykkesv pr. 1000 innb	0,38	0,38	..	0,74	0,59	1,53
Produktivitet/enhetskostnader						
Korr br driftsutg pr barn i komm barneh	185 037	187 579	183 802	192 833	187 734	168 692
Korr br 'utg til grunnsk, lokaler og skyss pr elev	115 612	119 714	119 507	119 172	112 011	122 727
Gjennomsn gruppestør, 8.-10.årstrinn	11,8	12,2	13,1	13,7	14,1	13,3
Korr br driftsutg pr. mottaker av hjemmetj	228 455	250 849	306 454	265 253	247 605	303 413
Korr br driftsutg, institusj, pr. komm plass	946 014	945 366	1 070 674	1 115 798	1 110 419	1 084 100
Årsgebyr for vannfors (gjelder rapp året+1)	4 035	4 035	3 071	3 503	3 441	4 370
Årsgebyr for avløpst (gjelder rapp året+1)	6 191	6 191	3 624	4 837	3 840	4 632
Årsgebyr for avfallstj (gjelder rapp året+1)	2 792	2 904	2 684	2 674	2 716	3 010
Bto. dr.utgifter i kr pr. km komm vei	80 933	75 328	98 951	116 232	136 122	143 837

Tabellen viser noen utvalgte nøkkeltall. Nome tilhører kommunegruppe 11 i SSBs statistikkinnndeling. Nome (for 2015 og 2016) er i tabellen sammenlignet med gjennomsnitt i kommunegruppe 11 for 2016, gjennomsnitt i Telemark for 2016, gjennomsnitt i landet utenom Oslo for 2016, og Notodden for 2016.

Nedenfor følger noen kommentarer til tabellen:

- Netto driftsresultat viste en klar forbedring i regnskap 2016. Det er lenge siden vi opplevde et netto driftsresultat på over 2 % av samlede driftsinntekter. Resultatet er likevel svakere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemarks-kommunene, og gjennomsnittet for landet utenom Oslo.
- Nome har fortsatt relativt høye frie inntekter pr innbygger.
- Netto lånegjeld pr innbygger vokser år for år, og ligger klart over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemark, og landsgjennomsnittet.
- Netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren er høye, men det er viktig å være klar over det spesielle med særskilte kostnader til våre vertskommunePUere. Til disse brukerne får vi et

særskilt vertskommunetilskudd. Det vil være mer riktig å trekke ut om lag 3.800 kr pr innbygger, og da er netto driftsutgiftene på om lag 21.400 kr pr innbygger.

- Fortsatt svært høye netto utgifter til sosialtjenesten sammenlignet med andre.
- Netto utgifter til barneverntjenesten ble betydelig redusert i 2016.
- Gjennomsnittlig gruppestørrelse på ungdomsskoletrinnet er noe lavere enn sammenligningskommunene.
- Fortsatt stor andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning.
- Fortsatt betydelig lavere brutto driftsutgifter i kr pr km kommunal veg enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemark, og landsgjennomsnittet.

2.3 Befolkningsutvikling

En vesentlig rammebetingelse for anslag på inntektene, er befolkningsutviklingen. I september ble det offentliggjort befolkningstall pr 01.07.2017 – med fordeling på aldersgrupper. Disse befolkningstall er grunnlag for utgiftsutjamningen i inntektssystemet for 2018. Det kan settes opp følgende oversikt over utviklingen fra 01.07.2014 til 01.07.2017:

Innbyggertall	01.07.2014	01.07.2015	01.07.2016	01.07.2017	Endring
Fordelt på aldersgrupper					2016/2017
I alt	6 645	6 571	6 560	6 659	99
0 - 1 år	133	110	104	133	29
2 - 5 år	263	271	256	260	4
6 - 15 år	770	741	731	745	14
16 - 22 år	610	600	597	614	17
23 - 66 år	3 656	3 635	3 634	3 634	0
67 - 79 år	805	817	844	893	49
80 - 89 år	307	301	303	287	-16
90 år og over	101	96	91	93	2

Tabellen viser en gledelig utvikling når det gjelder den samlede befolkningsutviklingen. Siste år har det vært en vekst på 99 personer. Det innebærer en vekst på 1,4 %, mens landsgjennomsnittet er på 0,8 %. Det er vekst i de yngste aldersgruppene også, og de siste kvartalene har vi hatt fødselsbalanse, dvs. balanse mellom antall fødte og antall døde. Netto innvandring har økt som følge av kommunestyrets beslutning om å ta imot flere flyktninger, men det er også en netto vekst i innenlands flytting.

Befolkningsveksten innebærer en økning i de frie inntekter til kommunene – en økning som demper noe av den reduksjonen som ellers ville vært der som en konsekvens av endringene i kriterier og vekter innenfor inntektssystemet.

2.4 Demografi og KOSTRA-analyse

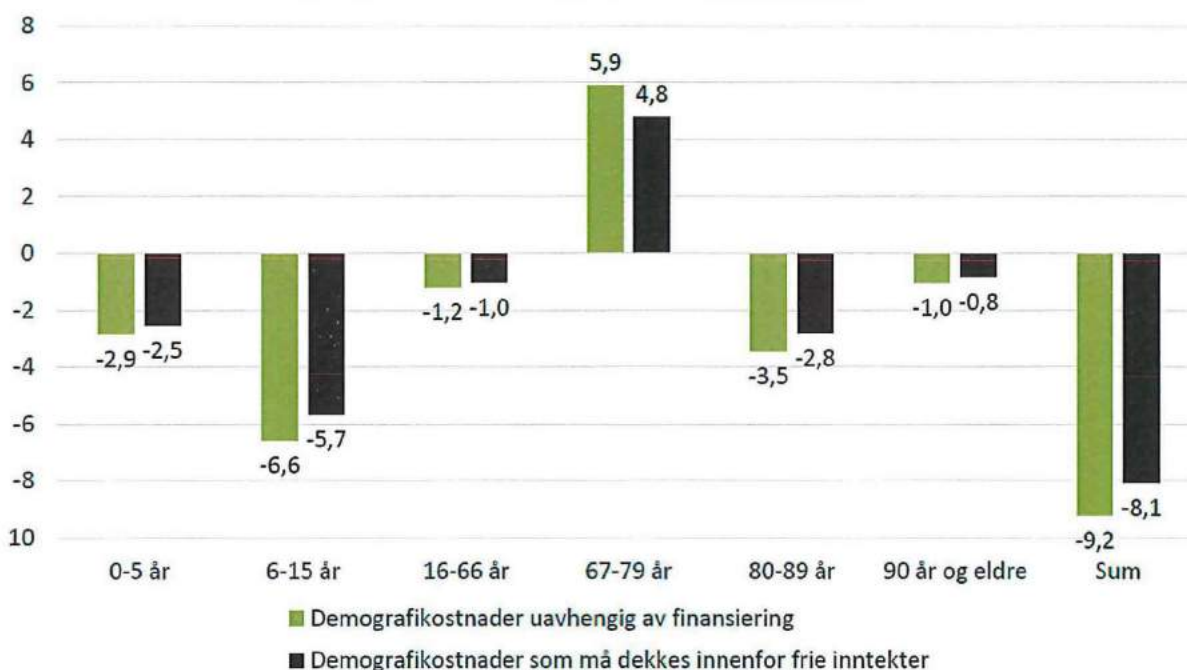
2.4.1 Demografi og kommuneøkonomi:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune. Notatet er vedlagt rådmannens budsjettframlegg i sin helhet).

Analysen av demografikostnadene basert på data fra 2016 ble altfor lite presise denne gangen, i og med at vi har opplevd en meget sterk befolkningsvekst fra 2016 til 2017, hvor vi opplevde en økning på 93 personer fra 1.7.16 til 1.7.17. I kriteriedataene for 2018 er det lagt til grunn en økning på 99 fra 2017-2018, et nivå som fanger opp den målte veksten juli 16-juli 17.

Jeg vil allikevel vise resultatet av den foreliggende analysen, men understreke vi ikke får gode nok anslag på demografikostnadene før til neste år, når vi har lagt 2017 bak oss.

Beregnete demografikostnader uavhengig av finansiering og for frie inntekter, 2018-2021

Beregnete mer-/mindreutgifter 2018-2021 uavhengig av finansiering og for frie inntekter. Nome kommune. Faste mill. 2017-kr. Kilde: SSB/TBU/beregninger ved TF

Det viktigste å merke seg i tabellen ovenfor, som er ny av året, er at demografikostnadene legger «beslag på» størstedelen av de frie inntektene. Det er derfor meget viktig at det er godt samsvar mellom det som staten legger til grunn for overføringene gjennom inntektssystemet og det som vi faktisk bruker på disse områdene.

Innbyggerdata for Nome kommune viser følgende fordeling pr. 1.7.2017;

	2017	2018	Endring
Totalt	6 560	6 659	99
0-1 år	104	133	29
1 år	54	54	0
2-5 år	256	260	4
6-15 år	731	745	14
16-22 år	597	614	17
23-66 år	3 634	3 634	0
67-79 år	844	893	49
80-89 år	303	287	-16
90 år og eldre	91	93	2

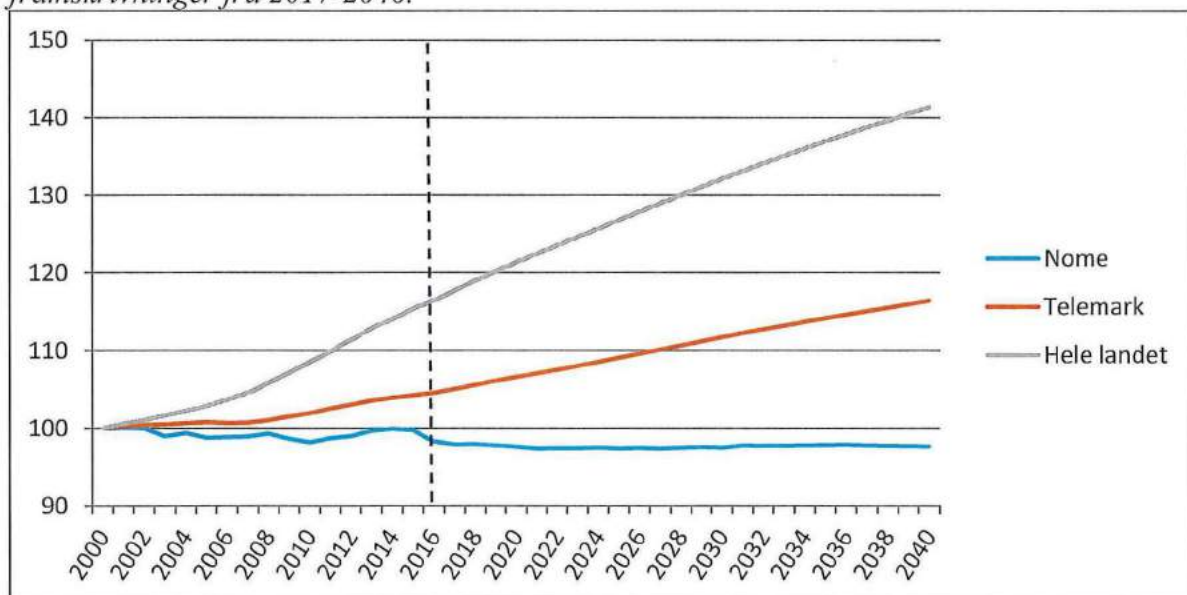
Mens analysen legger til grunn at demografikostnadene for aldersgruppen 0-5 år vil bli redusert i perioden 2018-2021, så viser kriteriedataene at antallet innbyggere i denne aldersgruppen økte betydelig fra 2017 – 2018, noe som tilsier at demografikostnadene i økonomiplanperioden heller vil øke.

Det er allikevel svært gledelig at vi registrerer at av den samla veksten på 99 innbyggere så er 47 av disse, eller 47 %, i aldersgruppen 0-15 år!

For å holde fokus på kommunens kanskje største utfordring, hvordan demografien utvikler seg over tid, finner jeg det allikevel riktig nok en gang å trekke frem det som er gjeldende prognoser for demografiutviklinga for kommunen.

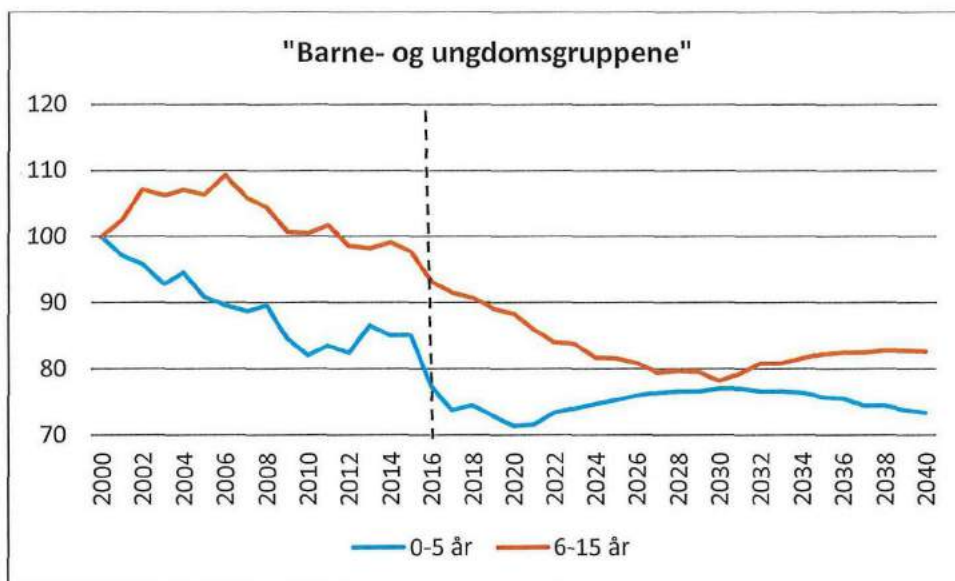
DEMOGRAFISKE FORHOLD / UTVIKLING

Fra 2016 til 2040 foreskriver SSB en befolkningsnedgang for Nome på 0,7 prosent, eller 43 personer. Til sammenligning er det forventet en vekst for fylket og landet på hhv. 11,4 prosent og 21,4 prosent. I figuren under er faktisk utvikling fra 2000 til 2016 videreført med SSBs framskrivninger fra 2017-2040.¹

Figur 1 Befolkningsutvikling 2000-40, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB

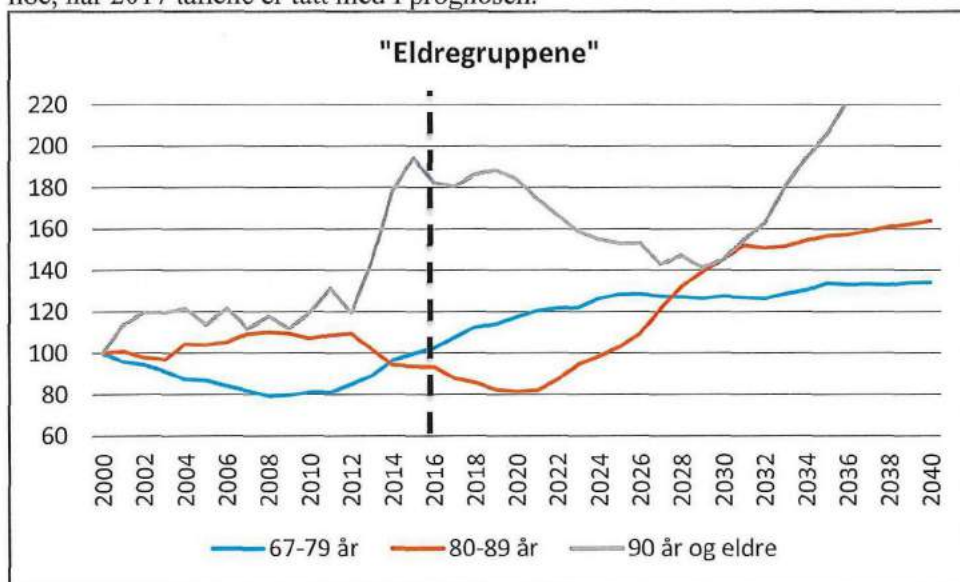
¹ Fra 2000 til 2016 har Nome hatt en befolkningsnedgang på -1,7 prosent, eller -114 personer. Telemark har hatt en befolkningsvekst på 4,5 prosent, mens det på landsbasis har vært en vekst på 16,4 prosent.

Figur 2 Utvikling i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år for Nome kommune 2000-2040, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB er det ventet en moderat/svak utvikling i de yngste aldersgruppene i de neste årene. Fra 2016 til 2040 foreskriver SSB en nedgang i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år på hhv. 5,0 prosent og 11,3 prosent. Til sammenligning er det for kommunen totalt anslått en nedgang på 0,7 prosent i samme periode.

Med bakgrunn i utviklingen fra 2016 inn i 2017, er det grunn til å håpe at begge kurvene har løftet seg noe, når 2017 tallene er tatt med i prognosen.

Figur 3 Utvikling i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og over 90 år for Nome kommune 2000-2040, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB vil antall personer i aldersgruppen 67-79 år øke kraftig i de neste årene. I aldersgruppen 80-89 år er det forventet en svak utvikling i de nærmeste årene, og en relativt kraftig vekst etter 2020. Antall personer i aldersgruppen over 90 år ventes å reduseres i de neste årene, for så å øke kraftig etter 2030.

Ved en nærmere vurdering av disse grafene, er det viktig å merke seg at antallet 80+ vil vokse meget sterkt fra ca. 2028, noe som bare er 10 år frem i tid. Gruppen 67-79 vil over en 20-årsperiode fra 2008 – 2028 nesten ha doblet seg.

2.4.2 KOSTRA-analyse:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune, rådmannen. Notatet er vedlagt rådmannens budsjettframlegg i sin helhet).

I tabellen under vises nivået på korrigerte frie inntekter for Nome og andre sammenlignbare «gruppe-11 kommuner» i Telemark. Nivået (i prosent av landsgjennomsnittet) er vist både med og uten eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter. I siste kolonne er i tillegg inkludert fordel av differensiert arbeidsgiveravgift.

Frie inntekter i 2016 korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Tabellen viser pst. av landsgjennomsnittet av inntekt per innbygger. Landsgjennomsnittet = 100. Kilde: KMD

	Ekskl. E-skatt og konsesjons- kraftinntekter	Inkl. E-skatt og konsesjons- kraftinntekter	Inkl. E-skatt, konsesjonskra ftinnt. og fordel DA
Nome	96	98	99
Notodden	97	103	102
Kragerø	96	98	98
Bø	98	99	98
Telemark	97	101	100
Hele landet	100	100	100

- *Korrigerte, frie inntekter viser nivået på de frie inntektene justert for variasjon i utgiftsbehov. Indikatoren viser dermed inntekts-og utgiftssiden samlet. Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov ("billig" i drift) får justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov ("dyre" i drift) får justert ned sine inntekter.*
- *Nome hadde korrigerte frie inntekter (inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt. og fordel DA) tilsvarende 1prosent under landsgjennomsnittlig nivå i 2016.*
 - *Nome ligger i sone 2 for arbeidsgiveravgift (sats 10,6 prosent)*

Mer-/mindreforbruk ift. landsgjennomsnittet og «normert og inntektsjustert nivå».
 Mill. kr. Nome kommune. Kilde: KOSTRA/KMD/beregninger ved TF

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2016 (mill. kr) ift.	
	Landsgjennomsnittet	«Normert og inntektsjustert utgiftsnivå»
Barnehage	-12,3	-2,4
Administrasjon	4,0	0,6
Grunnskole	1,8	4,7
Pleie og omsorg	56,5	-1,7
Kommunehelse	3,0	2,5
Barnevern	1,4	1,2
Sosialtjeneste	7,5	8,9
Sum	62,0	13,9

- Vi har utarbeidet en KOSTRA-og effektivitetsanalyse som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmonerer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Nome kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 62,0 mill. kr i 2016. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen tross alt hadde et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 8prosent i 2016), eller at kommunen hadde et inntektsnivå som lå 1prosent under landsgjennomsnittet (ca. 3,5 mill. kr). I tillegg har vi tatt høyde for vertskommunetilskuddet (på ca. 25 mill. kr i 2016).
- Beregningene viser at Nome kommune samlet sett hadde merutgifter på 13,9 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2016.

Analysen viser altså at vi samlet sett brukte 13,9 mill. mer enn vi strengt tatt burde av hensyn til god økonomistyring. Det er et svært stort overforbruk på sosialtjenesten, med 8,9 mill., 4,7 mill. på grunnskole, 2,5 mill. på kommunehelse og 1,2 mill. på barnevern. I 2016 ligger barnehagedriften under normert nivå med 2,4 mill. Pleie og omsorg ligger også under, etter korreksjon for vertskommunetilskuddet.

Disse dataene er gjennomgått grundig med formannskapet i «Signalmøtet».

Dette er meget viktig styringsinformasjon. Vi får størstedelen av inntektene våre gjennom inntektssystemet og det er vesentlig for økonomistyringen at vår faktiske ressursbruk på tjenesteområdene samsvarer med det Storting og regjering legger til grunn. Særlig viktig blir dette i en vanskelig økonomisk situasjon, hvor et høyere forbruk på et tjenesteområde enn det inntektssystemet forutsetter, vil føre til at en må kutte kostnader på områder som har et

forbruk som er bedre tilpasset behovet. Dersom det ikke tas hensyn til dette over tid, vil kostnadsreduksjoner bli oppfattet som vanskelig å gjennomføre i praksis og det vil oppleves urettferdig for de virksomheter hvor det er en god balanse mellom faktiske kostnader og behov.

I dokumentasjonen fra Telemarksforskning beskrives dette også slik ;

Forskjellene mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur, demografisk sammensetning mv. Både etterspørselen etter kommunale tjenester og kostnadene ved å tjenesteytingen vil derfor variere mellom kommunene. Målet med utgiftsutjevningen er å fange opp slike variasjoner. En tar fra de relativt sett lettdrevne kommunene og gir til de relativt sett tungdrevne.

Gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet skal kommunene i prinsippet få full kompensasjon for de kostnadsforskjellene som de selv ikke kan påvirke.

Beregnet kun mot landsgjennomsnittet viser analysen at vi bruker 62 millioner mer på disse tjenesteområdene enn landets kommuner for øvrig. Dette gir allikevel ikke et godt nok bilde av situasjonen og det er her Telemarksforskning kommer inn ved at de i analysen korrigerer for at Nome kommune har et høyere utgiftsbehov enn gjennomsnittskommunen og at vi har et lavere reelt inntektsnivå, gitt ved måltallet «korrigerte frie inntekter» som analysen også trekker inn for å være enda mer presis i vurderingen av de økonomiske rammebetingelsene.

I år er det også gjort analyse av ressursbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet, som er sammenfattet i tabellen under.

Illustrasjon av ressursbruk sammenholdt mot landsgjennomsnittet og «normert nivå» på utvalgte områder utenfor inntektssystemet. Nome kommune 2016. Kilde: KOSTRA, beregninger ved TF

	Netto driftsutgifter (i kr per innb.)			Mer-/mindreutgift (mill. kr) ift.	
	Nome kommune	Lands- gjennomsnitt	Nome «normert nivå»	Lands- gjennomsnittet	«Normert nivå»
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø	788	631	681	1,0	0,7
Kultur	2 043	2 148	2 320	-0,7	-1,8
Kirke	856	561	606	1,9	1,6
Samferdsel	1 501	791	854	4,7	4,3
Brann og ulykkesvern	790	778	840	0,1	-0,3
Sum				7,0	4,5

Tallene viser at Nome kommune hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på de aktuelle områdene på 7,0 mill. kr i 2016. Dersom vi justerer for kommunens samlede utgiftsbehov (ca. 8prosent over landsgjennomsnittet), viser beregningen et samlet merforbruk på 4,5 mill. kr.

Oppsummert blir altså «normert» merforbruk på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet og merforbruket på «utvalgte» områder, samlet 18, 4 mill. kroner!

I en situasjon hvor vi må endre prioriteringen på bruken av økonomiske ressurser, eller det ganske enkelt må brukes mindre for å unngå underskudd, er det altså på disse områdene kostnadene bør reduseres.

Dersom vi ikke klarer å redusere kostnadene på disse viktige områdene må vi enten få større refusjoner for merkostnadene gjennom økt skjønn og/eller forbedrete kriterier i

inntektssystemet, eller vi må kutte mer enn vi bør hvor det er god balanse mellom behov og forbruk. Det er dette siste som skaper størst intern «støy» ved at områder som har en balansert drift må overføre ressurser til virksomhetsområder som har et overforbruk.

Dette merforbruket er delvis et resultat av en utvikling over tid, delvis systematisk og også i noen grad tilfeldig. Sett med rådmannens øyne, og i en situasjon hvor ressursbruken må nedjusteres, må en intensivert innsats mot forebygging og effektivisering på disse områdene, over tid, kunne utløse innsparing, samtidig som tjenesteproduksjonen til innbyggerne blir minst like god som ellers i landets kommuner. I tillegg må arbeidet med å synliggjøre systematisk underdekning av behovet for skjønn, eller feil i inntektssystemets kriterier, forsterkes overfor regionale og sentrale myndigheter.

Tabellen under viser utviklingen av regnskapsmessig merforbruk over tid.

Tjenesteområde	2016	2016	2015	2014	2013	2012
	Lands- gjennom- snittet	«Normert og inntekts- justert utgiftsniv»	«Normert og inntekts- justert utgiftsniv»	«Normert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå »
Barnehage	-12,3	-2,4	1,0	3,4	1,7	6,0
Administrasjon	4,0	0,6	1,6	1,8	5,6	1,9
Grunnskole	1,8	4,7	7,3	2,3	3,5	-0,6
Pleie og omsorg	56,5	-1,7	-3,6	-4,0	-11,1	-1,1
Kommunehelse	3,0	2,5	3,5	5,6	3,4	4,8
Barnevern	1,4	1,2	5,2	3,1	2,8	1,7
Sosialhjelp	7,5	8,9	6,6	5,6	3,3	3,5
Sum	62,0	10,4	21,6	17,7	9,3	16,6
Sum inntektsjust.		13,9	21,6	7,9	-0,3	3,8

Det skjer en dramatisk endring av vår økonomiske ubalanse fra 2014 til 2015. Det kan delvis tilskrives ytterligere forverring av merforbruket, men skyldes først og fremst at vi har gått fra et nivå på frie inntekter i 2014 på 103 (3% over landsgjennomsnittet) til et nivå på 99 (1 % under landsgjennomsnittet) i 2015. Dette nivået er videreført inn i 2017

Vår evne til å handtere et gitt merkostnadsnivå er dermed betydelig svekket. Vi har ikke et merinntektsnivå å bære merkostnader med. Det aller meste av økonomisk balanse må hentes inn gjennom kostnadsreduksjoner!

Nome kommune vil ikke makte å oppnå en bærekraftig økonomisk balanse uten at kostnadene på disse områdene reduseres, at skjønnsnivået økes og/eller at kriteriene i inntektssystemet endres i en retning som gir bedre kostnadsdekning for kommunen.

3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden

3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene

Til formannskapetets signalmøte i september, forelå en presentasjon av de økonomiske hovedutfordringene. Denne omtalen tas inn i dokumentet nedenfor:

I en innledende økonomiplanprosess er det viktig å drøfte de mer overordnede økonomiske utfordringene for kommunen. Disse utfordringene bør være basis for det videre arbeid mot endelig budsjett og økonomiplan med vedtak i desember.

Regnskap 2016 viste en kommuneøkonomi i klar bedring – etter 2 vanskelige år 2014 og 2015. Kommunen tok et langt, og viktig steg i retning økonomisk balanse. Akkumulert regnskapsunderskudd ble redusert fra om lag 10,6 mill. kr til om lag 3,1 mill. kr. Men jobben med å gjenopprette økonomisk balanse er ikke fullført. Nøktern drift også i tiden framover er avgjørende for om vi skal lykkes.

Økonomirapport 4/17 – til behandling i kommunestyret 14. september d.å. – viser at det er betydelig risiko for budsjettoverskridelser på flere rammeområder i inneværende år. Det ligger ikke an til at vi i 2017 makter å dekke inn en større del av resterende regnskapsunderskudd. Planen er å fordele dette med kr 500.000 i 2017, og om lag 2,6 mill. kr i 2018. Dersom denne planen følges, kan kommunen meldes ut av ROBEK-registeret i juni 2019.

Kommunens økonomi kjennetegnes av svært få reserver sett i forhold til den totale omsetning. Vi er svært sårbar for å imøtekomme uforutsette forhold.

Økonomiske nøkkeltall.

De siste årene har fokus vært på en del overordnede økonomiske nøkkeltall. Det har vært et siktemål å knytte noen konkrete målsettinger til disse nøkkeltallene. Det er viktig å få til en god politisk forankring, og det er viktig å drøfte seg fram til et realistisk mål for nivå på disse nøkkeltallene.

Omtalen av disse nøkkeltallene i årsberetningen for 2016 så slik ut:

«Nøkkeltall 1: Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

I 2016 kommer Nome kommune ut med et netto driftsresultat på 14,3 mill. kr, som utgjør 2,2 % av totalinntektene. De 2 foregående år har størrelsen vært negativ. Som kjent er det et sunnhetstegn ved en vurdering av kommunens økonomiske stilling dersom netto driftsresultat utgjør 1,75 % av driftsinntektene.

Hovedutfordringen framover blir å etablere reelle, positive netto driftsresultat over tid slik at en kan bygge en tilstrekkelig buffer for å imøtekomme uforutsette driftsutgifter gjennom året, og ha mulighet til en sunn egenkapital i kommende investeringer. Med henvisning til drøftingene i økonomiplanen for 2017 – 2020, er det en målsetting på kort sikt å etablere netto driftsresultat som utgjør minimum 1 % av totale driftsinntekter, dvs. om lag 6,5 mill. kr. Avlagt regnskap for 2016 viser at det bør være en realistisk målsetting.

Nøkkeltall 2: Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Regnskapene de 2 siste år er avsluttet uten noen beholdning på disposisjonsfonds.

Med henvisning til økonomiplanen for 2017 – 2020, vil det være en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter (om lag 13 mill. kr) innen utgangen av planperioden.

På kort sikt kan denne målsettingen synes urealistisk. Hovedprioritet nå er først å dekke inn resterende del av tidligere års underskudd med 3,1 mill. kr så raskt som mulig. Deretter vil det være nødvendig å bygge opp reserver for å «stå imot» uforutsette hendelser som vil oppstå også i årene framover.

Nøkkeltall 3: Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Kommunens samlede lånegjeld har gjort et kraftig steg oppover de 2 siste årene. Vi er i for stor grad avhengig av lånefinansiering for å gjennomføre investeringer. Kommunens netto lånegjeld på om lag 576 mill. kr utgjør nærmere 89 % av driftsinntektene ved siste årsskiftet.

I økonomiplanen for 2017 – 2020 er det satt en målsetting for økonomiplanperioden å begrense netto lånegjelds andel til maksimalt 80 % i forhold til totale driftsinntekter. Det betyr at lånefinansierte investeringer må begrenses i de neste åra. Vedtatt økonomiplan legger opp til en begrensning i låneomfanget.

Nøkkeltall 4: Avvik fra budsjett

Økonomistyringa av de ulike hovedansvarsområdene er basert på netto budsjetttrammer, dvs. at inntekter som tilhører ansvarsområdet er trukket fra brutto utgifter. I opprinnelig budsjett for 2016 ble det samlet stillt til disposisjon netto om lag 392,7 mill. kr. Det viste seg å være nokså urealistisk. Regnskapet for 2015 ble lagt fram med netto utgifter på 397,2 mill. kr.

Ved budsjettreguleringer gjennom året ble budsjettene oppjustert, bl.a. for å dekke utgiftene til integrering av nye flyktninger i kommunen. Regulert budsjett viser nettobudsjett for driftsområdene på til sammen 400,9 mill. kr. Regnskapet kommer ut med forbruk på om lag 398,5 mill. kr, og samlet sett var det netto mindreforbruk i driftsområdene på om lag 2,4 mill. kr., eller 0,6 %.

Med henvisning til økonomiplanen for 2017 – 2020, er det lagt vekt på fortsatt å utarbeide realistiske budsjetter med tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det var i 2016 en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett. Mindreforbruket i 2016 viser at vi har greid målsettingen med svært god margin. Samtlige driftsområder har maktet å holde budsjettene, og dette er en klar forbedring sammenlignet med 2015. Så lenge kommunen ikke har økonomiske reserver på fond, er det avgjørende for totaløkonomien at budsjettene etterleves».

Vurdering av nøkkeltallene for kommende planperiode:

Nøkkeltall 1:

Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

Det har over lang tid vært en generell tilrådning at netto driftsresultat bør være 3 % av samlede driftsinntekter. Etter bortfall av momskompensasjon for investeringer fra driftsregnskapet, er anbefalt nivå redusert til 1,75 %. Det bør fortsatt være en målsetting i Nome å planlegge for et netto driftsresultat på 1 %, og gradvis oppjustere ambisjonen til 1,75 % i løpet av planperioden.

KOSTRA-statistikk for 2016 viser (2015-tall i parentes):

- Nome:	2,2 %	(-1,6 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	2,8 %	(2,1 %)
- Telemarkskommunene:	3,8 %	(1,9 %)
- Landet utenom Oslo:	4,19 %	(2,7 %)

Nøkkeltall 2:

Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Kjennetegn med Nome over tid er at vi har manglet buffer i form av disposisjonsfonds. Å følge opp målsettingen fra tidligere prosesser om å etablere et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden vil bli særdeles krevende.

KOSTRA-statistikk for 2016 viser:

- Nome:	0,0 %	(0,0 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	4,7 %	(3,4 %)
- Telemarkskommunene:	5,4 %	(4,0 %)
- Landet utenom Oslo:	7,2 %	(5,7 %)

Nøkkeltall 3:

Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Målsettingen har tidligere vært å ikke øke netto lånegjelds andel sammenholdt med regnskap 2012 (72 %).

KOSTRA-statistikk for 2016 viser:

- Nome:	88 %	(84 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	83 %	(80 %)
- Telemarkskommunene:	81 %	(81 %)
- Landet utenom Oslo:	74 %	(73 %)

For Nome har lånegjelds andel av driftsinntekter vært over 80 % for noen år siden, men er redusert over en periode til tross for relativt høye låneopptak. Med den gjennomførte skoleutbyggingen øker dette nøkkeltallet til 88 % i regnskap 2016. Å opprettholde en målsetting på 72 % er urealistisk. Måltallet i ny planperiode foreslås satt til 80 % innen utgangen av planperioden.

Nøkkeltall 4:

Avvik fra budsjett

Ideelt sett kan en tenke seg at målet er et budsjett uten avvik. Telemarksforskning har tidligere anbefalt 0,5 – 1 % som maks avvik for dette nøkkeltallet.

Med henvisning til årsberetningen for 2016, ble driftsområdene samlet gjort opp med et netto mindreforbruk på 0,6 % sammenlignet med budsjett. Dette var en gledelig utvikling, og det er viktig at kostnadskontroll har høy prioritet i hverdagen også i tiden framover.

Vi har i de siste års budsjett- og økonomiplan-prosesser lagt vekt på å legge realistiske budsjetter. Det forutsetter at en har god, løpende oversikt over kostnadsutviklingen innenfor tjenestekområdene. Det er viktig med god prosess for å få fram alle konsekvensjusteringer av eksisterende drift. Eventuelle forslag om reduksjon av driftsnivået gjennomføres ikke uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får for tjenestenivået. Dersom en ikke er nøye her, vil budsjettoverskridelser lett oppstå.

Det er tidligere fastsatt et måltall om budsjettavvik på **maks 0,6 %** (slik som i regnskap 2012). Det bør være oppnåelig dersom en holder oppe fokus på kostnadskontroll gjennom budsjettåret. Dette måltallet foreslås lagt til grunn for budsjettårene i planperioden.

3.2. Formannskapetets signaler.

I formannskapetets signalmøte 7. september, ble gjennomgangen av de økonomiske hovedutfordringene oppsummert slik, jfr. vedtak sak 61/17 pkt. 3 slik det er gjengitt nedenfor:

For det videre arbeid med budsjett 2018, og økonomiplan for 4-årsperioden til 2021, legges følgende overordnede, økonomiske målsettinger og forutsetninger til grunn:

Målsetting for økonomiske nøkkeltall:

- *I tråd med prinsippet om sunn økonomiforvaltning, skal det i planperioden legges opp til en gradvis forbedring av kommunens årlige netto driftsresultat. Målsettingen er å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter. Dette måltallet justeres gradvis til 1,75 % ved utgangen av planperioden.*
- *Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden.*
- *Det er en målsetting for planperioden å begrense netto lånegjelds andel til maksimalt 80 % i forhold til totale driftsinntekter.*
- *Det er en målsetting å utarbeide realistiske budsjetter med vekt på tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det er en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett.*

Rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplan utover høsten, har vært basert på forannevnte, overordnede økonomiske signaler fra formannskapet. Budsjettsituasjonen har nok en gang vist seg å være svært krevende. Både erfaringene fra økonomirapporteringene gjennom 2017, og de rammebetingelser som kommer til uttrykk ved framlegg av Statsbudsjettet i oktober, gjør det særdeles krevende å følge opp de nevnte målsettingene.

4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter

Nedenfor redegjøres for de vurderinger som rådmannen har foretatt vedr fellesinntekter og fellesutgifter. Konkrete beløp framgår i talldelen – budsjettskjema 1 A og 1B: Hovedrammer drift for økonomiplan-perioden 2018 – 2021 (vedlegg 1 i talldelen).

4.1. Fellesinntekter

Fellesinntekter er i vårt økonomi-opplegg de overordnede inntekter som ikke inngår som sektorinntekter innenfor ansvarsområdenes netto driftsrammer. Øremerkede tilskudd og egenbetaling mv. fra brukerne av kommunale tjenester er sektorinntekter som inngår i rammeområdenes netto driftsrammer.

Skatt på formue og inntekt + Rammetilskudd (Kommunens ”frie” inntekter)

Samlet er det for 2018 foreslått å budsjettere med 377,7 mill. kr, som er en vekst på 2,4 % i forhold til regulert budsjett for 2017, og 3,9 % sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2017. Beløpet er fordelt med rammetilskudd på 230 mill. kr, og 147,7 mill. kr i skatt på formue og inntekt.

Som for tidligere år, ligger det i rammetilskuddet en kompensasjon for nye oppgaver som kommunen forventes å gjennomføre fra neste år. Det henvises til omtale i pkt. 2.1 foran (eksempel: tidlig innsats i barnehager og skole, opptrappingsplan rus).

Rammetilskuddet består av 3 elementer:

- Utgiftsutjamningen (basert på objektive kriterier, bl.a. folketall og aldersfordeling).
- Inntektsutjamning (basert på løpende skatteinngang i forhold til landsgjennomsnitt pr innbygger).
- Skjønnsmidler

Når det gjelder utgiftsutjamningen er den fastlagt – i og med at det er folketall og aldersfordeling pr 01.07.2017 som legges til grunn. Hovedrevisjon av inntektssystemet innebar - med virkning fra 2017 - en omlegging av kriterier og vektorer. Fortsatt er antall innbyggere, og alderssammensetning svært utslagsgivende. Befolkningsutviklingen i Nome kommune det siste året gir isolert sett positivt utslag på det som heter innbyggertilskuddet. Men denne effekten dempes betydelig av inntektsgarantiordningen, som virker slik at kommuner med stor negativt effekt fra ett år til det neste, blir kompensert for å dempe for brå samlet inntektsreduksjon. Motsatt vil kommuner med positivt utslag på innbyggertilskuddet, få en reduksjon på inntektsgarantiordningen. Det gjelder for Nome i 2018 sammenlignet med 2017.

I budsjettforslaget forholder rådmannen seg til de anslag som framgår av KS prognosemodell. Tap på grunn av strukturkriteriet er hensyntatt. Nedtrapping over 5 år av trekket foretatt i 2015 vedr arbeidsgiveravgiftsendring, innebærer en gradvis forbedring som er hensyntatt i prognosen.

Inntektsutjamningen vil i 2018 være basert på folketall pr 01.01.2018, og fra tidligere år har vi erfaringer med en inntektssvikt i forhold til de første prognosene på høsten. I budsjettanslaget har vi tøyd «inntektsstriken», og forutsatt at folketallet stabiliserer seg på et

noe høyere nivå enn pr 01.07.17. Vi har lagt til grunn et anslag på 6.684 innbyggere (25 flere enn pr 01.07).

Skjønnsmidler: Vi skiller mellom ordinært skjønn, og skjønn til kompensasjon for arbeidsgiveravgift. For 2018 er vi tildelt 8 mill. kr i samlede skjønnsmidler.

Komp. arbeidsgiveravgift: Overgangsordningen skissert i Kommuncproposisjonen for 2016, innebærer forventninger om å opprettholde skjønn så lenge det ligger et trekk i den faste delen av inntektssystemet. Skjønnets forutsettes redusert lineært med 2 mill. pr år fra et anslått, reelt nivå i 2015 på 10 mill. kr;

2016: 8 mill. kr

2017: 6 mill. kr

2018: 4 mill. kr

2019: 2 mill. kr

Denne forutsetning er lagt inn i prognosen.

Ordinært skjønn: Vi har over tid hatt en løpende dialog med Fylkesmannen om de kostnadstunge tjenestene (eksempelvis barnevern, sosialhjelp, ressurskrevende tjenester). Vi mener å ha fått gjennomslag, og definerer 4 av de 8 tildelte millionene for 2018 å være en kompensasjon for slike forhold. I tillegg har vi i høst fått et ekstraordinært skjønnstilskudd for 2017 på 1,050 mill. kr.

Når det gjelder årene 2019 – 2021 er det for samlet rammetilskudd + skatt lagt til grunn en gjennomsnittlig realvekst pr år. Erfaringer fra de siste års kommuneopplegg, tilsier at en ikke bør være for optimistisk. Mye avhenger av innbyggerutviklingen framover. Fylkesmannen har understreket at det ikke kan budsjetteres med skjønn i en økonomiplan, og rådmannen har tatt dette til etterretning.

- **Eiendomsskatt**

Gjeldende økonomiplan forutsetter en reduksjon fra 7 til 6 promille med virkning fra 2018. Dette oppfattes som et retningsgivende politisk signal, som må veies opp mot den situasjon vi er i med ROBEK-status, og manglende underskuddsinndekking.

Denne problemstillingen ble tatt opp med formannskapet i signalmøtet i september. Rådmannen tolker det som å være i samsvar med et klart politisk signal når det foreslås å opprettholde 7 promille også i 2018.

Siste allmenne taksering i Nome var i 2006, med virkning fra skatteåret 2007. **Hovedregelen i eiendomsskattelova sier at det skal være en omtaksering hvert 10. år**, men det gis mulighet for å vente inntil 3 år. Det betyr at nye takster må være gjeldende med virkning fra år 2020.

En allmenn taksering vil kreve mye arbeid. Det er da snakk om arbeid i forbindelse med anskaffelsen av selve takseringsjobben, planlegging og koordinering underveis i takseringsprosessen, registrering av takster i kommunens datasystemer, i tillegg til at det må vedtas nye vedtekter av kommunestyret, samt nye retningslinjer som behandles av skattetakstutvalg (sakkyndig nemnd), før selve takseringsarbeidet tar til. Det er derfor viktig at et vedtak om omtaksering blir gjort i god tid før nye takster skal tre i kraft.

Rådmannen foreslår for 2018 en videreføring av dagens takster, og utskrivning med dagens makssats 7 promille. Et alternativ til dette, kan være å vedta en kontorjustering av takstbeløpet med inntil 10 % av gjeldende takst. En oppjustering av takstene med 10 %, er beregnet å utgjøre om lag 2 mill. kr dersom en opprettholder dagens makssats på 7 promille.

Rådmannen la i budsjettprosessen til grunn at en skal oppnå om lag samme inntektsmål for 2018 som for regulert budsjett 2017, dvs. 22,7 mill. kr. I budsjettinnspurten kom det opplysninger fra sentralt hold som innebærer en nedjustering av inntektsanslaget for eiendomsskatt på kraftanlegg. Mottatt eiendomsskattegrunnlag for kraftanlegg i Nome kommune for skatteåret 2018 viser en reduksjon på ca. 240 mill. kroner i forhold til 2017. Dette vil utgjøre en nedgang i skatteinntekter på ca. 1,650 mill. kroner i 2018.

Det er reduserte takster for kraftanleggene Eidsfoss og Vrangfoss som utgjør hoveddelen av reduksjonen i skatteinntekter. Årsaken til reduksjonen er en kombinasjon av reduserte kraftpriser og redusert produksjon i 2016 på grunn av oppgradering av disse anleggene. I tillegg er det negativt for eiendomsskatten at det benyttes en uendret (kunstig høy) kapitaliseringsrente ved nåverdiberegningen for å komme frem til antatt salgsverdi pr. 1.januar i ligningsåret.

På bakgrunn av forannevnte er samlet inntektsanslag fra eiendomsskatten redusert til 21,050 mill. kr for 2018. Dette nivå er videreført på nominelt samme nivå i planperioden 2019 – 21.

I formannskapetets signalmøte kom det ingen politiske signaler som tilsier at rådmannen skal tilrettelegge for et omtakseringsarbeid i 2018. Men det vil være aktuelt å legge opp til en egen sak 1. halvår 2018 vedr problemstillinger knyttet til omtaksering sett opp mot eiendomsskattelovens bestemmelser.

- **Inntekter fra konsesjonskraft**

Denne budsjettposten er for 2018 anslått til 3 mill. kr – en økning med kr 200.000 sammenlignet med budsjettert nivå for 2017. Det anses som realistisk at vi når budsjettmålet for inneværende år.

Det er økonomisk sårbart å benytte disse inntektene i saldering av drifta. Det er i utgangspunktet usikre inntekter som helt eller delvis burde vært avsatt til fonds, eventuelt brukt til konkrete næringstiltak.

Anslaget for 2018 på 3 mill. kr er videreført på reelt samme nivå de øvrige år i planperioden.

Andre generelle statstilskudd:

- **Rente/avdragskompensasjon omsorgsboliger/sjukeheim/skoleutbygging/kirker**
Kommunen har over tid gjennomført investeringer som Staten årlig gir rentekompensasjon for. Beregningene foretas med grunnlag i gjennomsnittlig flytende rente i Husbanken. Som følge av redusert rentenivå de siste årene, blir følgelig anslaget på kompensasjonen noe lavere.

Kompensasjonen omfatter:

- Omsorgsboliger
- Nome sjukeheim
- Utbygging ved Lunde 10-årige skole
- Orgel i Holla kirke

Samlet anslag for rentekompensasjon tidligere års investeringer er på 1,770 mill. kr for 2018.

- **Vertskommunetilskudd drift statlig mottak Dagsrud**

Det er forutsatt at kommunen driver mottak i hele planperioden. Budsjettet baseres på ordinær drift med 180 plasser, og ingen tilleggsplasser. Inntektsnivået i 2017 er forutsatt prisjustert, og budsjettforslaget for 2018 er på 2,410 mill. kr.

- **Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede**

Tilskuddet har sin bakgrunn i HVPU-reformen, som ble gjennomført tidlig på 1990-tallet. På det tidspunktet overtok 33 kommuner i landet, deriblant Nome, ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen. I Nome er det 17 beboere som gir grunnlag for tilskudd i 2018, men 1 beboer er falt fra i løpet av året, og det utløser om lag kr 700.000 i mindre tilskudd fra og med 2019.

Gjennom LVSH (Landssammenslutningen av vertskommuner for sentralinstitusjoner i det tidligere HVPU) har det i mange år vært jobbet aktivt for å skjerme denne tilskuddsordningen – både for innlemming i det generelle rammetilskuddet, og for å unngå for store endringer i inntekt fra ett år til et annet på grunn av frafall av beboere. En ny og forbedret skjermingsordning ble innført med virkning fra 2011. Tilskuddsordningen er til løpende vurdering fra statlig hold, og en har ingen garanti for hvor lenge gjeldende skjermingsordning blir opprettholdt.

I budsjettforslaget for 2018 er det ført opp forventet tilskudd på 25,7 mill. kr. For årene 2019 – 2021 er det i tallmaterialet synliggjort en realnedgang.

- **Integreringstilskudd flyktninger**

Tilskuddet for 2018 er ført opp med til sammen kr 23,700 mill. kr. – det vil si en nedgang i inntektene på om lag 2,7 mill. kr sammenlignet med anslaget i budsjett 2017. Anslaget er basert på ny, oppdatert gjennomgang med NAV-leder. I samsvar med budsjettforutsetningene, er det lagt til grunn bosetting av til sammen 30 personer i 2017.

For 2018 – 2019 har vi fra tidligere et bosettingsvedtak i kommunestyret på 25 pr år. Ny informasjon fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) gjennom året, tilsier at bosettingsmålene for kommende år må nedjusteres. I budsjettprosessen ble inntektsanslagene nedjustert, og basert på en forutsetning om bosetting av 15 personer pr år i hele planperioden. I brev av 06.11.2017 har IMDi anmodet Nome kommune om å bosette 10 personer i 2018. Rådmannen legger i budsjettforslaget til grunn at det er mulig å nå inntektsmålet neste år ved å forutsette 5 familieegjenforeninger i tillegg til bosetting av 10.

Årsaken til redusert behov for bosetting er at færre søker asyl i Norge. Fortsetter denne utviklingen, må inntektsanslagene for årene 2019 – 2021 tas ytterligere ned sammenlignet med rådmannens forslag. Det blir en stor utfordring «å ta ned» driftsutgiftene parallelt med at inntekter fra integreringstilskuddet reduseres. I rådmannens forslag for 2018 er det primært rammeområde B Nav Nome, som har fått rammekutt. Det vises til kommentarer fra NAV-leder i kap. 6.2.

Det er en økonomisk utfordring at deler av det økte integreringstilskuddet i 2017 er benyttet til å styrke tjenester som bare delvis er flyktninge-relaterte. Vi har med andre opprettholdt driftsnivå basert på integreringstilskuddsmidler, som over tid nå kraftig reduseres.

4.2. Renter og avdrag

Renteinntektene

Renteinntektene består av:

- Utlån av startlån
- Utlån Midt-Telemark kraft
- Vanlige bankinnskudd.

Nome kommune har en relativt høy utlånsaktivitet når det gjelder startlån. Generell rentereduksjon det siste året, gjenspeiler seg også i nivået på renteinntekter. En generell økning i rentenivået i forhold til inneværende år kan ikke lenger påregnes i løpet av planperioden. På den annen side, vil forverret kommuneøkonomi medfører en svakere likviditet/bruk av kassakreditt.

For budsjett 2018 og øvrige år i planperioden er det lagt inn 1,740 mill. kr i samlede renteinntekter.

Renter og avdrag løpende lån

For 2018 har rådmannen budsjettet med 12,1 mill. i renteutgifter, og 19,2 mill. kr i avdrag – til sammen 31,3 mill. kr.

Nytt finansreglement for Nome kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte 20. oktober 2016, sak 90/16. Av reglementet framgår vedr sammensetning av kommunens lån: Minimum 20 % av gjeldsportefølgjen skal ha fast rente, mens 60 % skal vurderes utfra markedssituasjonen.

Renteberegning er i utgangspunktet basert på rentenivå flytende lån pr dato, og gjeldende fastlånsavtaler. Det betyr at fastrenteandelen er ned mot minimumsnivået nevnt foran. Kommunalbankens flytende rente er nedjustert til 1,5 % fra 1. august 2017. Vi forutsetter et fortsatt stabilt, lavt rentenivå, men tar høyde for en moderat økning utover i planperioden.

Rente- og avdrag for nye lån i perioden 2019 – 2021 er i samsvar med forutsetningene i forslag til investeringsplan og lånefinansiering. Budsjettet forutsetter moderate låneopptak i kommende år. På gitte forutsetninger utgjør rente- og avdragsbelastning om lag 50.000 kr pr lånemillion til bygningsmessige investeringer – med halv belastning i investeringsåret.

Avdrag er basert på gjeldende nedbetalingstid, og forutsetter ikke ytterligere forlenging av avdragstida for å tilpasse i enda større grad til beregnet minimumsavdrag etter gjeldende regelverk. Som kjent har kommunen økt handlefriheten i de årlige driftsbudsjettene ved å forlenge avdragstida. Dette var nødvendig for å kunne forsvare iverksetting av skoleutbygging ved Holla ungdomsskole høsten 2014.

4.3. Utbytte fra kraftselskapene. Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft

Det henvises til F-sak 44/17 i formannskapet 8. juni 2017, og til orientering for kommunestyret (tema i juni-møte). Kommunen må påregne lavere samlet utbytte fra de 2 kraftselskapene i kommende år.

Utbytte utbetalt og inntektsført i kommuneregnskapet for 2017, utgjør 5.960 mill. kr fra Midt-Telemark Energi (MTE), og 0 fra Midt-Telemark Kraft (MTK).

Utbytte fra MTE er i 2018 budsjettert med 4 mill. kr. Det er foreslått å opprettholde om lag dette nivået i hele planperioden.

Det er ikke forutsatt utbytte fra MTK i årene 2018 – 2021.

4.4. Avsetninger til fond – inndekking av underskudd

Kommunestyrets disposisjonsfond

Sett ut fra en økonomisk betraktning, bør det årlig i økonomiplanen settes av midler til kommunestyrets disposisjonsfond som en buffer mot framtidige uforutsette utgifter, jfr. drøfting i kap. 3 foran. Rådmannen minner om formannskapets vedtatte signal i møte 7. september:

Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden.

Det har vært en målsetting i rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplanen å følge opp denne målsettingen. Utgangspunktet er at disposisjonsfondet er tomt etter avsluttet kommuneregnskap for 2016. Det burde vært satt av 4 mill. kr årlig til fondsavsetning/underskuddsinndekking.

Målsetting nr. 1 er nå å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014 og 2015 med til sammen 10,6 mill. kr så raskt som realistisk mulig. Ved forrige rullering av økonomiplan, ble det lagt inn som forutsetning at en må bruke årene 2017 og 2018 for å komme ajour med regnskapsmessige underskudd. Basert på konklusjonen i økonomirapport 5/17, vil det være behov for å føre opp 1,575 mill. kr til inndekking i budsjettet for 2018. Utover dette, er det ikke funnet rom for å bygge opp disposisjonsfondet i 2018.

Økonomiplanen legger opp til følgende fondsavsetninger for årene 2019 – 2021:

År 2019:	2,475 mill. kr
År 2020:	3,475 mill. kr
År 2021:	1,575 mill. kr

Inndekking av tidligere års underskudd

På bakgrunn av avsluttet kommuneregnskap for 2015 med akkumulerte driftsunderskudd på om lag 10,6 mill. kr, ble Nome kommune i juni 2016 innmeldt i ROBEK: Register for betinget godkjenning og kontroll.

Det kan settes opp følgende historiske oversikt over hvordan dette underskuddet er planlagt dekket inn:

Kommunens inndekking:		PLØM 1/16	PLØM 2/16	B 2017	B 2017	Øk rapp	Øk rapp
		mai.16	okt.16	Øk. Plan	Øk plan	2/17	5/17
				Rådmann	K-styret	mai.17	okt.17
				nov.16	des.16		
År 2016		10 600	4 975	4 975	7 475	7 475	7 475
År 2017				2 500	500	500	1 550
År 2018				3 125	2 625	2 625	1 575
Sum		10 600	4 975	10 600	10 600	10 600	10 600

Kommunens forpliktende plan for underskuddsinndekking, framgår av kommunestyrets vedtak i desember 2016 ved behandling av budsjett 2017/økonomiplan 2017-2021. Forutsetningen om å dekke inn 7,475 mill. kr i regnskap 2016 er oppfylt. I 2017 ble det i opprinnelig budsjettbehandling lagt opp til en inndekking på kr 500.000, og rest til inndekking i 2018 var da på 2,625 mill. kr. Ved behandling av økonomirapport 5/17 i kommunestyrets møte 9. november d.å., ble inndekking i 2017-budsjettet oppjustert til 1,550 mill. kr. Følgelig gjenstår 1,575 mill. kr til inndekking i 2018-budsjettet. Vi ligger med andre ord foran opprinnelig forpliktende plan, men det er fortsatt usikkerhet knyttet til om vi lykkes regnskapsmessig å dekke inn det planlagte beløpet for 2017.

Rådmannens budsjettforslag for 2018 baseres på forannevnte forutsetninger, og det er ført opp til inndekking 1,575 mill. kr.

Bundne fondsavsetninger

I tråd med gjeldende regelverk er den pliktige avsetningen av konsesjonsavgiftene til kraftfondet synliggjort i talloversikten. Denne posten er anslått å utgjøre kr 475.000 årlig. Inntektene på kraftfondet, disponeres av etat for samfunnsutvikling, og det henvises til omtale i pkt. 6.8.

4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet

Det er foreslått overført kr 2,1 mill. årlig i planperioden. Denne overføringen skal finansiere forventet egenkapitalinnskudd i KLP. Innskuddet skal etter gjeldende regelverk føres i investeringsbudsjettet, men kan ikke lånefinansieres.

4.6. Pensjonskostnader

Nedenfor blir det gjort et forsøk på å forklare noen vanskelige begreper vedr pensjon.

Pensjonspremie er «ingen premie for god innsats», men det er tvert imot en regning som vi får fra våre pensjonsleverandører. Det er penger kommunen betaler inn hvert år for å sette av til framtidige utbetalinger til pensjon.

Pensjonskostnad er det beløpet som bokføres i driftsregnskapet. Det er et teoretisk beregnet beløp, som ikke har noe med hva kommunen betaler i pensjonspremie å gjøre. I de fleste årene har pensjonskostnadene som er ført i driftsregnskapene vært betydelig lavere enn det vi faktisk har betalt i premie, og det har ført til en likviditetsmessig utfordring for mange kommuner, herunder også Nome.

Premieavvik er forskjellen mellom innbetalt premie og regnskapsført beregnet netto pensjonskostnad. Premieavviket har vokst til svimlende summer (utgjorde for Nome kommune om lag 39,6 mill. kr ved regnskapsavslutningen for 2016). Så lenge betalt premie er høyere enn det som kostnadsføres i regnskapet, blir premieavviket en positiv størrelse, eller et inntektsbeløp i regnskapet. Årlig inntektsført premieavvik føres mot balansen – for så å bli avskrevet/amortisert, dvs. komme til belastning i driftsbudsjettene i løpet av de kommende år.

I tallbudsjettet har vi synliggjort pensjonskostnadene på 2 linjer:

- Avregning pensjonskostnader/Premieavvik i år
- Avskrivning av premieavvik foregående år

Budsjetteknisk belastes rammeområdene fortsatt med 15 % KLP-premie, mens avregningen mot premieavvik tas samlet på et felles ansvarsområde. I tillegg må kommunen hensynta en situasjon der oppsamlet premieavvik fører til en høyere belastning/amortisering av tidligere års premieavvik. Det er nå vedtatt 7 års avskrivningstid for premieavvik fra og med 2014. Det er en reduksjon fra 10 års avskrivningstid i årene fra 2011.

Samlet sett er det i budsjettforslaget lagt til en grunn en gradvis høyere pensjonsbelastning i årene som kommer. Størrelsen på den årlige merbelastningen er usikker.

5. Driftsbudsjettet: Rammeområdene generelt

5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift

Den administrative prosessen med budsjettet for 2018 tar utgangspunkt i **opprinnelig vedtatt netto driftsramme for 2017** slik de framkommer etter behandlingen i kommunestyret i desember 2016.

Alle netto driftsrammer er prisjustert med den lønns- og prisvekst (deflator) som Staten benytter i kommuneopplegget. Denne vekstfaktoren er oppgitt til 2,6 %. I beregningen av netto driftsrammer er forannevnte lagt til grunn, dvs. at også sektorinntektene er forutsatt økt med 2,6 %.

Detaljbudsjettprosessen avdekker at det fortsatt er en utfordring å tilpasse budsjettene til de vekstforutsetningene som Staten opererer med i kommuneopplegget. Gjennomgående er det slik at Statens deflator i mange tilfeller ikke hensyntar kostnadsutviklingen i kommunene fullt ut. Det gjelder både på lønn og andre driftsutgifter. Konsekvensen av dette er at driftsområdene årlig må effektivisere/fremme ytterligere driftsreducerende tiltak for å tilpasse til beregnet netto driftsramme.

Med utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2017 – prisjustert til 2018-nivå som foran nevnt - er det foretatt vurderinger av om dette budsjettnivået er realistisk. Ved økonomirapporteringene gjennom året, er det lagt fram nye opplysninger/prognoser fra de budsjettansvarlige for tjenesteområdene. Hvilke opplysninger som er hensyntatt ved rammeberegningen, framgår i tabell i innledningen av hvert rammeområde under overskriften «konsekvensjusteringer».

Konsekvensjusteringer omfatter også endringer som framgår av det statlige kommuneopplegget, herunder endringer i oppgaver/tjenester Staten forventer at kommunene skal følge opp. Eksempel på dette er under helse og omsorg, der Staten gir økt rammetilskudd til:

- Opptappingsplan rus.
- Forebyggende tiltak barn, unge og familier

Videre er det foretatt konsekvensjusteringer for politiske vedtak der det er forutsatt enten reduksjoner eller påplussinger i forhold til inneværende års opprinnelige budsjettnivå.

Hva som er realistiske budsjetter er alltid et definisjonsspørsmål. Men for rådmannen har det vært en klar målsetting å få fram best mulig anslag på hva eksisterende, etablert drift reelt sett koster. I den grad beslutninger er tatt, og drift etablert uten forankring i budsjett, er det viktig at en får synliggjort dette nå i forbindelse med budsjettarbeidet. I denne prosessen må de vurderinger, og tilbakemeldinger som kommer fra budsjettansvarlige etater/tjenesteområder, i vesentlig grad legges til grunn.

5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak

Det er i løpet av budsjettprosessen fremmet en rekke forslag til nye/utvidede driftstiltak. Det er noe skjønnsmessig hva som skal defineres som konsekvensjusterte tiltak, og hva som er nye/utvidede tiltak.

Slik den økonomiske situasjon har blitt, bærer oversikten over nye/utvidede tiltak i stor grad preg av å være en ønskeliste. I sum (med noen usikre anslag) utgjør tiltakene på en intern arbeidsliste om lag 15 mill. kr. Denne oversikten er ikke presentert i dokumentet, men det er åpenbart at flere etatssjefer har valgt å ikke fremme tiltak ut fra den situasjon at en har sett det som umulig å få gjennomslag.

Det har vært en stor utfordring å avveie nye behov mot de mer overordnede økonomiske utfordringene vi står foran, og i forhold til alternativt å måtte kutte mer i den eksisterende drift. I den foreliggende situasjon har det vært nødvendig å stille de fleste ønskede utvidelsene i bero.

De tiltak som er prioritert blir omtalt under det driftsområdet tiltaket tilhører, og framgår under overskriften «nye/utvidede driftstiltak» i innledende tabell under hvert rammeområde. I noen grad blir det også under de aktuelle tjenesteområdene lagt inn kommentarer på tiltak som av økonomiske grunner ikke er funnet plass til.

5.3. Formannskapetets prioriteringssignaler

I tillegg til de mer overordnede, økonomiske signalene som det er redegjort for i pkt. 3 foran, ble det i formannskapetets møte 7. september vedtatt følgende generelle forutsetninger for rådmannens videre arbeid med budsjett og økonomiplan, jfr. vedtak sak 61/17 pkt. 4 gjengitt nedenfor:

- *Inndekking av driftsunderskuddet fra tidligere, vil ha 1. prioritet i 2017 og 2018. Budsjettarbeidet for 2018 må derfor innrettes slik at en har en beredskap for en situasjon der en ikke fullt ut klarer å gjennomføre målsettingen.*
- *Det skal tas utgangspunkt i de prioriteringer av drifts- og investeringstiltak som ble vedtatt ved fjorårets rullering av økonomiplanen.*
- *Det må legges betydelig vekt på kjente endringer i den demografiske utvikling. Analyser av KOSTRA-statistikk er et viktig grunnlag for framtidige prioriteringer.*
- *Forebyggende helse er et langsiktig arbeid. Nome kommune skal i den grad økonomien tillater det, prioritere folkehelse, forebyggende tiltak, og arbeid med bosetting og integrering av flyktninger.*
- *Plan- og utviklingsarbeidet innrettes slik at kommunen bedre klarer å imøtekomme de samfunnsmessige utfordringene, herunder også vektlegging av utfordringene på områdene beredskap, næring, klima og energi, og boligpolitikk.*
- *Det må stilles samme effektiviseringskrav til interkommunale samarbeidstiltak/eksterne tjenester som til de kommunale tjenestene.*
- *I takt med nye oppgaver, og krav til effektivisering av tjenestene, må satsing på kompetanseutvikling av kommunens ansatte gis høy prioritet. Etablering av en felles budsjettpost/fond til kompetanseutvikling vurderes i budsjettprosessen*

Det har for rådmannen vært en krevende jobb å veie alle disse hensynene opp mot hverandre. Omtalen under hvert driftsområde viser i hvor stor grad vi har lyktes med å følge opp forutsetningene nevnt foran.

5.4. Rådmannens forslag til saldering av budsjett og økonomiplan

5.4.1. Generell innledning

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i alle økonomidokumenter de siste årene. Selv om regnskapet for 2016 viste en klar forbedring av kommuneøkonomien, er det fortsatt slik at gamle underskudd ikke er dekket inn fullt ut, kommunen er innmeldt i ROBEK, og inntektsutviklingen framover tilsier at det er nødvendig å kjøre et veldig stramt økonomisk opplegg i årene framover.

Rådmannen opplever ikke denne budsjettthøsten på annen måte enn det som har vært situasjonen tidligere. De økonomiske rammene strekker på langt nær til for å tilfredsstille de behov som ansvarlige sektorsjefer melder inn i løpet av prosessen. Det betyr at det også denne gang må gjennomføres betydelig budsjettkutt fra det innmeldte, konsekvensjusterte nivået. Og muligheten for å foreslå nye/utvidede driftstiltak er svært begrensede.

Det kan pkes på følgende forklaringer til den utfordrende situasjonen:

Inntektsutviklingen:

- **Endringer i inntektssystemet**

Fra 2017 ble inntektssystemet lagt om. Det vises til omtale i pkt. 4.1 foran. Fortsatt er antall innbyggere, og alderssammensetning svært utslagsgivende. Befolkningsutviklingen i Nome kommune det siste året (vi skal glede oss over den) gir isolert sett positivt utslag på det som heter innbyggertilskuddet. Men denne effekten dempes betydelig av inntektsgarantiordningen, som virker slik at kommuner med stor negativt effekt fra ett år til det neste, blir kompensert for å dempe for brå samlet inntektsreduksjon. Motsatt vil kommuner med positivt utslag på innbyggertilskuddet, få en reduksjon på inntektsgarantiordningen. Det gjelder for Nome i 2018 sammenlignet med 2017. Samlet vekst i frie inntekter er på 2,4 %. Denne veksten er ikke tilstrekkelig for å opprettholde det driftsnivået vi har etablert.

- **Andre generelle inntekter**

Rådmannens forslag innebærer en reduksjon med om lag 2 mill. kr i utbytteinntekter fra våre 2 kraftselskaper. Videre er det en reduksjon på om lag 1,650 mill. kr i 2018 sammenlignet med 2017 når det gjelder eiendomsskatten fra kraftselskaper.

Det er også utfordrende at det – etter et par år med betydelig behov for bosetting av flyktninger, og der Nome kommune har tatt sin del av «dugnadsjobben» - i kommende år vil bli et inntektsbortfall i form av integreringstilskudd. Utfordringen knytter seg til det «å ta ned driftsutgiftene» like raskt som inntektsbortfallet fra Staten.

Kostnadsutviklingen:

- **Utfordrende tjenesteområder.**

Budsjettutviklingen i inneværende år slik den senest kom til uttrykk i økonomirapport 5/17 framlagt i kommunestyret 9. november d.å., viser i sum en utgiftsvekst som ikke er i samsvar med inntektsutviklingen. Helse og omsorg har store utfordringer. Det bidrar ikke i positiv retning når Regjeringen nok en gang utfordrer kommunesektoren når det gjelder fordelingen av kostnader knyttet til ressurskrevende tjenester. Regjeringen fremmer nok en gang forslag

om å øke det såkalte innslagspunktet. Dette slår negativt ut for en kommune som Nome med relativt mange tunge brukere.

Inndekking av tidligere års underskudd

Med en samlet, svak inntektsutvikling, relativt høye rente- og avdragsutgifter, og utfordrende tjenesteområder, står kommunen i en situasjon der en over driftsbudsjettene skal dekke inn tidligere års underskudd så raskt som realistisk mulig. I tillegg er det et stort behov for å bygge opp reserver/buffer/fond for ikke i årene framover være så sårbare for uforutsette hendelser. Å balansere disse hensyn opp mot riktig dosering av driftsreduserende tiltak, er en særdeles krevende øvelse.

5.4.2. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2018 - 2021

Eiendomsskatt

Rådmannen foreslår å fravike forutsetningen ved forrige rullering av økonomiplanen: Det foreslås utskrivning med 7 promille etter gjeldende takstgrunnlag. En reduksjon til 6 promille, slik forutsetningene var i retningsgivende økonomiplan, vil innebære en inntektsreduksjon på om lag 2 mill. kr. Eiendomsskatteinntektene i 2018 viser en reell nedgang på 1,650 mill. kr, som skyldes endring av takstgrunnlaget for kommunens kraftanlegg.

Frie inntekter

Rådmannen har i budsjettforslaget «tøyd inntektsstrikken» mer enn langt nok, og velger å være optimistisk med hensyn til en fortsatt positiv befolkningsutvikling. Anslaget på frie inntekter (rammetilskudd og skatt) er basert på en vekst i folketallet med 25 personer sammenlignet med 01.07.2017.

Begrense nye låneopptak

Rådmannen følger opp intensjonen i retningsgivende økonomiplan: Det legges opp til moderat investeringsprogram (utenom selvfinansierende tiltak). Dette for å forhindre en ytterligere belastning i form av renter og avdrag i planperioden. Det er også forutsatt et relativt lavt, stabilt rentenivå med en moderat økning i 2. halvdel av økonomiplanperioden.

Inndekking av regnskapsmessig underskudd fra 2014/2015 - Fondsoppbygging:

Målsetting nr. 1 for rådmannens arbeid med budsjett 2018, har vært å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014 og 2015, så raskt som realistisk mulig. Etter avsluttet kommuneregnskap for 2016 gjenstår om lag 3,125 mill. kr til inndekking. Ved behandling av økonomirapport 5/17 i kommunestyrets møte 9. november d.å., ble inndekking i 2017-budsjettet oppjustert til 1,550 mill. kr. Følgelig gjenstår 1,575 mill. kr til inndekking i 2018-budsjettet.

Rådmannens budsjettforslag for 2018 baseres på forannevnte forutsetninger, og det er ført opp til inndekking 1,575 mill. kr. Utover dette beløp, er det ikke satt av noen reserver til å bygge opp fond. I planperioden 2019 – 2021 er det lagt opp til fondsavsetninger på samlet om lag 7,5 mill. kr.

Driftsrammer

I arbeidet med driftsrammene i høst, kom en fram til et samlet behov - **før kutt** – på om lag 431,9 mill. kr. I denne beregningen er lagt til grunn disse hensyn, jf. omtale i pkt. 5.1 og 5.2 foran:

- Utgangspunkt i opprinnelig vedtatt budsjett for 2017 (prisjustert til 2018-nivå)

- Konsekvensjusteringer basert på utviklingstrekk i inneværende år
- Styringssignaler fra Staten gjennom Statsbudsjettet
- Innarbeiding av noen nye/utvidede driftstiltak

Hvilke hensyn som er tatt, er dokumentert i innledende tabell under hvert driftsområde.

Basert på oppdaterte vurderinger av fellesutgifter og fellesutgifter, herunder nødvendig underskuddsinndekking fra tidligere år, fastsatte rådmannen en total ramme på 424,3 mill. kr til fordeling på driftsområdene. Det betyr rammekutt på til sammen 7,6 mill. kr.

Rådmannen har i sitt forslag til rammekutt lagt betydelig vekt på de vurderinger som kommer fram i KOSTRA-analysene fra Telemarksforskning. Det er hensyntatt hvilke tjenesteområder som har et merforbruk sammenlignet med andre kommuner. Dette hensynet er kombinert med et generelt kutt på 0,5 % for alle rammeområder. Dette kan gjerne kalles effektiviseringskrav, og innebærer i praksis at rammene fra 2017-nivå ikke blir prisjustert med Statens deflator på 2,6 %, men med 2,1 %.

Rådmannens forslag til rammekutt fra et definert konsekvensjustert nivå kan framstilles slik:

	Ramme	Effektivisering	Skjønns	Sum	Ny
	før kutt	0,50 %	tillegg	reduksjon	ramme
Adm og politiske fellestj	27 525	135	240	375	27 150
NAV Nome	31 835	160	1 065	1 225	30 610
Nome statlige mottak	0				-
Kirkelige formål	6 654	30	70	100	6 554
Oppvekst	121 897	595	1 005	1 600	120 297
Helse- og omsorg	183 263	865	635	1 500	181 763
Barnevern	16 197	80	395	475	15 722
Samfunnsutvikling - kultur	16 126	75	175	250	15 876
Samfunnsutvikling - teknisk	38 478	170	1 930	2 100	36 378
Vann	-4 054				-4 054
Avløp	-5 432				-5 432
Midt-Telem Brann og redn	-527				-527
SUM:	431 962	2 110	5 515	7 625	424 337

Hvilke tiltak som foreslås for å tilpasse den endelige budsjettammen, blir omtalt under gjennomgangen av hvert rammeområde i kap. 6.

Som redegjort for innledningsvis, innebærer vedtak om endret administrativ organisering at tidligere «Kultur, plan og utviklingsavdelingen» og «Teknisk sektor» slås sammen til samfunnsutviklingsetaten. I 2018 legges det opp til å vedta en samlet ramme for den nye etaten.

5.4.3. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2018 - 2021.

Det kan settes opp følgende oversikt:

HOVEDRAMMER DRIFT	Budsjett	Budsjett					Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2017	2017	2018	2019	2020	2021	reg. 2017
	Oppr	Regulert		17-priser	17-priser	17-priser	til 2018
SUM FELLESINNTEKTER	-443 750	-450 210	-455 805	-453 955	-455 055	-452 825	1,2
FINANSUTGIFTER NETTO	26 709	24 639	25 560	25 360	25 160	24 960	3,7
AVSETNINGER NETTO	1 930	-791	2 050	2 950	3 950	2 050	
FRA DRIFT TIL INVESTERING	2 000	3 866	2 100	2 200	2 300	2 400	-45,7
FELLESUTGIFTER (PENSJON)	700	4 700	1 758	2 046	2 216	2 456	-62,6
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	-412 411	-417 796	-424 337	-421 399	-421 429	-420 959	1,6

Oversikten viser en økning i de såkalte fellesinntektene på bare 1,2 % fra regulert budsjettnivå i 2017. Sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2017 er veksten på 2,7 %. Som redegjort for i dokumentet, skyldes den lave veksten flere forhold, bl.a.: Redusert eiendomsskatt, og redusert integreringstilskudd for bosetting av flyktninger.

Netto finansutgifter for 2018 viser en vekst på 3,7 %. Herunder inngår en reduksjon av utbytte fra kraftselskapene med 2 mill. kr.

Under avsetninger netto inngår i 2018 inndekkingen av regnskapsunderskudd med 1,575 mill. kr, som er forutsatt å være siste rest av samlede driftsunderskudd fra årene 2014 og 2015.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 2,1 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Netto driftsrammer til fordeling på rammeområdene: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2018 på om lag 424,3 mill. kr. Det er en økning på bare 1,6 % sammenlignet med regulert budsjett for 2017. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 2,6 %, er det en realnedgang på 1 % samlet sett.

Utviklingen av netto driftsresultat.

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.2 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.

Det framlagte forslag fra rådmannen innebærer netto driftsresultat på om lag følgende:

År 2018:	0,4 %
År 2019:	0,7 %
År 2020:	0,9 %
År 2021:	0,7 %

Det framlagte budsjettforslaget legger altså opp til et positivt netto driftsresultat, men noe i underkant av målsettingen om årlig 1 % - nedfelt ved oppstart av planprosessen. Men det er grunn til å understreke at vi er inne i en «snuoperasjon». Dersom vi lykkes med de budsjettforutsetninger det her legges opp til, vil vi gå fra en situasjon med negative driftsresultat i 2014 og 2015, til en situasjon med positiv balanse mellom totale driftsinntekter og totale driftsutgifter. Lykkes vi ikke med driftsreducerende tiltak, vil vår handlefrihet være begrenset, vår ROBEK-status blir opprettholdt, og vi må ha Fylkesmannens godkjenning for våre disposisjoner i flere år framover.

6. Gjennomgang av rammeområdene i driftsbudsjettet

6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester

Overordnet budsjettansvar: Rådmannen

6.1.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Rammeområdet består av følgende tjenesteområder:

Nr.	Navn
A1	Politisk styring og kontrollorganer
A2	Fellestjenester
A3	Sentraladministrasjonen

Dette ansvarsområdet omfatter områdene politisk styring og kontrollorganer, diverse fellestjenester som omfatter hele organisasjonen, og personalutgifter knyttet til rådmannens stab.

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

Tabellen nedenfor viser hva som er hensyntatt ved beregning av foreslått ramme:

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
A: Administrative og politiske fellestj	27 106	27 811	27 811	27 811	27 811
Konsekvensjusteringer:		-466	-166	-366	-216
Herav:					
Stortingsvalg 2017 - trekkes ut for år 2018 - 2020 - inn i 2021		-250	-250	-250	0
Kommunevalg 2019		0	300	0	0
Ramme til politikeropplæring - styrking i 2020		0	0	100	0
Økt ramme folkevalgte - abonnement nettbrett		25	25	25	25
Redusert personforsikring - videreføring av uttrekk i øk.rapp 2/17		-600	-600	-600	-600
Ramme IKT - serviceavtaler - videreføring av styrking i øk.rapp 2/17		100	100	100	100
Kompensasjon for redusert internoverføring fra Nome mottak		205	205	205	205
Interkommunal arbeidsgiverkontroll - rammeøkning		54	54	54	54
Nye/utvidede driftstiltak		180	50	50	50
Herav:					
Finansieringsordning - digitaliseringsprosjekter		130			
Rammeøkning avskrivning av kommunale krav (fra 50 til 100)		50	50	50	50
Driftsreducerende tiltak:		-375	-375	-375	-375
Herav:					
Generell rammekutt		-375	-375	-375	-375
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR A		27 150	27 320	27 120	27 270

Konsekvensjusteringene omtales nærmere under hvert tjenesteområde nedenfor.

Rådmannen foreslår et rammekutt i dette området på kr 375 000. Konsekvensen er allikevel ikke dramatiske da det viser seg at det har vært varige innsparinger i bedriftshelsetjeneste og personforsikringspremie som bidrar til at ramma kan reduseres uten at budsjettet blir urealistisk. Enkelte budsjettposter er det allikevel knyttet noe usikkerhet rundt da de har blitt kuttet mer enn ønskelig.

Budsjett 2018

Under følger en tabell som viser hvordan netto budsjetttramme for 2018 er fordelt på tjenesteområder, og med endringsprosjenter fra opprinnelig budsjett 2017:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2017	2018	
		Oppr.		
A	Administrative og politiske fellestjenester	27 106	27 150	0,2
	Består av flg tjenesteområder:			
A1	Politisk styring og kontrollorganer	4 201	4 027	-4,1
A2	Fellestjenester	8 374	8 178	-2,3
A3	Sentraladministrasjon	14 531	14 945	2,8

Forslag til budsjett 2018 innebærer kun en vekst på 0,2 % i forhold til opprinnelig budsjett 2017.

Utfordringer

Sentraladministrasjonens oppgaver er å løse fellesoppgaver som lønn og personal, kommunal økonomiforvaltning herunder skatteinnkreving, innkreving av kommunale avgifter/krav og eiendomsskatt, samt å "serve" resten av organisasjonen på ulike felt.

Etter omorganisering i staben er det utfordringer knyttet til oppgavefordeling av arbeidsoppgaver som tidligere stabssjef utførte. Disse oppgavene tar en del tid og fører til større arbeidsbelastning på enkelte ansatte. Dette vil ta noe tid å få på plass, og vil også kreve kompetanseheving på enkelte områder. Det anses viktig og opprettholde midler til kurs og kompetanseheving selv om disse ønskelig skulle vært noe romsligere.

Etter reduksjoner i stillinger senere år er organisasjonen fortsatt sårbar med tanke på fravær. Det jobbes videre med å få overført kompetanse internt på flere felter for å gjøre organisasjonen mer robust for å takle eventuelle langtidssykemeldinger. Her er staben på riktig vei, men fortsatt et steg til der vi ønsker å være.

Rekrutteringsutfordringer

Stort sett går rekruttering av nyansatte bra i vår kommune. Som forrige år er det knyttet utfordringer til rekruttering av sykepleiere. Det er også rekrutteringsutfordringer på teknisk personell og generelt på ledere. Vi ser også utfordringer fremover ved tilsetting av fagarbeidere innenfor helse- og omsorgsyrkene samt å kunne tilby store nok stillinger slik at

det blir attraktivt å søke. Dette er problemstillinger som de fleste kommuner har på dagsorden, og det blir viktig fremover å være en attraktiv kommune å søke jobb i.

Læringer

Nome kommune har fortsatt et godt trykk når det gjelder å ta inn lærlinger. Pt er det 18 lærlinger i vår organisasjon. 14 i Helsefag og 4 i Barne- og ungdomsarbeiderfaget. Vi fortsetter det gode arbeidet som er lagt ned. Vi ønsker at Nome fortsatt skal være en fremtredende lærebedrift i Telemark. Utfordringer rundt lærlinger er å kunne sikre de fast jobb når de er ferdig med læretiden.

Kompetanseheving

At ansatte har rett kompetanse er meget viktig for at vi skal kunne levere best mulige tjenester. Dette er gjeldene i alle deler av kommunen og må være et felt vi ikke sparer for mye på. Kompetanse koster og det kan være vanskelig å finne midler til dette i trange budsjett. Heldigvis er det nå laget gode kompetanseplaner i etatene som sørger for riktig kompetanse i avdelingene.

Sykefravær

Sykefraværet har som beskrevet i de senere år stabilisert seg på ca. 8,5 %. Noe høyere kvartalstall innledningsvis i 2017, men ikke store utslag.

Fra sentralt hold blir det jobbet spesielt mot avdelinger som har et høyere sykefravær enn gjennomsnittet, spesielt opp mot store avdelinger hvor det også vil være en størst økonomisk gevinst ved reduksjon i fraværet. Barnehager har vært fokusområde hvor vi har sett resultater. Fra 2018 skal Eidsbygda og Hjemmetjenesten i Lunde være pilot i Helse- og omsorgssektoren med ekstra fokus.

Heltidskultur

Fra januar 2018 skal kommunen delta i KS prosjektet NyttBlikk. Prosjektet har fokus på heltid og vi har gjennom prosjektet ambisjoner om å øke den gjennomsnittlige stillingsprosenten blant våre ansatte. Nome har, som de fleste andre kommuner i Norge, utfordringer på dette området.

6.1.2 Tjenesteområde A1 - Politisk styring og kontrollorganer

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området omfatter folkevalgte organer, valgavvikling, partistøtte, revisjon samt kontrollutvalgssekretariatet.

Mål

Målsetningen er å gi de folkevalgte gode arbeidsvilkår, slik at de kan ivareta de demokratiske oppgaver i tråd med kommunelovens intensjon.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Politisk godtgjøring er nå kommet opp på det nivå som for flere år siden ble vedtatt. Så lenge det ikke blir avholdt flere politiske møter en planlagt skal budsjettet være realistisk. I 2017-budsjettet var det satt av kr 250.000 ekstra til stortingsvalg. Denne budsjetttramma er tatt ut i 2018. I 2019 må det tilføres ramme på kr 300 000 til kommunevalg.

Politisk nivå har i flere år arrangert sommerfest for kommunens ansatte og kommunestyret, men av budsjettmessige årsaker ble arrangementet ikke gjennomført i 2016 og 2017. Tiltaket har en kostnadsramme på om lag kr 100.000. Rådmannen har ikke satt av midler til dette tiltaket.

Støtte til de politiske partiene forutsettes opprettholdt på samme reelle nivå.

Ramme for Kontrollutvalget og revisjon er lagt inn i budsjettet med kr 1 170 000. Dette er i tråd med kontrollutvalgets anbefaling.

6.1.3 Tjenesteområde A2 - Fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området består for det meste av eksterne kostnader hvor størrelsen fastsettes av andre. Det er svært lite å endre her, med mindre kommunen skal meldes ut av ulike sammenslutninger. De største beløp her går til strøm, forsikring, medlemskontingenter, IKT-drift, tillitsvalgtapparatet, bedriftshelsetjeneste samt ordinære kontorutgifter.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Som beskrevet er det meste faste kostnader. Tallene er godt kvalitetssikret med tidligere regnskaper før de er blitt budsjettert. Budsjettet anses nøkternt, men realistisk. Enkelte kostnadsarter er noe usikre knyttet til saldering og rammekutt på kr 375 000.

Ramma er nedjustert med kr 600 000 grunnet rimeligere personforsikringer. jfr. økonomirapport 2/17. I tillegg er ramma tilført midler for serviceavtaler på kr 100 000, og det er gitt kompensasjon for redusert internoverføring fra mottaket med kr 205 000.

Ramma er økt med kr 54 000 til den interkommunale arbeidsgiverkontrollen grunnet oppsigelse av avtale med Hjørtal og Tinn kommuner.

Nye/utvidede driftstiltak

Det er for 2018 forutsatt 2 nye/utvidede driftstiltak innenfor dette rammekområdet.

KS har i september invitert alle kommunene til å delta i et spleiselag for å finansiere digitaliseringsprosjekter i kommunesektoren. Formålet med ordningen er å utvikle flere nye felles digitale løsninger. Ved å utvikle løsninger sammen, får vi bedre kvalitet og lavere pris på det som utvikles. En annen fordel er at mange vil stå sammen om videreutviklingen og forvaltningen, noe som vil forlenge levetiden til løsningene. For å etablere ordningen, og for å utløse midler fra Staten, har KS foreslått at medlemmene deltar med et engangsbeløp på kr 20 pr innbygger for kommuner, og kr 5 pr innbygger for fylkeskommuner. Ved å bidra med engangssummen – for Nome om lag kr 130.000 – gir det oss tilgang til alle løsningene som blir utviklet gjennom ordningen.

Det er også foreslått en økning av ramma for avskrivninger av kommunale krav med kr 50.000. Årsaken er at tidligere ramme er for liten for å håndtere de krav som kommunen har.

6.1.4 Tjenesteområde A3 - Sentraladministrasjonen

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Sentraladministrasjonen med rådmannen som leder består etter omorganisering av 2 stabsenheter.

For sentraladministrasjonen er det et hovedmål å utvikle en kommunal organisasjon som til enhver tid er tilpasset oppgavene og gjeldende rammebetingelser. Det vil være en løpende debatt om hvilke oppgaver som skal løses sentralt kontra etatsvis.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

I all hovedsak er kostnadene her lønn og små kostnader knyttet til reise og kurs. Kursposter burde vært økt grunnet behov for internopplæring og kompetanseheving, men dette er det ikke rom for i budsjettet. Budsjettet anses realistisk med små usikkerheter.

Felleskostnader til MT IKT på kr 4 493 000 er også budsjettert her. IKT har de siste årene holdt sine budsjetter og dette forventes også i 2018. Budsjettet er kun løftet med lønns- og prisvekst for 2018.

Pål Vik
Personal- og organisasjonssjef

6.2 Ramme B: NAV Nome

Overordnet budsjettansvar: NAV-leder

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
B: NAV Nome	32 032	32 865	32 865	32 865	32 865
Konsekvensjusteringer:		370	370	370	370
Herav:					
Videreføring av tiltaket "Full pakke" - redusert statstilskudd		370	370	370	370
Nye/utvidede driftstiltak		0	0	0	0
Driftsreduserende tiltak:		-2 625	-3 625	-3 625	-3 925
Herav:					
Rammekutt		-2 625	-3 625	-3 625	-3 925
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR B		30 610	29 610	29 610	29 310

Tjenesteområdet og oppgaver

Budsjettforslaget er lagt for nåværende situasjon med eget NAV kontor i Nome. Det foreligger forslag om felles NAV tjenester i Midt Telemark, med utkast til samarbeidsavtale som blir behandlet politisk i høst. Vedtak om eventuelt felles NAV i Midt Telemark vil påvirke budsjett på sikt, men i liten grad i 2018.

Budsjettet omfatter lønn til kommunalt ansatte veiledere i NAV – ca. 6 årsverk, hvorav 1 jobbspesialist i samarbeid med Bø og Sauherad kommune, 3 årsverk knyttet til bosetting av flyktninger hvorav 1 stilling blir vakant uten vikar, 50 % oppfølging av tiltak for brukere med nedsatt funksjonsevne og 50 % dekning av nav leders lønn. Budsjettet omfatter også Nomes andel av lønn og driftskostnader for Talenhuset i Midt Telemark. Lønnskostnader til ansatte utgjør ca. 5 600 av totalbudsjettet på 30 610 (18,29%). Kontoret har normalt lavt sykefravær, og det er ikke budsjettet med sykepengene.

Tjenesteområdet har budsjett til drift av nav kontoret - kontorutgifter, husleie, strøm og renhold i tråd med avtale inngått mellom NAV Telemark og Nome kommune. Størstedelen av budsjettet går til ytelser og tiltak til brukere: økonomisk sosialhjelp, etablering og integreringstiltak for flyktninger som bosettes i kommunen, og enkelte tiltak for brukere med nedsatt funksjonsevne. Området har også budsjett for kommunens andel av interkommunalt krisesenter i Telemark, budsjett for kommunens partnerskapsavtale med Røde Kors, tilskudd til interkommunalt Senter for seksuelle overgrep i Skien og kommunale midler til tiltak for å forebygge barnefattigdom. Området har ett prosjekttiltak – «Full pakke», som driftes av attføringsbedriften Idea Kompetanse.

Utfordringer i budsjettforslaget

Redusert budsjett

Budsjettforslaget er betydelig redusert sammenlignet med fjoråret. Kutt i budsjetttrammen har i hovedsak sammenheng med varslet reduksjon i bosetting av flyktninger. Budsjettforslaget reduserer antall bosatte flyktninger i 2018 fra 25 personer til 15 personer. Det har konsekvenser for inntekt ved integreringstilskudd og nødvendig rammekutt er i hovedsak gjort i budsjett for økonomisk sosialhjelp der det forventes lavere kostnadsnivå enn inneværende år. Budsjett for økonomisk sosialhjelp er svært høyt – i hovedsak som følge av bosetting av mange nye flyktninger og familieegjenforente personer i 2016 og i 2017. **Det er rimelig å gjøre kutt på dette området, men det reduserte budsjettet er svært stramt og dermed usikkert.**

Det er en utfordring å legge realistiske budsjett for ytelser og tiltak som i hovedsak er rettighetsbaserte. Budsjettforutsetningene er usikre antagelser om behov, og tolkning av samfunnsforhold som kan påvirke behovet. Erfaringstall og statistikk bidrar til å danne bilde av situasjonen, heriblant KOSTRA som også gir sammenligningsgrunnlag i kommunegruppa og med andre kommuner det er aktuelt å sammenligne seg med.

Telemarksforskning har sett nærmere på Nome sin situasjon og funnet følgende:

Nome har en lavere andel innvandrere enn landsgjennomsnittet (10,9 pst i 2016).

Bosatte flyktninger som andel av befolkningen er høyere enn landet for øvrig (5 promille i 2016).

En høyere andel innvandrere er sosialhjelpsmottakere i Nome (17,8 pst i 2016).

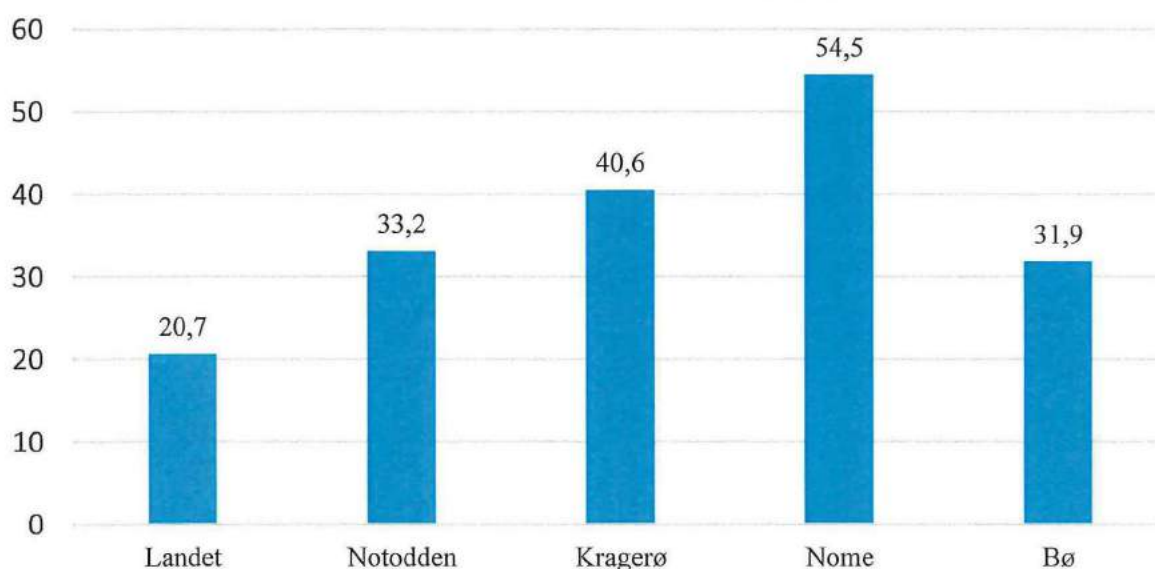
Per oktober måned 2017 går 43,84 % av samlet utbetalt sosialhjelp til flyktninger (oktober 2015: 32 %, oktober 2016: 40,32%).

Gjennomsnittlig stønadsutbetaling per mottaker er høy sammenlignet mot andre kommuner (9 902 kr per mnd. i 2016).

Andel sosialhjelpsmottakere med forsørgerplikt for barn under 18 år er høyere i Nome enn i landet for øvrig (36,7 pst i 2016).

Antall barn i familier som mottok sosialhjelp er høyt.

Antall barn i familier som mottok sosialhjelp (per 1000 innb. 20-66 år)

«Avlasterdommen»

Det er avsagt dom med konsekvens for kommunens avtaler om privat avlastning for brukere med nedsatt funksjonsevne. Nome har i hovedsak avtaler basert på avlastning som oppdrag. Det er det som følge av dommen ikke lenger adgang til, og det er forutsatt at alle skal ha ansettelse og tariff lønn. Det foreligger nå ny sentral generell særavtale som utfyller forskrift om arbeidstid for avlastere. Avtalen gis tilbakevirkende kraft fra 1. juli 2017.

Nome har ca. 15 avtaler som må revideres i tråd med det nye regelverket. Endringene vil ha økonomiske konsekvenser, men merkostnaden er foreløpig uklar. Budsjettforslaget rommer ikke merkostnad, og må eventuelt justeres i løpet av budsjettåret.

Konsekvensjusteringer og driftsreducerende tiltak

Budsjettramme 2017 er prisjustert med 2,6 % til 2018.

Budsjettforslaget er konsekvensjustert og lagt i tråd med forutsetningene i innledende tabell:

«Full pakke»

Øremerkede tilskuddsmidler er ikke avklart. Det er i ny ordning for tilskuddet varslet sannsynlig reduksjon i 2018. «Full pakke» foreslås videreført med inndekning av eventuell reduksjon på inntil 370.

Driftsreducerende tiltak:

Rammekutt; -2 625 er i hovedsak en konsekvens av redusert bosetting av flyktninger. Budsjettforslaget reduserer utgifter ved etablering av nye bosatte flyktninger med 400. Budsjett for økonomisk sosialhjelp til flyktninger er foreslått redusert med 2 225. Det er en betydelig reduksjon, men vurderes forsvarlig under forutsetning av lavere antall nye bosatte flyktninger – og med forutsetning om normal oppstart i Introduksjonsprogram innen 3 måneder etter bosettingstidspunktet. Det er også en forutsetning for å holde det foreslåtte reduserte budsjettet at en andel av flyktningene som avslutter Introduksjonsprogrammet klarer seg uten sosialhjelp etterpå. Enten ved inntak i ordinær utdanning med stipend og lånemuligheter, eller ved å komme i inntektsgivende arbeid.

Det er ikke forsvarlig å kutte nivået på øvrige poster i budsjettet for økonomisk sosialhjelp.

Nye og utvidede driftstiltak

NAV-leder har i budsjettprosessen foreslått å styrke bemanningen ved NAV Nome med 25% årsverk for å kunne gi tilbud om 100 % fast stilling til deltidsansatt. Det er ikke funnet rom for tiltaket i rådmannens forslag.

Måltall

Det er ikke ønskelig å toppe statistikken med stort forbruk av økonomisk sosialhjelp. Hovedmålet til NAV er å bidra til å bedre levekår og å fremme overgang til arbeid, inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet, og slik bidra til å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp.

Måltall for inneværende periode opprettholdes:

1. I 2018 skal ingen ungdom i alderen 18 – 29 år motta økonomisk sosialhjelp uten å være i aktive tiltak (per oktober 2017: 1, 2016: 3, 2015: 4, 2014: 9, 2013: 15)
2. I 2018 skal færre enn 40 ungdommer i alderen 18-24 år ha behov for økonomisk sosialhjelp. (per oktober 2017: 62, 2016: 70, 2015: 69, 2014: 81, 2013: 69)

3. I 2018 skal færre enn 100 familier med forsørgeransvar for barn og ungdom ha behov for økonomisk sosialhjelp (per oktober 2017: 112, 2016: 109, 2015: 97, 2014: 102, 2013: 78).

Målfrid Laskemoen
NAV-leder

6.3 Ramme C: Nome statlige mottak

Overordnet budsjettansvar: Mottaksleder

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
C: Nome statlige mottak	0	0	0	0	0
Konsekvensjusteringer:		0	0	0	0
Herav:					
Konsekvens av: Ikke utløsning av opsjon - redusert inntekt		500	500	500	500
Redusert intern-overføring til sentraladministrasjonen		-205	-205	-205	-205
Redusert intern-overføring til teknisk etat		-295	-295	-295	-295
Nye/utvidede driftstiltak		0	0	0	0
Driftsreduserende tiltak:		0	0	0	0
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR C		0	0	0	0

Nome statlig mottak begynner på sitt andre av tre opsjonsår fra 1.1.18 med varighet fram til 31.12.19 på eksisterende betingelser i driftsavtalen med UDI, gjeldende for 180 personer. Innenfor kontraktperioden er det en gjensidig oppsigelse på 3 måneder.

UDI har hatt en omfattende nedbygging av mottakskapasiteten pga. historisk lave ankomster. Mottaksstrukturen er under omlegging, og vil fortløpende bli påvirket av antall ankomster. Prognosene for 2018 er blitt halvert og antas å ligge på 3000. I en tid med hard konkurranse om mottaksdrift er det viktig at Nome mottak leverer god kvalitet på alle tjenester, og har fortsatt fokus på å høyne standard og vedlikehold på alle hus.

Lønnskostnader utgjør en betydelig andel av driftsmidlene. Regjeringens forslag til statsbudsjett inneholder midler for returarbeid som kan medføre noe lønnsrefusjon.

Budsjettet er lagt uten utløsning av opsjon. Inntektene både for drift og leie er indeksregulert for 2018. Husleie er budsjettetert til 4.378 mill. Det er budsjettetert med en variable stykkpris-inntekt på 100 TNOK.

Sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2017 er samlede driftsinntekter redusert med kr 500.000. Dette har rådmannen i budsjettforslaget dekket inn ved at mottaket kan budsjettere med tilsvarende beløp i redusert internoverføring til sentraladministrasjon og teknisk etat. Mottaket legger et budsjett innenfor en ramme på netto 0 basert på disse forutsetningene.

Anne Cathrine Stokken
Mottaksleder

6.4 Ramme D: Kirkelige formål

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
D: Kirkelige formål	6 364	6 529	6 529	6 529	6 529
Konsekvensjusteringer:		125	125	125	125
Herav:					
Rammekning tilskudd til andre trossamfunn		125	125	125	125
Nye/utvidede driftstiltak		0	0	0	0
Driftsreduserende tiltak:		-100	-100	-100	-100
Herav:					
Rammekutt Kirkelig Fellesråd		-100	-100	-100	-100
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR D		6 554	6 554	6 554	6 554

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Netto driftsramme til kirkelige formål er foreslått til 6,554 mill. kr. for 2018. Av dette er kontantoverføringen til kirkelig fellesråd beregnet til 5,928 mill. kr, dvs. en økning på kun 0,9 % fra 2017. Rammeområdet omfatter i tillegg tjenesteyting verdsatt til kr 325.000, og kommunale overføringer til andre trossamfunn, som er budsjettert med om lag kr 300.000.

I retningsgivende økonomiplan ble det lagt opp til en styrking av fellesrådets budsjett med kr 250.000 med virkning fra 2018. Som det framgår av tabellen, finner rådmannen det nødvendig å foreta et rammekutt på kr 100.000. Det henvises til KOSTRA-analyse som viser at kommunen bruker relativt mye til drift av våre kirker og kirkegårder. Kuttet på kr 100.000 er foreslått videreført på samme nivå i planperioden.

Tilskuddsrammen for 2017 til andre trossamfunn ble oppjustert med kr 125.000 ved behandlingen av økonomirapport 2/17. Dette var basert på en ny vurdering/fortolkning av de statlige retningslinjer for utmåling av tilskuddet. Denne oppjusteringen må vi også konsekvensjustere for kommende år.

Kort beskrivelse av kirkelig fellesråd

I alle kommuner med mer enn et sokn, er det lovfestet at det skal være et kirkelig fellesråd.

Ihht. til Kirkelovens § 15 har Nome kommune ansvar for følgende utgifter:

- Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker.
- Utgifter til anlegg og drift av gravplasser.
- Utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd.
- Driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold.
- Utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.

- Utgifter til kontorhold for prester.

Kirkevergen kommenterer budsjettforslaget slik:

Nome kirkelig fellesråd består av to sokn, Holla og Helgen sokn samt Lunde og Flåbygd sokn. På vegne av soknene har kirkelig fellesråd ansvar for å utføre lovpålagte oppgaver i kommunen, deriblant konfirmantundervisning og gravferd, i tillegg til vedlikehold av kirker og kirkegårder. Vi er 11 ansatte i tillegg til to prester, som tilhører den andre arbeidsgiverlinjen i kirken, Agder og Telemark Bispedømme.

Budsjett 2018:

Kommunens kontantoverføring til Nome kirkelig fellesråd blir i 2018 5,928 mill. kr. I tillegg kommer tjenesteytingen på kr. 325.000,- (317000 x 2,6%).

Det er da tatt hensyn til en reduksjon på kr. 100.000,-.

Kirkevergen har laget et forslag til detaljbudsjett som viser at nå begynner det å bli vanskelig å se hvor vi kan kutte. Økt lønn og økte kostnader samt liten forandring i inntekter, er vanskelig. Derfor er det viktig for Nome kirkelig fellesråd at Nome kommune kan forsikre fellesrådet om at kommunen ikke reduserer kontantoverføringen midt i året, som gjort i 2016, da dette blir veldig uforutsigbart for oss. Vi har de store utgiftene på vinteren (forsikring, kontingenter osv.) som blir betalt i sin helhet da.

Når det gjelder investering til kirkelige formål, henvises til omtale i kap. 7.2.

6.5 Ramme E: Oppvekst

Overordnet budsjettansvar: Oppvekstsjef

6.5.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder:

	Består av følgende tjenesteområder:
21	Etatsadministrasjon og fellestjenester
22	Voksenopplæring
23	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud
24	Barnehager

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
E: Oppvekst	118 761	121 849	121 849	121 849	121 849
Konsekvensjusteringer:		-252	-252	-302	-302
Herav:					
Kommunalt tilskudd Ungt entreprenørskap (K-sak 13/17)		50	50	0	0
Tidlig innsats - fra rammetilskudd til premerket tilskudd		-180	-180	-180	-180
Tilskudd til flere barnehagelærere - kompensasjon i rammetilsk.		245	245	245	245
Redusert etterspørsel barnehager pga økt kontantstøtte		-127	-127	-127	-127
Økt makspris i barnehager - trekk i rammetilskuddet		-300	-300	-300	-300
Tidlig innsats - styrking barnehager i rammetilskuddet		102	102	102	102
Tidlig innsats - styrking av grunnskole i rammetilskuddet		121	121	121	121
Økt elevantall statlige/private skoler - reduksjon i rammetilskudd		-163	-163	-163	-163
Nye/utvidede driftstiltak:		300	300	300	300
Herav:					
Systemrettet arbeid mot barnehager - Ett årsverk i PP-tjenesten		300	300	300	300
Driftsreduserende tiltak:		-1 600	-2 300	-2 000	-2 300
Herav:					
Rammekutt		-1 600	-1 600	-1 300	-1 300
Konsekvens av forventet redusert bosetting flyktningr			-700	-700	-1 000
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME OPPVEKST		120 297	119 597	119 847	119 547

Foreslått budsjettramme for 2018 på 120,297 mill. kr viser en vekst på 1,3 % sammenlignet med opprinnelig netto driftsramme for 2017. Statens forutsatte lønns- og prisvekst er på 2,6 %.

Foreslått driftsramme for 2018 fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	2017	2018	Vekst
E	Oppvekst	118 761	120 297	1,3
	Består av følgende tjenesteområder:			
E1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	5 022	5 372	+ 7,0
E2	Voksenopplæring	7 154	9 725	+ 35,9
E3	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud	69 499	66 800	- 3,9
E4	Barnehager	37 086	38 400	+ 3,5

Som det framgår av rammeberegningen er det forutsatt et rammekutt på kr 1.6 mill., og det er i hovedsak tjenesteområde grunnskole som for andre år på rad tar belastningen av innsparingskravet.

Oppvekstetaten består per 07.11.2018 av 258 ansatte i hel og delstillinger fordelt på barnehage, grunnskole, SFO, voksenopplæring og administrasjon.

Ansvarsområdets hovedmålsettinger:

- a) Alle barn og elever skal oppleve mestring og bli sett hver dag
- b) Utvikle lærende organisasjoner
- c) Forbedre resultatene i lesing, skriving og regning
- d) Redusere omfanget av spesialundervisning
- e) Attraktive skoler og barnehager der folk bor
- f) Tidlig innsats på alle nivå i barnehage og skole
- g) Utvikle Nome og Bø voksenopplæring (NBVO) til en konkurransedyktig aktør i regionen
- h) Bli bedre på forebyggende arbeid og tverrfaglig samarbeid

Det er mye bra som foregår i etaten. Det er stor aktivitet i forbindelse med skole- og barnehageutvikling. Vi satser mye på videreutdanning, og inneværende skoleår deltar fem lærere på videreutdanning finansiert gjennom Utdanningsdirektoratet. Ansatte i etaten har høy kompetanse og vilje til utvikling.

Vi har fortsatt stort fokus på å iverksette tiltak som innebærer reduksjon i omfanget av spesialundervisning, blant annet gjennom tidlig innsats i barnehage og skole. Utfordringen i forhold til dette arbeidet er imidlertid at erfaring viser at når det skjer reduksjon i bemanning og timer til styrking utover minstetimetallet i skolen øker behovet for spesialundervisning.

Arbeidet med den nasjonale og lokale satsingen «Vurdering for læring» (VFL) videreføres skoleårene 2017-2019, der alle lærerne i begge skolene deltar ved blant annet å gjennomføre fjernundervisning som følges på nett «Massive Open Online Course» (MOOC) i Vurdering for læring. Dette kurset administreres av Høgskolen Innlandet.

Vurdering har stor innvirkning på elevenes læring, og vurdering for læring er all vurdering som gis

underveis i opplæringen og som bidrar til å fremme læring. Vi ser en positiv bedring i trivsel og læringsmiljøet, men det er fortsatt endel faglige utfordringer i skolene - spesielt i faget matematikk.

Det er forebyggende arbeid som har størst effekt - både når det gjelder barnehage og skole, noe som prioriteres videre. I barnehagene har det vært stort fokus på lek og veiledning, og

arbeid med implementering av ny rammeplan for barnehagene som ble vedtatt iverksatt fra 01.08.2017. I tillegg jobber barnehagene videre med den nasjonale satsingen "Kompetanse for mangfold" i samarbeid med voksenopplæringen og Nome videregående avdeling Lunde.

Med utgangspunkt i at de økonomiske utfordringene øker i forhold til stram driftsramme for oppvekstetaten i 2018, vil hvert tjenesteområde kommenteres i forhold til hvilke områder som blir berørt av budsjettkutt og hvilke konsekvenser det vil innebære.

6.5.2 Tjenesteområde E1: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Innenfor dette tjenesteområde ligger lønns- og driftsutgifter for oppvekstkontoret, som har en liten administrasjon med totalt 2.9 årsverk. I tillegg ligger også Nome kommunes andel av utgiftene til det regionale samarbeidstiltaket Midt-Telemark PPT innenfor dette tjenesteområdet med kr 3,044 mill.

I budsjett for 2018 ligger det an til en økning med 7 % fra 2017. Dette har sammenheng med forslag om å øke med ett årsverk i PP-tjenesten ut i fra meldt behov – der kommunens andel er kr 300.000.

6.5.3 Tjenesteområde E2: Voksenopplæring

Voksenopplæringen har mange elever - fra mottaket, bosatte flyktninger og elever som går på grunnskoleopplæring. De har eksterne og interne kurs, og det meste av aktiviteten dekkes av eksterne midler, fra UDI, IMDI, NAV og salg av kurs. Selv om VO har blitt gode på dette, er utfordringene alltid manglende forutsigbarhet og dermed krevende planlegging. Situasjonen på mottaket påvirker i stor grad aktiviteten i VO. VO har svært gode resultater på grunnskolopplæring og norskopplæring. Etablering av stillingene som programrådgivere har ført til at flere på introduksjonsordningen har kommet seg ut i språkpraksis og fått seg jobb eller utdanning.

Tjenesteområde voksenopplæring inneholder to ansvarsområder; Nome og Bø voksenopplæring, og Introduksjonsprogrammet. I løpet av budsjettåret 2017 ble det muntlig kommunisert og enighet innad i kommunen og med Bø kommune, at det var behov for å opprette stilling i 60 % som undervisningsinspektør på grunn av økt antall deltakere som innebar stor arbeidsmengde for rektor. I tillegg var budsjett for husleieutgifter og utgifter til skoleskyss for lavt budsjettert, noe som også ble kommunisert muntlig underveis i budsjettåret, samt tatt med i forbindelse med økonomirapporter. Fra og med økonomirapport 2/2017 og ut året har det derfor blitt meldt om avvik i budsjettet for voksenopplæringen. Dette er forsøkt rettet opp i budsjett for 2018, og som er forklaring til økning med 35,9 % fra 2017. Dette er likevel ikke nok, spesielt med tanke på den reelle økningen som burde ligge til grunn. Utvidet behov for grunnskoleopplæring for voksne innebærer behov for økt bemanning i voksenopplæringen, noe som budsjettåret 2017 har vist.

Skoleåret 2017-18 ble det også enighet med Bø kommune om å igangsette kombinasjonsklasse.

Dette er et tilbud i samarbeid med videregående opplæring, der minoritetsspråklige ungdommer i alderen 16 – 23 år med dårlig språklige norskkunnskaper får grunnskoleopplæring og mulighet til å forsere fag på videregående i tillegg. Bakgrunnen for å opprette kombinasjonsklasse var at Telemark Fylkeskommune avviklet tilbudet om innføringsklasser ved videregående skoler i fylket, noe som var et tilbud til samme målgruppe. Målet med tiltaket er at det skal hindre frafall for gjennomføring av videregående opplæring.

Det er ikke gitt økt ramme for opprettelse av stilling som undervisningsinspektør samt igangsetting av kombinasjonsklasse. Da kombinasjonsklasse ikke kan sies å være lovpålagt,

vil vi i løpet av inneværende skoleår vurdere om ikke å videreføre tilbudet om kombinasjonsklasse fra og med skoleåret 2018-19, som en del av innsparingen for å få ned på utgiftene til voksenopplæringen.

Introduksjonsprogrammet er et kvalifiseringsprogram som i følge lovens paragraf 4 skal ta sikte på å gi grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv, og forberede for deltakelse i yrkesliv. Det ligger også en statlig forventning om at kommunen tildeler barnehageplass, slik at flyktninger med barn gis anledning til å starte på introduksjonsprogrammet.

Voksenopplæringen har i 2017 1,8 årsverk som programrådgivere. Programrådgiverne skal sammen med deltakerne utarbeide individuell plan for arbeidet, følge opp og veilede samt koordinere med andre aktører rundt deltakerne. Lønnsmidler til programrådgiverne tilføres fra integreringstilskuddet som kommunen mottar fra statlig hold.

Det er voksenopplæringen som utbetaler introduksjonsstønad til deltakerne, som er tildelt gjennom integreringstilskuddet. Hver deltaker får utbetalt ca. kr 190.000 fordelt over to år (ved full stønad)

Beløpet som er lagt inn i budsjett for introduksjonsstønad i 2018 er satt til kr 5.000.000, mens regnskapstall for 2017 og beregning av videre utgifter i 2018 er ca. kr 6.300.000.

Det vil si at budsjettbeløpet ikke er realistisk, og må forventes å overskrides.

6.5.4 Tjenesteområde E3: Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud

Nome kommune har store levekårsutfordringer, noe som igjen gir seg utslag i blant annet behov for spesialundervisning. Vi har et høyt aktivitetsnivå, og nye budsjettkutt minsker handlefriheten og gjør arbeidet med forebygging vanskeligere.

Kommunen har også et høyt forbruk av ressurser til elever som får sitt opplæringstilbud i andre kommuner - i hovedsak fosterhjemsplasserte barn og elever på privat skole. Dette til tross har budsjettet for 2018 blitt redusert med kr 1.000.000, som en del av foreslått innsparingstiltak. Det er vanskelig å forutse korrekte utgifter innenfor dette området, og det er derfor tatt utgangspunkt i regnskapstall per oktober 2017.

I driftsrammen for 2018 ligger det et driftsreduserende tiltak på 1,6 mill. kr, der kr 600.000 er videreført rammekutt på lærerårsverk i retningsgivende økonomiplan vedtatt av kommunestyret i desember 2016. På bakgrunn av dette er budsjettrammen for Holla 10-årige skole redusert med kr 480.000 og Lunde 10-årige skole redusert med kr 90.000. Dette med utgangspunkt i at elevtallet ved Holla 10-årige skole går ned fra skoleåret 2018-19, mens det øker ved Lunde 10-årige skole.

Med tanke på at antall elever ikke er redusert fra skoleåret 2016-17, men i stedet har hatt en liten økning, er det i utgangspunktet ikke forsvarlig å redusere budsjetttrammene for skolene. I forhold til nasjonale føringer med å styrke arbeidet med tidlig innsats på 1.- 4. trinn, samt kommunestyrevedtak om å redusere antall og omfang av spesialundervisning – ligger utfordringen for skolene i å mestre disse viktige oppgavene samtidig med å få strammere budsjetttrammer som innebærer færre ansatte.

Grunnleggende digitale ferdigheter

Kunnskapsløftet vektlegger ferdigheter i lesing, regning, skriving, muntlige og digitale ferdigheter som en forutsetning for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Digitale ferdigheter er en viktig forutsetning for videre læring og for aktiv deltakelse i et

arbeidsliv og et samfunn i stadig endring, og den digitale utviklingen har endret mange av premissene for lesing, skriving, regning og muntlige uttrykksformer.

Dette betyr at læringsaktivitetene i skolene må endres i takt med utviklingen i samfunnet, noe som betyr at elevene må ha bedre tilgang til IKT utstyr. IKT utstyr i skolene er noe foreldet og med store behov for utskifting. Det planlegges derfor å sette av en årlig sum til investering i bærbare enheter/device (PC eller nettbrett) der målet er at samtlige elever i Nomeskolen skal ha en-en device innen 2021. I tillegg bør det settes av en årlig budsjettsum til utskifting av utstyr.

Elevtallsutvikling

Elevtallet i Nome viser en nedgang framover. Slik det nå ser ut fra skoleåret 2012-13 til skoleåret 2018-19 vil elevtallet i grunnskolen i Nome bli redusert fra 751 til 687, en nedgang på 8,5 %.

Holla	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Sum skole	434	421	406	383	376	383	363
Sum b.tr	284	271	258	254	243	249	237
Sum u.tr	150	150	138	129	133	134	126
Lunde	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Sum skole	317	331	323	318	318	314	324
Sum b.tr	219	228	225	215	216	205	212
Sum u.tr	98	103	106	103	102	109	112

I dette bildet hører også med at per 1. august 2017 går 33 elever fra Nome på privatskoler, hvorav 32 på Helgen Montessoriskole. De fordeler seg slik at det i liten grad går utover klassetall. «Tapet» av elever representerer ca. halvparten av elevnedgangen i perioden. Resten er på grunn av lave fødselskull og utflytting/manglende innflytting.

SFO – endring av vedtekter og foreldrebetaling

Det er lagt inn en forutsetning i budsjettet om en økning på 2,6 % på foreldrebetaling fra 01.01.2018 i henhold til pris- og lønnsveksten.

I dag koster det kr 1.875 for en hel plass i SFO innenfor skoleårets lengde på 38 uker, mens det for SFO med ferietilbud på 44 uker koster kr 2.300 for hel plass. Vi har lagt inn en forutsetning i budsjettet med økt foreldrebetaling og med bortfall av valg mellom 38 og 44 ukers SFO tilbud. Med dette menes at vi legger fram en egen sak til politisk behandling om å endre vedtektene for SFO, med virkning fra 01.02.2018. Det betyr at SFO tilbudet i kommunen da vil være 44 uker og foreldrebetaling for full plass vil da være kr 2.360 for hel plass inklusive prisvekst.

Slik SFO tilbudet er i dag kan foresatte velge mellom et tilbud innenfor skoleårets lengde på 38 uker, eller et utvidet ferietilbud på 44 uker. Sammenlignet med andre nærliggende kommuner – eksempelvis Bø kommune der foreldrebetaling for hel plass er kr 3.034 og Sauherad kommune kr 2.679 i 2017, ligger foreldrebetalingen for hel plass i SFO under deres satser, noe vi med dette justerer opp mot deres prisnivå.

6.5.5 Tjenesteområde E4: Barnehager

Nome har et godt barnehagetilbud, med mange dyktige styrere, barnehagelærere, spesialpedagoger, assistenter og fagarbeidere. De er engasjerte, og opptatt av barnas beste og å utvikle tilbudet. Satsingsområdet de siste årene er blant annet språk og lek, og vi har samarbeid med høyskolen om utvikling og kompetanseheving på disse områdene.

Nome kommune bruker betydelig mer enn landsgjennomsnitt på barnehage. KOSTRA-tallene viser dette tydelig. Dette skriver seg i hovedsak fra følgende:

- Høye kostnader til bygg på grunn av mye investeringer de siste årene
- Lang åpningstid
- Desentralisert tilbud

Innenfor tjenesteområde barnehage ligger følgende ansvarsområder:

Barnehager – felles

Helgen og Herregårdshavna barnehager

Fagerli barnehage

Svenseid barnehage

Skoemyra og Sluseparken barnehager

Økning i budsjettet for tjenesteområdet med 3.5 % skyldes i hovedsak økning i bemanningen som en følge av at antall barn i barnehagene økte fra høsten 2017. Det er en økning i barnetallet i barnehagene fra høsten 2017, med til sammen 17 plasser.

Barn i barnehagene

Tall på barn i barnehagene i Nome i forhold til innbyggere 1 – 5 år					
	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Antall barn i barnehagene	312	314	288	262	279
Antall innbyggere i Nome kommune 1 – 5 år	323	331	323	310	314

To opptak og bemanning etter behovet ved hovedopptaket, fører til at i hovedsak kun barn med rett til plass får barnehageplass. Barnehagene fylles opp i løpet av barnehageåret, da flere fyller 3 år og det blir frigjort plasser på våren. På grunn av økning av barn i barnehagealder ved hovedopptaket, har barnehagene fått en økning i antall barn i barnehagen, og dermed økt bemanningen.

Vi har redusert kostnadene i barnehagene gjennom noen grep de siste to årene, ved at opptak er redusert til to per barnehageår. Gratis melk er avviklet, og bemanning er redusert til lovens krav om minimumsbemanning. Generelt har vi gått litt utover 18 og 24 plasser per avdeling uten å øke personalressursene. Søskenmoderasjonen og ferietilbudet er redusert. En lovendring innebærer at barn som er født innen november, har rett til barnehageplass fra høsten året etter.

Etter suppleringsopptak i oktober 2017 er det 6 barn som står på venteliste på barnehageplass,

og som har søkt etter fristen. Fra 01.01.2018 vil det være 285 barn i barnehagene i kommunen.

Ordningen med gratis kjernetid gjelder for 3, 4 og 5- åringer i husholdninger med en totalinntekt på under kr 450 000 i 2017. Det er anslått at ordningen vil være aktuell for ca. 15 % på landsbasis. Hvis maksprisen er høyere enn 6 prosent av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, skal foresatte ha redusert foreldrebetaling.

Ordningen med makspris ble innført i 2015, og i budsjettåret 2017 gjaldt det for husholdninger som hadde samlet inntekt som var lavere enn kr 530.000. Behandlingen av søknadene er tidkrevende, siden det ofte må etterspørres dokumentasjon.

Ny revidert rammeplan for barnehagen er vedtatt og innført fra høsten 2017. St. meld. 19 (2015- 2016) Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen, danner grunnlaget for ny rammeplan og for barnehagens innhold og oppgaver. Barnehagene er i full gang med kompetanseheving av alle ansatte i forhold til ny rammeplan.

Barnehagesatsene vil bli endret fra og med 1. januar 2018 med makspris kr 2.910 for full plass per mnd., og kr. 300 per mnd. i mat til selvkost kommer i tillegg. Det er Stortinget som vedtar sats om makspris når statsbudsjettet behandles, og det ligger forslag i statsbudsjettet om å øke maksprisen med kr 110. Nome kommune vil som en følge av dette få en reduksjon i rammeoverføring på kr 300.000, og vil derfor øke foreldrebetalingen i forhold til Stortingets vedtak. Betalingen for færre dager i uka og søskenmoderasjon økes forholdsvis.

Helgen barnehage ble lagt under felles ledelse med Herregårdshavna barnehage som en permanent ordning fra 01.01.2016. Det er etablert et lederteam med en styrer i 100 % fordelt mellom begge barnehagene og en assisterende styrer i Helgen barnehage med 30 % ledelsesressurs. Denne ordningen bør imidlertid evalueres i løpet av 2018, og eventuelt vurderes endret.

Antall barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud ligger høyt i Nome (minoritetsspråklige, barn som er tatt opp ved prioritet eller barn med nedsatt funksjonsevne). Tidlig innsats er et viktig tiltak i barnehagen, der målet er å sette inn ekstra tiltak for å forebygge og redusere behov for spesialundervisning. Det er en ønsket utvikling å komme tidlig inn for tidlig å kunne avslutte eventuell spesialundervisning eller andre tiltak, fremfor å ha en økning i behovet for spesialundervisning i løpet av skoleårene – og spesielt på ungdomstrinnet. Dersom barna med behov for spesialundervisning går i en privat barnehage, må kommunen fullt ut refundere kostnadene for spesialundervisningen for det enkelte barnet, og ressursene vil ikke komme andre barn med behov til nytte. Dette vil derfor bli mer kostnadskrevende for kommunen.

Driftsbudsjettene i den enkelte barnehage er små, og det har også vært spart inn på disse postene over år. Siden matserveringen er til selvkost, og det ikke ble tilført midler til utstyr for ordningen, har dette blitt tatt over barnehagens ordinære driftsbudsjett. Resultatet er at det stadig er et etterslep på materiell og utstyr i barnehagene. Det er derfor ikke tilrådelig å redusere disse postene i budsjettene. Vi er fortsatt ikke i mål når det gjelder oppbygging av trådløst nett og PC-er til personalet i barnehagene, og det vil derfor påløpe utgifter i årene framover som følge av det, noe som vil framkomme i investeringsbudsjett.

Oppsummering:

Vi legger fram et budsjett som inneholder flere utfordringer, samtidig som etaten skal drives mer effektivt med tanke på økonomiske innsparinger. Det er stor aktivitet på alle nivå i etaten, og det er krevende å drive utviklingsarbeid og organisasjonsutvikling - både for ledere og ansatte, noe som i perioder påvirker arbeidsmiljøet i negativ retning. Noen ansatte opplever redusert trivsel i slike perioder, og det er derfor et viktig lederansvar å informere godt og å ta vare på personalet. Budsjettkutt vil i hovedsak bety nedbemanning, noe som igjen fører til at de som blir igjen får en mer krevende arbeidsdag, siden flere av oppgavene ikke blir borte. Det er derfor en viktig oppgave for administrasjonen i Nome kommune å følge opp personalet tett. Utvikling og omorganisering er krevende, og vi må gå foran å lede dette arbeidet. Vi er bekymret over at etaten i forhold til budsjettkutt må redusere aktiviteten, når utfordringene ikke reduseres tilsvarende. Med tanke på at målet er å gjøre Nome kommune til en attraktiv kommune, med håp om flere tilflyttinger av barnefamilier, bør en kunne opprettholde gode barnehage- og skoletilbud.

Tone Amundsen
Oppvekstsjef

6.6 Ramme F: Helse og omsorg

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

6.6.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

F1	Etatsadministrasjon og fellestjenester
F2	Helsetjenester ekskl. Barnevern
F3	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester
F4	Hjemmetjenester

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
F: Helse- og omsorg	172 931	177 427	177 427	177 427	177 427
Konsekvensjusteringer:		2 711	2 711	2 711	2 711
Herav:					
Opptappingsplan rus - kompensasjon i rammetilskuddet		397	397	397	397
Foreb. tiltak barn, unge og familier - komp i rammetilskuddet		269	269	269	269
Organisering av hjelpemiddelordn - opprettelse av stilling		400	400	400	400
Leasing av bil til hjelpemiddelordningen		70	70	70	70
Betaling for plasser ved Bø sjukeheim, jf øk rapport 5/17		1 000	1 000	1 000	1 000
Oppsigelse av 2 plasser ved Bø sjukeheim		-1 825	-1 825	-1 825	-1 825
Etablering nytt tiltak i hjemmet, jf øk rapport 5/17		1 200	1 200	1 200	1 200
Underbudsjettering: Matbudsjett felleskjøkken, jf øk rapport 5/17		200	200	200	200
Redusert oppholdsbetaling sjukeheimen, jf øk rapport 5/17		700	700	700	700
Styrket budsjett vikarleie legetjenesten, jf øk rapport 5/17		300	300	300	300
Nye/utvidede driftstiltak:		3 125	3 325	4 925	4 925
Herav:					
Generell ramkestyrking		1 825	2 025	3 625	3 625
Styrket bemanning bofellesskapene - 1,8 årsverk		1 200	1 200	1 200	1 200
Kommuneoverlege i Midt-Telemark - økning til 100 %		100	100	100	100
Driftsreducerende tiltak:		-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Herav:					
Rammekutt		-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME HELSE OG OMSORG		181 763	181 963	183 563	183 563

Tabellen foran viser hvordan rådmannens foreslåtte driftsramme er beregnet. Opprinnelig ramme for 2017 er prisjustert med Statens forutsetning 2,6 %.

Under «Konsekvensjusteringer» er listet opp reduksjoner og tillegg som er vedtatt ved budsjettrevisjoner i 2017, og som er forutsatt videreført til 2018. I tillegg er det i rammeberegningen tatt hensyn til de statlige føringer gitt gjennom rammetilskuddet til styrking av enkelte tjenester. Fra dette konsekvensjusterte nivået, har rådmannen foreslått et rammekutt på 1,5 mill. kr for 2018.

Tiltak for å tilpasse budsjettet for 2018 til foreslått ramme

Netto budsjettet til helse- og omsorgsetaten sammenlignet med opprinnelig budsjett 2017 viser en økning på 5,1 %.

For å oppnå balanse i budsjettet er det ikke lagt inn nødvendig økning i grunnbemanningen på sjukeheimen med 2 årsverk på Sjukeavdelingen og 2 årsverk på Demensavdelingen. 2 sykehjemsplasser i Bø er sagt opp. Hjemmesykepleien på Ulefoss er redusert med 0,5 årsverk, i tillegg er bemanningen redusert med 1 årsverk i Eidsbygda.

Variabel lønn er redusert til et minimum. Dette er svært sårbart da det vil komme tiltak/situasjoner gjennom året som krever ekstra innleie. Et eksempel på dette er når sykehuset skriver ut svært syke pasienter på en fredags ettermiddag og det er redusert helgebemanning på sjukeheimen. Da vil behov for ekstra innleie oppstå med bakgrunn i lovkrav om forsvarlig bemanning og krav til kompetanse.

Etter reduksjoner av budsjettet over flere år, mens oppgavene har økt i samme perioden, er det få tiltak det er mulig å kutte eller redusere. Behovet for tjenester vil tvert imot øke framover bl.a. fordi sykehuset fortsetter å overføre oppgaver til kommunen i tråd med samhandlingsreformens intensjoner.

Oppsummering:

Oppsigelse av to plasser ved Bø Sjukeheim	-2700
Hjemmesykepleien Ulefoss redusert 0,5 årsverk	-350
Eidsbygda redusert 1 årsverk	-650
Sum tiltak	- 3 700

Tiltakene for å tilpasse budsjettet til tildelt ramme vil bli nærmere kommentert på de enkelte områder.

Foreslått driftsramme fordeler seg slik på tjenestekområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2017	2018	
		Oppr.		
F	Helse og omsorg	172 931	181 763	5,1
	Består av flg tjenestekområder:			
F1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	-11 095	-10 846	-2,2
F2	Helsetjenester eksl barnevern	38 502	40 863	6,1
F3	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester	53 014	55 838	5,3
F4	Hjemmetjenester	92 510	95 908	3,7

Hovedutfordringer

Kommunen har generelt en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. Andelen eldre over 67 år utgjorde 19 % av befolkningen pr. 01.01.17. Tilsvarende andel for fylket og landet hhv. 17,2 % og 14,6 %.

Det har kommet/kommer en rekke nye forskrifter og veiledere som beskriver hvordan kommunen skal løse sine oppgaver framover.

Tjenestene skal være helhetlige og koordinerte med mer forebygging og tidlig innsats. I Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten stilles det krav om sterkere ledelse, økt kompetanse og tverrfaglig teamorganisering. For å innrette tjenestene etter nevnte lover og forskrifter må mer ledelsesressurser brukes til å utvikle, planlegge, organisere tjenestene. Ledere må også ha mer tid til å følge opp sine ansatte.

Tjenestene skal også utformes i samarbeid med brukere og pårørende i langt større grad enn tidligere.

Helselovgivningen sier at kommunen må tilrettelegge tjenestetilbudet slik at det kan møte et behov for nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Det er en plikt til å sørge for et tilbud som kan møte et presentert behov, et framtidig og et varierende behov.

Organisering av tjenestene

Tjenestene må organiseres på en slik måte at pasienter som har store og sammensatte behov får gode og sammenhengende tjenester. Dette medfører økte krav til god organisering og god ledelse.

De pasientene som har mindre behov skal få det som er nødvendig, men det skal også vurderes å sette inn tiltak som forhindrer eller utsetter behovet for flere eller mer omfattende tjenester. Tiltak som fremmer egenmestring er for eksempel hjemme rehabilitering, bruk av hjelpemiddel og bruk av velferdsteknologi.

Opplæring av pasienter/brukere til egenmestring vil være en viktig strategi.

Det er et overordnet mål at flest mulig har et aktivt liv og klarer seg best mulig selv.

Dette er et spesielt viktig mål for Nome hvor vi de nærmeste årene får en sterk økning av aldersgruppen 67-79, og det er en større andel i denne gruppen som mottar tjenester enn i resten av landet.

Hjemmetjenesten må organisere sine tjenester på nye måter. Rehabilitering i hjemmet er eksempel på et tiltak som er i tråd med de nye retningslinjene om mer tverrfaglige tjenester. Denne tjenesten er i drift i Ulefoss, og starter opp i Lunde fra 2018.

God faglig kvalitet i tjenestene og god pasientsikkerhet krever at alle deltjenestene har gode samarbeidsrutiner og at det samarbeides godt også med spesialisthelsetjenesten. Det er i flere tilfeller helt nødvendig å utarbeide samarbeidsavtaler med spesialisthelsetjenesten. Det å få veiledning og god nok oppfølging fra spesialisthelsetjenesten kan til tider være en utfordring.

Hjemmetjenesten i Ulefoss og Nome sjukeheim har nå en felles leder. En slik organisering vil bidra til å se tjenestene mer i sammenheng. Med bakgrunn i nye lover og forskrifter, krav til organisering og flere krevende oppgaver i forbindelse med pasientbehandling må ledelsesressursene i hjemmetjenesten økes. Det ligger ikke inne i dette budsjettforslaget.

Kompetanse/Rekruttering

Økt krav til kompetanse er en naturlig følge av at pasientene skal få mer behandling og oppfølging i kommunene. Kompetanse i samsvar med behov er en av de mest sentrale forutsetningene for forsvarlige tjenester. Det er nedfelt i forskrift at det er et lederansvar å sørge for tilstrekkelig kompetanse.

Etaten har utarbeidet en strategisk kompetanseplan som medfører at det kan arbeides målrettet med utvikling/rekruttering av nødvendig kompetanse.

Det er merkbart at rekruttering av sykepleiere har blitt vanskeligere. Det er tydelige signaler på at nyutdannede sykepleiere synes det er for tøft å begynne og arbeide i kommunene. Grunnbemanningen er for lav og de er ofte alene om oppgaver og ansvar. Det bør utvikles en velkomstpakke/rekruteringspakke som kan være med å sikre tilgang på sykepleiere framover. Det må også gis økonomisk støtte og det må motiveres til at egne ansatte tar sykepleierutdanning.

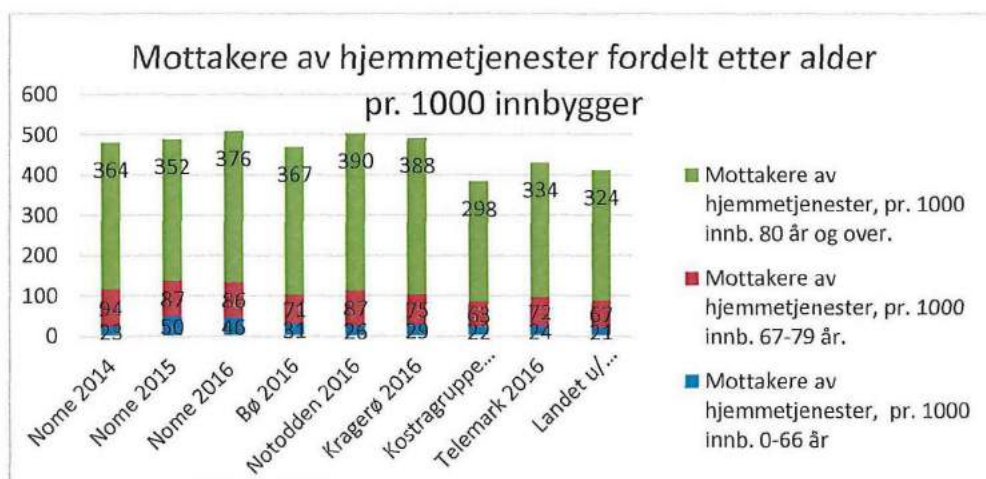
Fra 01.01. 2020 er det forslag om at stilling som psykolog lovfestes, det skal være en del av kjernekompetansen som enhver kommune skal ha.

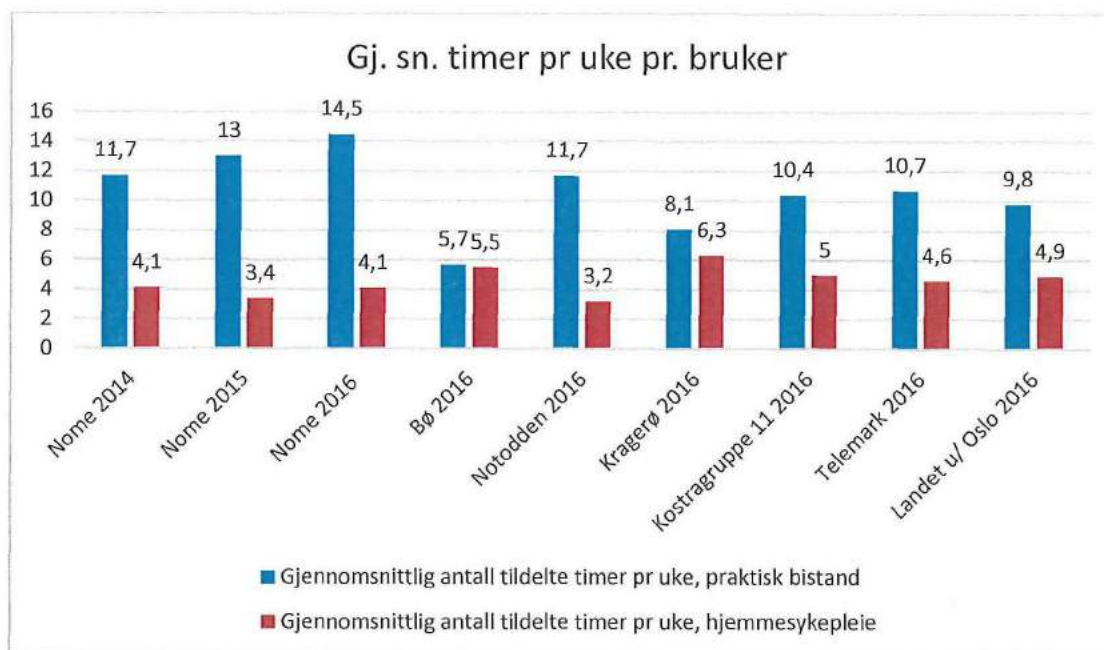
Pleie- og omsorg tar inn 6 lærlinger hvert år. Dette som et ledd i å sikre rekruttering av helsefagarbeidere. Det er en krevende oppgave å sikre at lærlingene får god nok veiledning og opplæring. Det er helt nødvendig at etaten satser på lærlinger framover da dette er med på å sikre rekruttering av helsefagarbeidere.

Helsefagarbeidere er en viktig og stor faggruppe i helse- og omsorgsetaten. Det er et mål å tilby flere 100% stillinger. Arbeidet ang. heltid er derfor et prioritert område og Nome skal delta i et nettverk i regi av KS i 2018-2020

Demografi/behov

I aldersgruppen 0-66 og 67-79 år har Nome flere innbyggere som har behov for hjemmetjenester enn landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner. Aldersgruppen 67-79 år vil øke kraftig de neste årene. Å arbeide målrettet med forebygging blir svært viktig for å hindre økt behov for tjenester.

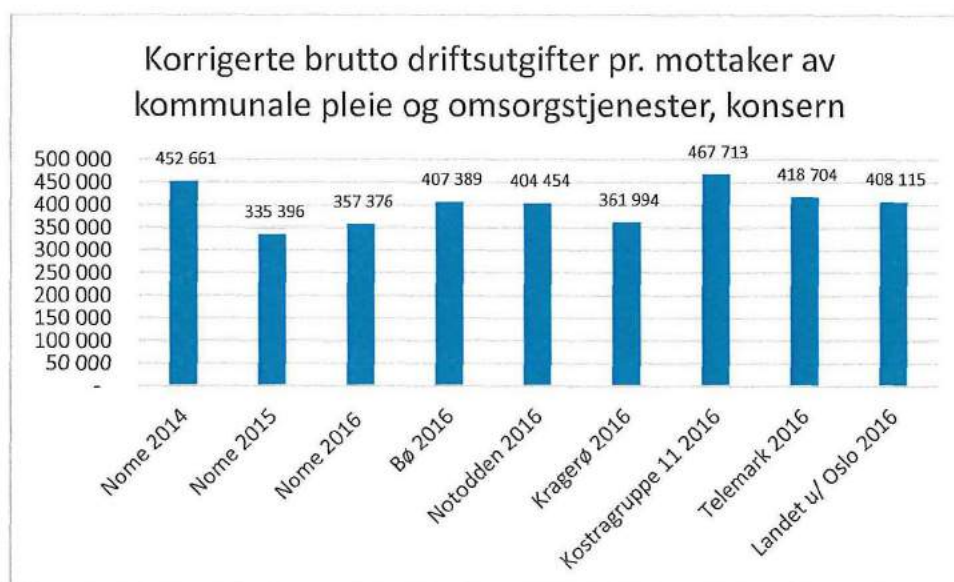

Med bakgrunn i at Nome får beregnet 31 prosent høyere utgiftsbehov enn landet forøvrig er kostnadene til pleie og omsorg høye, men kommunen har lavere enhetskostnader per tjenestemottaker enn både landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner. Flere av tjenestemottakerne i Nome befinner seg på et høyere omsorgsnivå, sammenlignet med landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner.

I følge folkehelsebarometeret ligger Nome signifikant dårligere an enn landet som helhet på flere områder som har betydning for folkehelsen: Lav utdanning, lav inntekt, uføretrygdde, røyking, psykiske lidelser, muskel og skjelett plager, og bruk av enkelte legemiddel.

Den sosiale situasjonen folk lever i, har stor betydning for følgene av sykdom og evnen til å medvirke i behandlingen og mestring av sykdom.

6.6.2 Tjenesteområde F1: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Beskrivelse av området:

Området omfatter 3 faste stillinger: Helse- og omsorgssjef, økonomikonsulent og fagkonsulent. Planlegging og utvikling av tjenestene er et område det legges stor vekt på. Staten skal levere komplekse tjenester som stiller krav til god organisering og effektiv saksbehandling.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Tilskudd til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester utgjør en stor del av budsjettet. Dette tilskuddet er det vanskelig å angi nøyaktig størrelsen på da det utbetales etterskuddsvis. Etter beregninger vil dette tilskuddet utgjøre ca. 16 mill. kr. for 2018. Dette er et foreløpig tall, og forutsetningene for tilskuddet kan endre seg.

Det er nå nødvendig å opprette en 100% saksbehandlerstilling i Helse- og omsorgsetaten. Det er større krav til saksbehandling, vedtakene skal bygge på en tverrfaglig vurdering og flere tjenester krever nå vedtak ved tildeling enn tidligere. Det stilles også store krav til rapportering. Oppretting av en saksbehandlerstilling skjer ved omgjøring av stillingen som fagkonsulent i helse- og omsorgsetaten.

6.6.3 Tjenesteområde F2: Helsetjenester

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten - Beskrivelse av området

Svangerskaps- og barselomsorg: Det gis tilbud til gravide, tilbud om konsultasjoner, foreldreforberedende kurs, etterkontroll og hjemmebesøk.

Helsestasjon gir tilbud i henhold til et fast program. I tillegg er det barn som mottar et utvidet helsestasjonstilbud, der familieveiledning er en del av tilbudet.

Helsestasjon for ungdom omfatter rådgivning, veiledning undersøkelser og behandling tilpasset ungdommenes behov.

Helsetjenester til flyktninger gir et tilbud til Nome statlige mottak i samarbeid med legetjenesten

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Styrking av rammetilskuddet på kr. 269.000,- ang. forebyggende tiltak til barn, unge og familier er lagt inn i budsjettet.

Utfordringer

Flere kommuner ligger under minstenormen når det gjelder antall helsesøstre i skolehelsetjenesten, deriblant Nome. Levekårsutfordringene i Nome tilsier at skolehelsetjenesten bør dimensjoneres høyere enn minstenormen. Stadig nye oppgaver ang. barn, ungdom og familier overføres kommunen. Det er også et ønske/krav om mer tilstedeværelse av helsesøstre på de videregående skolene.

Det er mange barn med omfattende behov for tjenester i kommunen. Det er også økte krav/forventninger til kommunal oppfølging av barn/unge, spesielt ang. psykisk helse.

Kommunale og private legetjenester – Beskrivelse av området

Kommunale legetjenester omfatter blant annet legetilsyn på Nome sjukeheim, offentlig legearbeid og all møtevirksomhet ang. pasienter i hjemmesykepleien og helsestasjon/skolehelsetjenesten.

Nome har 5 privatpraktiserende fastleger med avtale, i tillegg 2 fastlønnet leger og 1 turnuslege.

Nome kommune samarbeider med Bø og Sauherad om kommuneoverlege og smittevernlege. Stillingen som kommuneoverlege er foreslått utvidet til 100% fra 2018.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Det er lagt inn kr. 300.000,- til dekking av vikarutgifter. Det er i de fleste tilfeller et kommunalt ansvar å dekke disse utgiftene. Samarbeid mellom fastlegene og de andre helse- og omsorgstjenestene fungerer nå stadig bedre, noe som bidrar til mer effektive tjenester.

Utfordringer

Samarbeidet med fastlegene må videreutvikles. Det bør opprettes faste team rundt pasienter med store og sammensatte. Behov.

Fysio-/ergoterapitjenesten – beskrivelse av området

Tjenesten har 4 fast ansatte fysioterapeuter og 1 ergoterapeutstilling. I tillegg gis det driftstilskudd til 3 fysioterapeuter. Arbeidet ang. Friskliv fortsetter i samarbeid med Bø og Sauherad.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Forventet inntekter i form av egenandeler er redusert med kr. 100.000,-.

Det er opprettet en ny stilling som hjelpemiddelkoordinator og utgifter til leasingbil i forbindelse med frakting av hjelpemiddel er lagt inn i budsjettet.

Utfordringer

Presset på fysioterapitjenesten er stort. Det er økning i antall henvisninger fra lege, og behovet for tjenester til hjemmeboende og på sjukeheimen øker. Det er et sterkt ønske om å opprette en turnusstilling for fysioterapeut. Kommunen vil få tilskudd til opprettelse av en slik stilling. Det er også et ønske om leasingbil i fysioterapitjenesten. Det er stor slitasje på egne biler.

Idea kompetanse (tidligere KanJa) har sagt opp sin samarbeidsavtale med Nome kommune ang. hjelpemiddelformidling. Alle kommunene i Telemark har gått inn på ny rammeavtale med NAV hjelpemidler. Den nye avtalen innebærer vesentlige endringer og krav til den kommunale delen av tjenesten. Kommunens korttidslager med hjelpemiddel må gjennomgås og oppgraderes. Dette vil medføre noe økte kostnader.

Antall brukere med behov for hjelpemiddel og antall utlånte hjelpemidler har økt gradvis, og vil fortsette å øke framover, da Nome får et økende antall eldre.

Psykisk helse/rus arbeid – beskrivelse av området

Psykisk helsearbeid omfatter oppfølging av psykisk syke som bor hjemme eller i bofellesskap for psykisk og fysisk funksjonshemmede. Psykiatritjenesten disponerer nå 18 leiligheter på Ringsevja og samarbeider med hjemmetjenesten om å gi et dagtilbud to dager i uken til eldre på Ulefoss. Psykiatritjenesten samarbeider med de fleste instanser i kommunen.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Rammetilskudd ang. opptrappingsplan rus og psykiatri er lagt inn med 397.000.

Dagtilbudet på Ringsevja som ble vedtatt nedlagt opprettholdes med eksterne midler.

Utfordringer

Fra 01.01.2017 ble det opprettet et døgntilbud for pasienter med psykiske helse- og rusmiddelproblemer. Hensikten med tilbudet er å unngå innleggelser i spesialisthelsetjenesten når dette ikke er ønskelig eller nødvendig. Tilbudet som etableres skal være bedre eller like godt for pasientene som et alternativt tilbud i spesialisthelsetjenesten.

Det er flere brukere av psykiatritjenesten som oppleves som svært krevende. Pasienter med diagnoser som før ble behandlet på sykehus, skal nå behandles i kommunen, noe som medfører at kravet til kompetanse øker. Staten opplever i flere og flere situasjoner at kompetansen ikke er god nok. Det er behov for flere ansatte med helserelatert høgskoleutdanning/flere med videreutdanning innen psykiatri/rus. Det er også behov for mer ledelsesressurser i psykiatritjenesten.

6.6.4 Tjenesteområde F3: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.

Beskrivelse av området

Området omfatter Nome sjukeheim med fellesavdeling og felleskjøkken.

Sjukeavdeling, Demensavdeling og Bo- og behandlingsavdeling. Sjukeheimen har 71 pasientrom og et belegg på 74 personer. Ved behov blir 3 rom på korttidsavdelingen brukt som dobbeltrom. Det leies i tillegg 5 sjukeheims plasser i Bø. Skjermet avdeling bytter navn til Demensavdeling fra 01.01.2018

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Antall leide plasser i Bø blir redusert til 3 fra 2018. Dette medfører innsparing på ca. 1,8 mill. etter budsjettregulering i 2017. Det forventes mindreinntekter på sjukeheimen på ca. kr. 700.000,-. Det er nå flere rehabiliteringsplasser og korttidsplasser på sjukeheimen enn tidligere. Dette medfører mindreinntekter på langtidsopphold. I tillegg er betalingen fra enkeltpasienter lavere enn i tidligere år. Matbudsjettet på felleskjøkkenet er for lavt budsjettert og er økt med kr. 200.000.

Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr. 155 til kr. 160 pr. døgn. Egenbetaling for aktivitetssenter økes fra kr. 150 til kr. 160 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport. Pris på salg av middag økes fra kr. 80 til kr. 85.

Utfordringer

Som et resultat av samhandlingsreformen tar nå sjukeheimen imot stadig flere yngre og flere dårligere pasienter med store sammensatte pleie- og behandlingsbehov. Grunnbemanningen på sjukeheimen er for lav og bør styrkes med 2 årsverk på Demensavdelingen og 2 årsverk på Sjukeavdelingen.

Sykehuset har bygd ned rehabiliteringstilbud før kommunen har fått opprettet tilsvarende tilbud. Sjukeheimen opplever at det nå stilles krav til behandling og oppfølging, som inntil for få år siden hørte hjemme på sykehuset. Mange av disse pasientene er mellom 60 og 70 år. De har stort behov for rask og god opptrening enten for utskrivning til hjemmet, tildeling av langtidsopphold eller hjelp til en verdig død.

Det samarbeides på tvers i etaten for om mulig å gi pasienter med demens et tilbud i egnet

bofelleskap. Det har vist seg å være vellykket da personalet i bofelleskapene har mye kunnskap som medfører gode tjenester. Det er imidlertid en utfordring at bemanningen ikke er tilpasset det økte behovet for tjenester som en pasient med demens krever.

Det er behov for å tilby et forsterket botilbud til yngre personer med demens som har en utfordrende adferd. Det er gjennom året flere pasienter på Demensavdelingen med behov for et forsterket tilbud. Det blir vurdert om det i ledige lokaler på Bjervatun kan være en egnet plass for et slikt tilbud til 2-3 pasienter.

Institusjonslederstillingen ble redusert til 50% i 2016. Som tidligere nevnt, er det for lite ledelsesressurser i Helse- og omsorgsetaten.

6.6.5 Tjenesteområde F4: Hjemmetjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Hjemmetjenestene omfatter: Ringsevja og Lundetunet aktivitetssenter, hjemmesykepleie/hjemmehjelp i Ulefoss og Lunde, Bjervatun alderspensjonat, og bofellesskapene: Tyrivegen, Eidsbygda, Olastua, Vesleheimen og Bergvoll

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Det er redusert med 0,5 årsverk i hjemmesykepleien på Ulefoss.

I Eidsbygda bofelleskap er det redusert med 1 årsverk. Dette foreslås med bakgrunn i endrede behov. Bergvoll bofelleskap har økt med ca. 1,5 årsverk, og Vesleheimen har økt med 0,4 årsverk.

Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes fra kr. 200 til kr. 205. De øvrige prisene på abonnement foreslås endret med en tilsvarende prosent (ca. 2 %):

	Inntekt	Pris abonnement Pr mnd.
Inntil 2G	kr 187 268	kr. 205
2G – 3G	kr 280 902	kr. 820
3G – 4G	kr 374 536	kr. 1 095
Over 4G	kr 374 436	kr. 1 165

Ingen betaler mer enn selvkost (301 kr pr time).

Pris på leie av trygghetsalarm økes til kr. 285 pr. mnd.

Installasjon av nøkkelboks økes til kr. 300 (engangsavgift)

Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr. 200 pr. måned til henholdsvis kr. 8200 (små rom) og kr 8500 (store rom)

Utfordringer

Pasientene i hjemmetjenesten har nå i større grad behov for mer tverrfaglige tjenester, noe som medfører økt behov for samarbeid og planlegging av tjenestene. Hjemme-rehabilitering er eksempel på dette. Spesielt er det viktig for pasientene at det er gode overganger mellom sykehus og hjemmet. Det er også langt flere yngre pasienter som har behov for tjenester, noe som medfører at tiltakene/tjenestene som gis strekker seg over mange år.

Det er ca. 50 personer med psykisk utviklingshemming som bor i bofelleskap/omsorgsbolig. Det er stor forskjell i alder og funksjonsnivå. Med høyere alder får flere brukere et dårligere funksjonsnivå og større bistandsbehov. Det er også flere brukere som ikke lenger kan nyttiggjøre seg av dagtilbud. Bemanningen må da styrkes i boligen for å gi et forsvarlig tilbud.

Det er også flere personer med psykisk utviklingshemming og demens i boligene. Dette krever tilrettelagte tjenester for den enkelte noe som medfører behov for mer ressurser. Det merkes også et økt behov for tjenester på natt. Flere personer er allerede svært pleietrengende med flere tilleggs diagnoser, og har behov for medisinsk oppfølging fra hjemmesykepleien.

Det kommer også nye og yngre personer inn i bofelleskapene/boliger. Dette medfører omlegging av tjenestene, og som regel behov for økte ressurser. Det medfører også faglige utfordringer for personalet og krav til god ledelse og organisering.

Ellen Moen

6.7 Ramme G: Barnevern

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
G: Barnevern	15 611	16 017	16 017	16 017	16 017
Konsekvensjusteringer:		1 030	1 030	1 030	1 030
Herav:					
Administrasjon av interkommunalt barnevern - vår andel		1 030	1 030	1 030	1 030
Nye/utvidede driftstiltak:		0	0	0	0
Driftsreducerende tiltak:		-1 325	-1 325	-1 325	-1 325
Herav:					
Reduksjon av netto tiltaksbudsjett i barnevernet		-1 325	-1 325	-1 325	-1 325
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME BARNEVERN		15 722	15 722	15 722	15 722

Beskrivelse av området

Midt Telemark barneverntjeneste er et interkommunalt samarbeid mellom Bø, Nome og Sauherad. Sauherad er vertskommune og Bø og Nome er samarbeidskommuner. Årsverkene i barnevernet er fordelt på leder, merkantilt og fagstillinger. Det er oppnevnt et fagråd som består av kommunalsjefer fra de tre kommunene og leder for barnevernet.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Ramma til barnevernet er styrket med 1,030 mill. kr for å dekke vår andel til administrasjon av det interkommunale tiltaket.

Samtidig foreslås et rammekutt på 1,325 mill. kr innenfor tiltaksdelen av barnevernet.

Samlet ramme for barnevernet på 15,722 mill. kr er en økning med om lag kr 100.000, eller 0,7 % fra opprinnelig budsjett i 2017. Dette rammenivået er videreført i planperioden.

Administrasjonsbudsjettet

Administrasjonsbudsjettet har økt i dette budsjettforslaget. Grunnen til dette er høyt sykefravær og nødvendig innleie av vikarer. Arbeidsmengden i barnevernet har økt kraftig de siste årene. Flere fosterbarn og henvendelser fra klienter og advokater, saker i fylkesnemnda, krav til dokumentasjon og saksbehandling osv. Det har ikke vært tilsvarende økning når det gjelder ressurser til å utføre denne økte arbeidsmengden. Arbeidsoppgavene i barnevernet er stort sett lovpålagte oppgaver som må utføres. For å møte disse utfordringene ble to vikarer fast ansatt i 2017 noe som bidrar til økningen på administrasjonsbudsjettet. Målet er at man får stabilisert situasjonen i barnevernet og at sykefraværet går ned. Det er foreslått å redusere tallet på årsverk ved naturlig avgang fra 2018, så dette vil ikke være en varig økt kostnad.

Det er også opprettet en prosjektstilling i barnevernet fra august 2017. Det skal blant annet sees på det tverrfaglige arbeidet mellom barnevernet og kommunen. Målet med dette arbeidet

er å bli bedre på det forebyggende arbeidet slik at færre saker havner hos barnevernet, og at dyre hjelpetiltak og plasseringer forhindres. Mange av sakene i barnevernet handler om råd og veiledning til foreldre, og dette arbeidet kan løses på et lavere nivå. Oppfølging av rapport fra Skagerak Consulting og Forvaltningsrevisjonens gjennomgang av barnevernet er deler av dette arbeidet.

Tiltaksbudsjettet

Når det gjelder tiltaksbudsjettet, er det forsøkt tilpasset innmeldt behov i 2018. Det er flere fosterhjemsplasserte barn rundt i landet som er bosatt i Nome kommune. Tilskudd fra UDI dekker utgiftene til disse barna. Tilskuddet utbetales etterskuddsvis, det er derfor knyttet noe usikkerhet til størrelsen på dette tilskuddet. I budsjettet ligger det en forutsetning at utgiftene dekkes fullt ut, hvis ikke det skjer kan det bli et merforbruk på barnevernet i 2018.

Det er en økning når det gjelder besøkshjem og kjøp av tjenester fra staten som er forebyggende tiltak. Det kan dreie seg om beredskapshjem, foreldre- barn senter, barnehage osv.

Utfordringer

Det er svært høye utgifter til barnevernet i de tre Midt-Telemark kommunene. Det er flere barn fra Nome kommune som har behov for fosterhjem/institusjonsplass enn i nabokommunene. Det kreves i enkelte tilfeller forsterket fosterhjem noe som er svært dyre tiltak.

Det er en utfordring å ha nok ressurser tilgjengelig for å møte arbeidspresset i barnevernet. Sykefraværet er for høyt, og tiltak må settes i verk for å redusere dette.

Barneverntjenesten har etter barnevernloven en plikt til å sette i verk hjelpetiltak når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det.

Det statlige barnevernet er i ferd med å legge ned tilbudet om foreldreveiledning som er et godt forebyggende tiltak. Kommunen må selv ta ansvar for dette arbeidet.

Ellen Moen

Helse- og omsorgssjef

6.8 Ramme H: Samfunnsutvikling

Administrativt budsjettansvar: Utviklingssjef, og teknisk sjef

6.8.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Rammeområdet består av følgende tjenesteområder:

H1 Etatsadministrasjon og fellestjenester

H2 Næringsutvikling

H3 Kultur fritid og folkehelse

H4 Planlegging og arealforvaltning

H5 Samferdsel og kommunalteknikk eks. VA

H6 Eiendomsavdelingen

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.		18-pris	18-pris	18-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
H: Samfunnsutvikling	49 302	50 584	50 584	50 584	50 584
Konsekvensjusteringer:		3 840	2 232	612	592
Herav:					
Økt ramme til boligtilskudd - oppjustert anslag 2018: 2,5 mill. kr		2 000	1 200		
Kompetanseheving ved administrativ omorganisering		50			
Tilskudd restaurering av Ulefoss hovedgaard - siste delbetal 400'		250	-150	-150	-150
Rammeskning tilskudd lag og foreninger, jf øk rapport 2/17		70	70	70	70
Kommuneplanarbeidet - merkostnad til gjennomføring		400			
Underskuddsinndekking ØVS Invest AS		100			
Styrking av ramme for veivedlikehold		800	800	800	800
Redusert strøm knyttet til flytting av bibliotek		-125	-125	-125	-125
Besparing utskifting til LED-armatur		-20	-40	-60	-80
Husleieøkning ny brannstasjon Ulefoss - vår andel		0	225	225	225
Reduksjon forsikring - innsparing		-300	-300	-300	-300
Kompensasjon for tapte leieinntekter - Bjervatun		70	70	70	70
Fakturerings økt husleie NOBO, jf F-sak 52/17 av 26.06.17		400	400		
Konsekvens av nytt bibliotekbygg - innsparing FDV		-150	-213	-213	-213
Konsekvens av inntektsreduksjon Nome statlige mottak		295	295	295	295
Nye/utvidede driftstiltak:		180	180	180	180
Herav:					
Interkommunalt samarbeid MTBR - vår andel		180	180	180	180
Driftsreduserende tiltak:		-2 350	-2 350	-2 350	-2 350
Herav:					
Rammekutt - samlet for etat samfunnsutvikling		-2 350	-2 350	-2 350	-2 350
BER NETTO DRIFTSRAMME SAMFUNNSUTVIKLING		52 254	50 646	49 026	49 006

Konsekvensjusteringer og driftsreduserende tiltak kommenteres i gjennomgangen av tjenesteområdene.

Forslag til fordeling av rammeområdets budsjett for 2018 framgår av tabellen nedenfor:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2017	2018	
		Oppr.		
H	Samfunnsutvikling	49 302	52 254	6,0
	Består av flg tjenesteområder:			
H1	Etatsadministrasjon og fellestjenester		11 230	
H2	Næringsutvikling		3 511	
H3	Kultur, fritid og folkehelse		10 560	
H4	Planlegging og arealforvaltning		4 267	
H5	Samferdsel og kommunalteknikk ekskl VA		8 839	
H6	Eiendomsforvaltning		13 847	

Sammenslåing av teknisk etat, og kultur-,plan- og utviklingsavdelingen (KPU) til etat for samfunnsutvikling innebærer en ny inndeling i tjenesteområder. Samlet er det vekst på 6 % for rammeområdet, men omlegginger i kontoplanen gjør at sammenligninger på tjenesteområdene blir vanskelig.

Anslått utbetaling av boligtilskudd er en vesentlig årsak til vekst på 6 % i rammeområdet. Det er lagt inn en økning med 2 mill. kr sammenlignet med opprinnelig nivå for 2017 på kr 500.000. Vekst i rammeområdet uten boligtilskudd utgjør om lag 1,9 %.

Hovedutfordringer

I Kommunal Rapport sitt fremtidsbarometer publisert 1. november 2017 gis det et dystert bilde for Nome kommune framover:

Folketall: Få kommuner har så svake indikatorer innen folketall. Risikoen er dermed høy for at kommunen blir en taper i kampen om rammetilskudd, som i stor grad bestemmes av utviklingen i folketall og demografi.

Sysselsetting: Indikatorene innen sysselsetting er svake målt mot resten av landet. Det er negativt med tanke på hvordan kommunens skatteinntekter skal utvikle seg framover.

Økonomi: De økonomiske nøkkeltallene er dårlige målt mot resten av landet.

Kommuneøkonomien i Norge generelt er god, men indikatorene indikerer at risikoen er høy.

Totalt: Kommunen er blant de som ser ut til å ha høyest risiko for årene framover.

Utfordringene ser ut til å være større enn i de fleste andre kommuner.

Hva kan etat for samfunnsutvikling gjøre for å avverge slike negative prognoser?

For at kommunen skal tiltrekke seg nytilflyttere i arbeidsdyktig alder, og beholde de som allerede bor her er det viktig å kunne tilby innbyggere i alle aldre et levende og attraktivt kultur -og fritidstilbud, attraktive tomter, gode veger, gode skole- og barnehagebygg og boliger og institusjoner for eldre.

Konkret trengs det:

- Få realistiske drifts- og vedlikeholdsbudsjett, dvs.
 - Mer penger til veg
 - Mer penger til eiendom
- Ta igjen etterslep på eiendomsavdelingen på grunn av vakanse og tidkrevende byggeprosjekter og prosesser.
- Videre satsing på sanering og nybygging av vann- og avløpsledningsnett
- Ta klimaendringene på alvor. Dette betyr oppgradering av grøfter, stikkrenner og mer asfaltering av veger.
- Få ut noe synergieffekt av sammenslåingen av kultur og teknisk.
- Kommunen tar ikke godt nok vare på investeringene. Kommunestyret har vanskelig for å prioritere vedlikehold.

6.8.2 Tjenesteområde H1 – Etatsadministrasjon og fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Består av de to ansvarsområdene 6100 Etatsadministrasjon og fellestjenester og 6111 Midt-Telemark brann og redning.

Hovedutfordringer

Etaten har fått et samlet rammekutt på kr 2 350 000, hvorav kr 250 000 på gamle KPU. Forutsetningen for rådmannens kutt til etat for samfunnsutvikling (SU), er at det spares kostnader ved privatisering av ca. 36 km med kommunale veger. Andre kutt og påplussinger kommer som en følge av endret aktivitet eller bortfall av inntekter og oppgaver.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Det er foretatt «ostehøvel kutt» på kr 81 000. Dette går på litteratur, konsulenter mm. Tilskudd til boliger er økt med kr 2 000 000 til kr 2 500 000 for 2018. Ordningen skal evalueres. Rammen til Midt-Telemark Brann og redning (MTBR) er økt med kr 180 000 for å dekke kostnader til bl.a. deltidsreformen for opplæring av mannskap.

6.8.3 Tjenesteområde H2 – Næringsutvikling

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Tjenesteområdet består av det tidligere næringsområdet innenfor KPU, samt Vilt og fiskeforvaltning, Bruk av kommunalt viltfond innenfor teknisk sektor.

Nome har en god struktur på næringsarbeidet, som er delt mellom Midt Telemark Næringsutvikling (MTNU), Nome Investeringsselskap AS og kommunen. Området dekker delvis tjenestekjøpet fra Midt Telemark Næringsutvikling AS.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Bruk av kommunale driftsmidler

Kommunens bidrag til drift av MTNU er budsjettert med om lag 1,1 mill. kr. Til diverse næringsengasjement er det en budsjettamme på kr 605 000. Dette er driftstilskudd til Lunde Sluseparkdrift, driftstilskudd til Skien Dalen Skibsselskap, rentemidler til ØVS Invest AS (100'), innflyttermapper (50') og Nome tilflytterforum (50').

HANDLINGSPLAN FOR KOMMUNALT NÆRINGSFOND OG KRAFTFOND

Nome kommune kan i tillegg til egne midler som er disponert til næringsutvikling – disponere statlige midler til næringsfond og konsesjonsavgifter som er satt av på kraftfond. For å gi en enklere og bedre økonomistyring er det budsjettert med følgende disponeringer for 2018 (sammenligning med disponeringene i 2017-budsjettet er tatt med i tabellen):

	2017	2017	2018
	K-styret	Øk rapp	Rådmannens
	Vedtak	2/17	forslag
	des.16	Vedtak	
Bruk av næringsfond			
MTNU: Administrasjon av fondet		60	55
MTNU: Bedriftsrettet støtte	400	850	585
MTNU: Geologiske ressurser Fensfeltet	200	200	
MTNU: Motvirke handelslekkasje		40	
Telemarkskanalen regionalpark			250
Ulefoss bryggeparkdrift			60
Telemarksveka			100
Interkomm næringsfond		0	100
SUM:	600	1 150	1 150
Bruk av kraftfondet			
Bolyst og forskjøning	80	80	85
Sluserock	0		50
Interkommunalt næringsfond	100	100	
Telemarkskanalen regionalpark	320	320	100
Telemarksveka	100	100	100
Udisponert		30	15
Trollbilen - utviklingsprosjekt			25
Arrangementskoordinator			100
SUM:	600	630	475

Rådmannen legger med dette fram forslag til prioritering av tildelte midler (forventningsvedtak) til kommunalt næringsfond for 2018 og forslag til disponering av kraftfond. Det er usikkerhet knyttet til tildelt ramme for næringsfondsmidler fra Telemark Fylkeskommune. Vi er imidlertid bedt om å følge samme prosedyre som tidligere.

Rådmannen har derfor valgt å budsjettere med en ramme på kr 1 150 000 i likhet med foregående år. Detaljeringsgraden i handlingsplanen skal være slik at den muliggjør etterprøving av måloppnåelse i forhold til KRDs overordnede målstruktur for regionalpolitiske virkemidler. Ut fra dialog med fylkeskommunen, har rådmannen utformet en samlet handlingsplan for de statlige midlene til næringsfond. Vedtak gjøres i kommunestyret gjennom ordinær budsjettbehandling og sendes deretter fylkeskommunen til godkjenning.

Standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker

Nome kommune vil i dette budsjettframlegget følge opp Fylkesmannen i Telemark sitt krav om å lage standardvedtekter for kraftfond. Nome kommune har for 2018 budsjettert med et

kraftfond på kr 475 000. Vi har valgt å legge prioritering av disse midlene som forventningsvedtak på samme måte som næringsfond i dette handlingsprogrammet.

Organisering av næringsarbeidet i Nome

Nome kommune deltar i et regionalt næringspolitisk samarbeid gjennom Midt-Telemark Næringsutvikling (MTNU) AS. Det vil være naturlig at disponering av næringsfondsmidler ses i relasjon til gjeldende strategisk næringsplan (SNP) for Bø, Sauherad og Nome.

Beskrivelse av de ulike tiltakene som dekkes over kraftfond og næringsfond

Telemarkskanalen Regionalpark. Telemarkskanalen regionalpark ble etablert i 2011 som et langsiktig partnerskap mellom kanalkommunene, fylkeskommunen og Telemarkskanalen FKF. Formålet er å øke områdets attraktivitet som reisemål og bosted, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene som er knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. Regionalparken er en viktig arena for verdiskaping. Tilskudd fra Nome kommune i 2018 på kr 350.000 er fordelt med finansiering på både kraftfondet og næringsfondet.

Bedriftsretta tilskudd. Tilskuddsrammen på kr 585 000+ administrasjon av fondet på kr 55 000 forvaltes av MTNU og skal forvaltes iht. strategisk næringsplan og reiselivsplan for Nome. Tilskuddsposten skal sees i sammenheng med de øvrige midler som er tilgjengelig for næringslivet.

Interkommunalt næringsfond

Målet med det interkommunale næringsfondet er å stimulere til utvikling og gjennomføring av kommunale / regionale utviklingsprosjekt for å styrke næringslivet i Telemark.

Tilskuddsordningen skal medvirke til næringsutvikling i fylket ved å delfinansiere fellestiltak og prosjekter med virkning for hele eller deler av fylket, og som har regional betydning.

Bolyst og forskjønning - investeringstiltak

Det er etablert et nært samarbeid mellom frivillige dugnadsgrupper, Nome kommune, handelsstanden, den lokale sparebanken og sportsforeningene mht. oppstramming av sentrumsarealer og forskjønningstiltak ved beplantninger m.m. Tiltaket har som formål å gjøre sentrumsområdene mer inviterende overfor tilreisende sommerstid, foruten å være et trivselsmoment for lokalbefolkningen. Tilskudd gis til Vakre Ulefoss, Vakre Lunde og USF. Det er satt av kr 85.000 finansiert på kraftfondet. Dette kommer som et tillegg til det som i ordinært driftsbudsjett er satt av i eiendomsavdelingens budsjett.

Sluserock

Rusfritt fyrtårsarrangement. Målgruppa er under 18 år. Arrangeres med samarbeidspartnere som blant andre TFK, Varden, Sparebank1 Telemark og lokalt næringsliv. Kr 50.000 finansieres på kraftfondet. Øvrig finansiering med kr 100 000 skjer over driftsbudsjettet.

Ulefoss bryggeparkdrift

Det jobbes med å etablere et driftsselskap som er knyttet til utvikling av vannfronten på Ulefoss. Det foreslås en 3 årig prosjektstøtte på kr 60 000 til dette tiltaket som er initiert av Nome Investeringselskap AS.

Telemarksveka

Kommuner, fylkeskommune og næringsliv i Telemark skal sammen med TV2 styrke merkevaren Telemark gjennom TelemarksVeka. TelemarksVeka er et begrep som her er assosiert med sport og idrett, aktivitet og god fysisk helse samt aktuelle besøksmål/reiselivsdestinasjoner i Telemark. Telemarksveka skal forbindes med kvalitetsarrangement. Det er søkt om kr 200 000 pr år i en fire års periode.

Nome på Norgeskartet – arrangementskoordinator

Det jobbes i lag med Sparebankstiftelsen Holla og Lunde for å etablere prosjektet Nome på Norgeskartet. Aktuelle prosjekter er blant annet Kanalrennet og Sluserock. Norsjø Golfpark kan være et annet spennende område. Det er planlagt å ha på plass en søknad til Sparebankstiftelsen i 1. kvartal 2018. Det er lagt inn kr 100 000 til prosjektet i 2018.

6.8.4 Tjenesteområde H3 – Kultur, fritid og folkehelse

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

41 Nome Bibliotek

51 Kulturadministrasjon og fellestjenester

52 Kulturminnevern og museer

53 Nome kulturskole

54 Kulturtiltak barn/unge og funksjonshemmede

55 Andre kulturaktiviteter

56 Reiseliv

41 Nome Bibliotek

Nome bibliotek har to avdelinger, en i Lunde og en på Ulefoss. Avdelingen på Ulefoss er for tiden stengt i påvente av at nye biblioteklokaler bygges på Ulefoss samfunnshus.

Folkebibliotekene skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det meråpne biblioteket i Lunde er foreløpig det eneste selvbetjente tilbudet i Telemark. Bruken av meråpent er stadig økende.

Bibliotekets nye avdeling på Ulefoss vil også ha et meråpent tilbud.

51 Kulturadministrasjon og fellestjenester

Området dekker blant annet lønn og sosiale kostnader, annonsering og kunngjøringer for hele tjenesteområdet samt diverse annet.

52 Kulturminnevern og museer

Kulturvern/lokalhistorie: Mudder'n, Holla kirkeruin, Øvre Verket, kulturminneplan.

Kulturminneplan: Nome kommune skal vedta en kulturminneplan i 2018. Handlingsdelen av planen vil spesifisere hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2018 og for øvrig i planperioden.

Mudder'n – istandsetting og overbygg: Sparebankstiftelsen Holla og Lunde har bevilget 1 million til arbeidet med istandsetting. For å kunne igangsette arbeidet med istandsettingen er det behov for å ha fullfinansiert prosjektet med eksterne midler. Det er høst 2017 sendt en søknad om tilskudd til istandsetting av fartøysminnet til Riksantikvaren for andre gang.

Overbygg til bryggeanlegget (bryggeanlegget er påkostet av Telemarkskanalen FKF) er lagt inn i investeringsbudsjettet for 2018 med kr 200 000.

Øvre Verket: Nome kommune overfører kr 280 000 til Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg, hvis formål er å forvalte bygningene på Øvre Verket.

Museer og samlinger: Driftstilskudd til Telemark Museum - Ulefos Hovedgaard

Restaurering av Ulefos Hovedgaard (fasade) er for 2018 gitt en ramme på kr 400 000 en økning på kr 250 000 fra 2017.

53 Nome kulturskole

Drift og utvikling av kommunenes kreative ressursenter. Opplæring innen kreative disipliner for alle til en rimelig pris. Prosjekter i grunnskolen. Lokal handlingsplan for Den kulturelle

skolesekken og Den kulturelle spaserstokken. Deltakelse i regionale prosjekter. Faglig samarbeid med skolekorpse.

1. Skolekorpse er i gang med i «Korps i skolen» - et samarbeidsprosjekt med grunnskolene i kommunen. I «Korps i skolen» får alle elever på 4. trinn musikkundervisning på et instrument i musikktimen gjennom hele skoleåret. Behovene for instrumentopplæring i kulturskolen er blitt større. Kulturskolen har et prekært behov for en 10 % fløytelærerstilling Ca. kr 60 000. Det er ikke funnet rom til dette i budsjettet.
2. Ifølge den nye rammeplanen for kulturskolen forplikter kulturskolen seg til å tilby lett tilgjengelig opplæring i forskjellige kunstformer og sjangre med noe lavere krav til egen innsats. Sentralt i breddeprogrammet står sosial inkludering, kollektivism og mangfold. I skoleåret 2017/18 tilbyr kulturskolen dans for alle elever på 5. trinn i skoletiden. Tilbudet er en del av den ordinære musikkundervisningen på begge skolene i kommunen. Kulturskolen har også «Kulturskoletimen» i SFO-tiden. Tilbudet gis en gang i uka, annethvert semester i Lunde og på Ulefoss. Lønnsutgiftene dekkes over eget budsjett. Det er behov for utvidelse av lønnsrammen i kulturskolen. Ca. kr 60 000.

Den kulturelle skolesekken i Nome (DKS): Den kulturelle skolesekken flyttes fra Kulturrådet til Rikskonsertene, som får nytt og utvidet mandat, navn og oppgaver. Omorganiseringen vil sikre tettere samarbeid mellom skole- og kultursektor, samt høyere og jevnere kvalitet på elevenes kulturtilbud. Siden rikskonsertene overtar ansvaret for alle fagområder i Den kulturelle skolesekken, er det foreløpig ukjent hvilke konsekvenser det vil ha på den lokale kulturelle sekken i Nome kommune.

For skoleåret 2017/18 ble elevavgiften ved Nome kulturskole fastsatt til 2.860 kr. For skoleåret 2018/19 foreslås en økning med lønns- og prisstigning på 2,6 %, og foreslås satt til kr 2.935 kr.

54 Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede

Kompis: Kommunalt tilrettelagte aktivitetstilbud for funksjonshemmede. Opplevelser og aktiviteter som tilbys er diverse kurs, konserter, dansefester, teater, spillekvelder, quiz, grillfest med mere.

Det foreslåtte kuttet vil medføre mindre ressurser til å tilby arrangement. Med godt samarbeid med kulturskolen skal funksjonshemmede fortsatt ha et godt tilbud i 2018.

Kulturtilbud barn og unge: "Ung i Nome" er en samlebetegnelse for de kommunale ungdomshusene og fritidstilbud for ungdom. Andre helgearrangementer, Ungdomskulturuker i vinterferien og høstferier, UKU – UKM (Ungdommens Kulturmønstring), opplevelsesturer, kurs/workshops og konserter etc. Ungdomsleder er engasjert i SLT som er tverretattlig forebyggende arbeid. Ungdomslederen har videre ansvar for oppfølging av Nome ungdomsråd. På arrangementssiden har ungdomslederen i tillegg til ferieUKU og UKM også ansvar i arrangementen av Sluserock.

Nome ungdomsråd: Et fritt og uavhengig organ for og med ungdom, med jevnlige møter en gang i mnd. Har medbestemmelser i saker som angår ungdom. Tar imot søknader fra ungdom som søker støtte til forskjellige ungdomsprojekter i kommunen. Ungdomsleder er sekretær for rådet.

Sluserock: Rusfri musikkfestival for barn og unge. Arrangeres i 2018 for 13. gang.
Pulsen kiosk: Pulsen er kiosk, billettsalgspunkt og service-sentral for en rekke av tiltakene som foregår på huset.

55 Andre kulturaktiviteter

Anleggstilskudd Idrettsanlegg: Formidling av statlige og kommunale driftstilskudd til idrettsanlegg.

Støtte til andre Kulturtiltak og frivillige organisasjoner: Økonomisk støtte til kulturaktører i Nome.

Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen: Det skal i 2018 bygges og åpne nytt bibliotek på huset. De nye biblioteklokalene overtar ca. halvparten av areal-kapasiteten i forsamlingslokalet. Det tapte arealet vil delvis kompenseres med en utbygging av Storsalen, med et forstørret sceneareal.

Hvis kuttet på Barnas Hjerterom videreføres vil tilbudet måtte halveres fra 2019.

Nome kino: Digital kino, viser film i helgene. Antall visninger økte kraftig etter digitaliseringen av kinoen, og budsjettet ble redusert. Det vil etter hvert være behov for oppdateringer av utstyret.

Støtte til kunstformidling: KORO – kunst i offentlige rom. Kunstkatalogen for Midt-Telemark, samarbeid med Bø og Sauherad. Det ligger ikke inne budsjetttramme for å jobbe med kunstformidling.

56 Reiseliv

Turistinformasjonen i Nome er tredelt: bedriftsutplassert turistinfo på Telemark Kanalcamping og på Øvre Verket, i tillegg til bemannet turistinformasjon ved Ulefoss sluse i høysesong.

Målsetninger

1. Bevare frekvens og kvalitet på dagens kulturtilbud i kommunen
2. Drive aktivt samarbeid og tilrettelegging for frivilligheten i kommunen
3. Sikre god ressursutnyttelse og framtidsrettet utvikling på kommunens kultur -og fritidstilbud
4. For å sikre unges medvirkning i kommunens tilbud vil det være viktig å videreutvikle Nome Ungdomsråd framover.

Planer og prosjekter

Tverretattlig folkehelseplan, Kulturens Kraft og Kulturminneplan for Nome er viktige planer som er under arbeid. I tillegg til den vedtatte kommunalplanen for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet, legger planene rammebetingelser for planlegging og bevaring av et rikt og variert kultur –og fritidstilbud.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

I budsjettforslaget for 2018 er det lagt inn et kutt på tjenesteområdet på totalt kr 375 000.

1. Reduserte energiutgifter på biblioteket (4101) kr 125 000.
Grunnet flytting av bibliotekets avdeling på Ulefoss til samfunnshuset. Det forutsettes at bibliotekets boksamling som står lagret i magasinet bak bibliotekbygget, står lagret under

riktige temperatur, lys- og luftforhold inntil nye biblioteklokaler står klare på samfunnshuset. Dette også hvis bygget selges før de nye biblioteklokalene er innflyttingsklare.

2. Rammekutt på øvrig ramme for KFF: kr 250 000.

- Kutte i Kompis tilbudet med kr 15 000,-
NB! Dette foreslås kun for 2018 da det pga ombygginger på samfunnshuset vil være redusert tilgang på lokaler nødvendige for Kompis-aktiviteter
- Området barn og unge kuttes med kr 70 000,-
Kuttet effektueres ved en økning i leieinntekter ved Gamlebanken i Lunde på kr 70 000,- grunnet utleie til voksenopplæringen
- Pulsen kiosk kuttes med kr 25 000,-
Kuttet effektueres med økte inntekter i kiosken grunnet gode, faste arrangement som f.eks. Smurfedisko
- Kulturmidler kuttes med kr 60 000,-
Fram til og med 2017 har Holla skytterlag hatt et øremerket tilskudd på kr 50 000 fra kulturmidler til dekking av renter. Kuttet på kr 60 000 vil således være et kutt på kr 10 000 av de frie midlene som har gått til utdeling av kulturmidler basert på søknader, mens kr 50 000 som tidligere gikk til Holla skytterlag nå kuttes fra ramma.
- Ulefoss samfunnshus kuttes med kr 30 000.
Kr 20 000 av dette er kutt i rammene for Barnas Hjerterom. Dette kan gjøres da det gjenstår Kr 20 000 på fond som kan benyttes til dette. Tilbudet blir således ikke forverret for 2018.
NB! Kuttet gjelder kun for 2018. kr 10 000 kuttes fra inventar.
- Turistinformasjonen kuttes med kr 50 000. Resultat: noe kortere åpningstid ved turistinformasjonen ved Ulefoss sluse for kanalbåtsesongen 2018.

Følgende tilleggforslag er prioritert i budsjettet:

1. Telemark Museum: ekstra tilskudd på kr 250 000 for 2018
2. Kulturmidler: tilbakeføring av konsekvenskutt i 2017: kr 70 000

6.8.5 Tjenesteområde H4 – Planlegging og arealforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Avd. for planlegging og arealforvaltning er igjen samlet og dekker planlegging inkl. reguleringsplanlegging, oppmåling og matrikulering, byggesaker, arbeid med kart/digitalisering (GIS) og vedlikehold av eiendomsinformasjon. Våre data brukes av andre kommunale avdelinger, eksterne offentlige og private instanser og publikum. En del av avdelingens tidligere miljø- og naturfaglige oppgaver blir nå lagt til etatens stab.

Mange av våre arbeidsoppgaver er direkte kunderelatert og kundeavhengig, og er lovregulert med tidsfrister. Avdelingen bidrar ellers i en rekke prosjekter og tverretatlige oppgaver.

Det er et hovedmål å gi kundene korrekt veiledning og rask saksbehandling innenfor gjeldende lover, retningslinjer og rammer. Tjenester som leveres statlige og regionale organ skal ha en forsvarlig kvalitet.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2018 og planperioden 2021

Om lag 20 % av avdelingens totalramme har vært finansiert direkte gjennom gebyrer, og er derfor både sårbart og markedsavhengig med årsvariasjoner. I 2017 har det vært inntektssvikt innenfor oppmålingsområdet, men det er for tidlig å konkludere med at dette er starten på mer varig endring.

Gebyrene er forholdsvis høye, og kommunen har mottatt muntlige og skriftlige klager på nivået. Det er ellers svært få klager på selve saksbehandlingen.

Miljø- og naturforvaltningsområdet er ikke lenger en del av avdelingen, noe som dermed gir litt mindre økonomisk fleksibilitet. Dette er ikke vesentlig.

Budsjettet synes forsvarlig ift. gjeldende bemanning. Avd. leder er bekymret over at forventninger til produksjonen, særlig prosjekterelatert arbeid og utredningskrav, ikke står i forhold til de ressursene vi disponerer. Arbeidsmiljøet er presset, og sykefraværet er økende.

6.8.6 Tjenesteområde H5 – Samferdsel og kommunalteknikk ekskl. VA

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Tjenesteområdet består av Kommunaltekniske tjenester – felles (6300) og Kommunale veger og plasser (6310). Tjenesteområdet ligger under avdeling for samferdsel og kommunalteknikk som også har ansvar for veg, vann og avløp. Tjenesteområdet har 3 årsverk på rådhuset som også dekker tjenesteområdet vann og avløp. Her utføres kundebehandling og saksbehandling i forhold til lovverk for veg, vann og avløp. Det utføres også prosjektledelse av investeringsprosjekter og prosjektering av mindre oppgaver. Tjenesteområdet har ansvaret for fakturering ut fra kommunen og saksbehandling på vann- og avløpsgebyrer og eiendomsskatt.

På veg er det 2,6 årsverk. Disse utfører daglig drift og vedlikehold. Kommunen har 141 km veg. Av dette er 45 km asfaltdekke, resten er grusdekker. I tillegg har kommunen 52 000 m² asfalterte plasser. Kommunen har egen veghøvel samt at avdelingen leaser en hjulgraver som vil ha som hovedoppgave grøfting og bytting av stikkrenner. Den vil også bli leid ut internt til vann og avløp samt eiendomsavdelingen ved behov. Alle andre tjenester baseres på innleie.

Hovedutfordringer

Kvaliteten på vegene i Nome er ikke god nok. Nome bruker betydelig mindre midler til vegsektoren enn sammenlignbare kommuner, snitt i Telemark og landsgjennomsnitt. Når dette først er sagt er ikke situasjonen helsvart. De grepene som er tatt med hjulgraver og fokus på grøfter og stikkrenner begynner nå å vise seg. Vegene står bedre i regnvær og trenger mindre vedlikehold etter normale regnvær. På grunn av stort etterslep vil fortsatt moderate nedbørsmengder spille inn på vegkvaliteten.

Vegkvaliteten berører innbyggere i Nome hver dag – hele året. Teknisk sjef mener det er viktig at de som bor i kommunen blir fornøyd med kommunens tjenester på veg. Teknisk etat har i årevis påpekt manglende ressurser til vegvedlikehold. Dette dokumenteres også i hovedrapport over kvaliteten på kommunale veier i Norge. Rapporten som er bestilt av KS og utarbeidet av Multiconsult (2015) konkluderer med at tilstanden på kommunale veier ikke har blitt bedre siden forrige undersøkelse i 2009. Nome kommune var med på å levere data til undersøkelsen. Kommunen har mottatt et estimat på at det trengs ca. 160 millioner kroner for å løfte standarden på de kommunale vegene til et akseptabelt nivå.

Det er to alternative måter å løse dette på: Mer penger, eller færre kilometer veg. I høst har den politiske gruppa som har jobbet med privatisering av veger, kommet frem til et forslag om å privatisere ca. 38 km veg. Dette har et potensiale til innsparing på ca. kr 1 160 000, og er basert på regnskapstall fra de siste fire årene. Forslaget har nå vært til behandling hos driftsutvalget som vedtok å legge forslaget ut på offentlig høring. Saken behandles deretter i driftsutvalget og til slutt i kommunestyret i desember.

Tabell: KOSTRA 2016

Tema: Samferdsel	Nome	KG11	Telemark	Landet eks. Oslo	Avvik i % Nome i forhold til KG11
Antall innbyggere pr km veg ²	49	75	96	120	53,1 %
Andel kommunale veier og gater med fast dekke. Prosent	37	55,6	70,1	68,7	50,3 %
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	75328	99274	116232	135691	31,8 %
Kostnader i kr til gatebelysning pr. lyspunkt	480	712	616	706	48,3 %

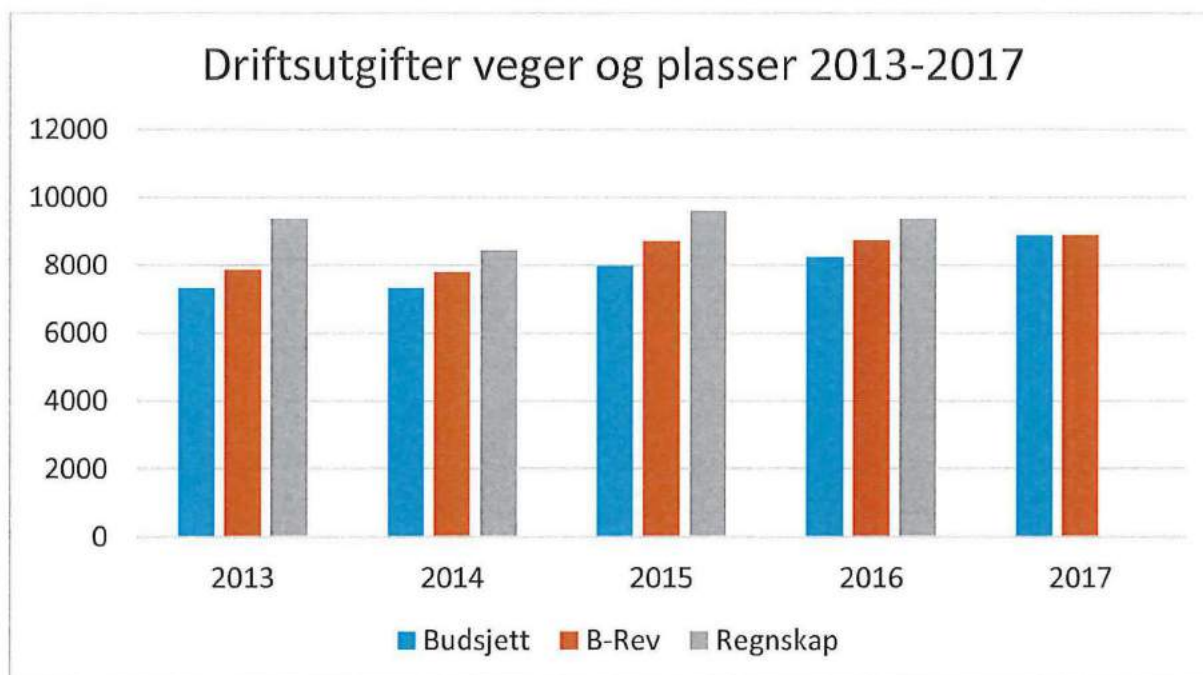
¹ Tallene er hentet fra bakgrunsmaterialet til KOSTRA

Brutto driftsutgifter til veg i Nome ligger hele 44,5 % under landsgjennomsnittet (30,7 % i 2012, 37,4 % i 2013 og 40,7 % i 2014) pr km veg. Nome kommune har 34,7 % færre innbyggere pr km veg enn kommunegruppe 11 og hele 59,2 % færre enn landsgjennomsnittet eks Oslo. Sagt på en annen måte har vi mer veg pr. innbygger enn de vi sammenlignes med. Vi minner om at KOSTRA måler regnskapstall og ikke budsjett.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

I rådmannens prosess med konsekvensjustering har området fått tilført kr 800 000 for å få realistisk budsjett. Samtidig lå det et kutt i økonomiplanen på kr 400 000 fra 2018. Ved årets budsjettbehandling er det lagt inn et ytterligere kutt på kr 1 300 000. I tillegg reduseres rammen med kr 20 000 som følge av utskifting til LED lys. Det har også blitt oppdaget en feilbudsjettering i 2017 budsjettet. Inntekter for salg av veghøvel tjenester har blitt kraftig redusert etter at Mesta overtok driftskontrakt på fylkesvegene i Nome. Vi må derfor redusere inntektsanslaget med kr 243 000. Totalt må derfor vegbudsjettet reduseres med kr 1 163 000. Dette kan bare skje ved at veglengden reduseres i størrelsesorden slik forslaget fra det politiske vegutvalget foreligger. Vi har da fortsatt ikke reelle budsjett, men forventet overskridelse vil bli mindre med færre kilometer veg.

Som tidligere nevnt er det et mål at det må bli bedre samsvar mellom driftsmidler og veglengden vi har ansvaret for. Enten må budsjettet økes eller veglengden reduseres. Tabellen under illustrerer misforholdet mellom budsjett og regnskap i perioden 2013 til 2017.

Det budsjettmessige hovedproblemet når man ikke har et reelt budsjett for vegvedlikehold vil være at man alltid må prioritere vintervedlikeholdet (brøyting og strøing). Vi har opplevd år der mer enn 50 % av vegbudsjettet er brukt til vintervedlikehold. Dette medfører at man må ha minimalt med vedlikehold på sommeren, noe som tærer på «vegkapitalen».

Fornyning av asfaltdekker. Kommunen har ca. 45 km veg med fast dekke. Asfaltdekker må fornyes. Varigheten på asfaltdekker avhenger ofte av grunnforhold, trafikk og graveaktivitet. Hvis en forutsetter at et asfaltdekke holder i gjennomsnitt 20 år før det må fornyes, så vil det for kommunen koste ca. 1,8 mill. kroner på driftsbudsjettet pr. år framover. Det har blitt forsøkt lagt inn midler til dette av eksisterende budsjett - som har måttet omdisponeres på grunn av ødeleggelser etter nedbør. Fornyelse av asfaltdekker er noe som nå begynner å bli mer og mer påtrengende. Det er satt av en liten sum i budsjettet for 2018, men dette vil kun rekke til lapping av hull i eksisterende dekke.

Grusveger. Budsjettet for sommervedlikehold burde hatt ca. 1 mill. kr mer pr år. Etter svært mange år med for lave budsjett på veg, er standarden sterkt redusert. Jo lenger tid det vil gå med dårlig vedlikehold jo dyrere blir en opprusting. Som eksempel kan det nevnes at anslått årlig behov for grusing er på 4-5000 tonn. Vi har i snitt bare brukt ca. 1500 – 2000 tonn de seinere år. Dessverre er det ikke funnet midler til dette i budsjett for 2018. Med økende nedbør er grøfter og vannveier svært viktig, når vannet renner i vegen oppstår det skader.

Innkrevning av avfallsgebyr. Teknisk etat har overtatt innkrevingen av gebyr på vegne av IATA fra Nomes innbyggere. Første fakturering er første kvartal 2018. Innkrevingen medfører økte utgifter for Nome kommune, som må dekkes inn av IATA. Disse må avregnes som for vann og avløpsgebyrene. Overskudd eller underskudd må balanseres mot avfallsgebyrene.

6.8.7 Tjenesteområde H6 – Eiendomsforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Tjenesteområdet dekker renhold, vaktmestertjenester og drift/vedlikehold på alle kommunale bygg og eiendommer. Ansvar for budsjett og gjennomføring av alle byggeprosjekt i investeringsbudsjettet ligger også til avdelingen. Tjenesteområdet har følgende ansvarsområder:

6400 Eiendomsavdelingen – felles
6410 FDV – renhold
6411 FDV – vaktmestertjenester
6412 FDV – håndverkertjenester
6413 FDV – Enøk og ventilasjon
6420 Eiendommen Dagsrud

Hovedutfordringer

Det overordnede målet for eiendomsavdelingen er å forvalte den kommunale bygningsmassen på en slik måte at vi unngår verdiforringelse, og at vi overholder lovpålagte krav.

Den beste økonomiske metoden for å nå dette målet for eiendommene, er å kunne drive et planmessig periodisk vedlikehold, dette har vært umulig å få gjennomført på grunn av for lave bevilgninger til drift og vedlikehold over flere år.

Det store etterslepet vi har på den kommunale bygningsmassen begynner nå å bli så stort at det ikke er mulig å ta igjen uten at bevilgningene økes kraftig. De siste 10 -15 årene har vi hatt høy nybyggaktivitet. Det har vært lengere perioder med manglende ingeniørbemanning på eiendomsavdelingen og lite vedlikeholdsmidler. Det har derfor ikke vært kapasitet til å få laget langsiktige vedlikeholdsplaner. Det er derfor gledelig at vi nå har fått ansatt en ny driftsingeniør og kan begynne på nytt med tilstandsregistrering og utarbeidelse av vedlikeholdsplaner.

Lyspunktet er de bygg som vi har kunnet bygge nye eller fullrenovert.

Når vi igjennom årrekker har måttet nedprioritere planmessig vedlikehold av tak og fasader på en del av bygningene, begynner det nå å bli kritisk med hensyn til behov for bla. maling av fasader. Det vil snart bli nødvendig med utskifting av kledning istedenfor å male den, noe som har en betydelig høyere kostnad.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2018 og planperioden 2021

Eiendomsavdelingen har i budsjettforslaget fått konsekvensjustert bortfall av leieinntekter fra Conform på Bjervatun med kr 70 000. Firmaet har nå flyttet inn på det nye kompetansehuset i Lunde.

Aktivitetsnivået på Dagsrud minker som følge av færre flyktninger som kommer til landet vårt. Dette fører til at det er deler/ avdelinger av bygg som blir stående tomme, men det vil likevel påløpe kostnader til vedlikehold på grunn av etterslep og strømutfgifter selv om temperaturen vil bli senket så mye som mulig. På bakgrunn av dette har mottaket kuttet refusjon for vaktmestertjenester med kr 295 000. Dette er konsekvensjustert med samme sum på rammen. For øvrig er det meget hardt bruk av boligmassen som mottaket disponerer. Det er

derfor fortsatt et stort vedlikeholdsbehov på mottaket. Som nevnt tidligere må det skiftes takteking på ca. 4000 kvm tak på Dagsrud, kostnadsberegnet til 4 mill. kroner. Det store etterslepet ble synlig nå når vi i høst begynte å bytte tak på Maristua og avdekket store råteskader på takkonstruksjonen, dette medfører at kostnadene øker når vi nå utfører utbedringer.

Biblioteket i Ulefoss er stengt i påvente av innflytting i nytt bygg i 2018. Det er lagt inn kutt i FDV kostnader allerede fra 2018 på reduserte driftskostnader med nytt bibliotek. Kuttet er på kr 150 000.

Rammen er videre redusert med kr 300 000 fordi nytt anbud har gitt billigere forsikringer.

Eiendomsavdelingen har videre fått en andel av etatens kutt på kr 319 000. Kuttene er fordelt på mange poster. Det går bl.a. utover materialinnkjøp.

I kommunale utleieboliger kan husleien økes med kun 1,35 % fra 1. april 2018. Med en deflator på 2,6% vil dette føre til en svekking av rammen til eiendom på ca. kr 50 000.

Konsekvenser etter kjøpet av banken i Lunde er foreløpig uklar, men eiendomsavdelingen forutsetter at leiekostnadene vil dekke utgiftene. Det har i flere år vært ønsket en styrking av vaktmesterressursen i Lunde med 50%. Så langt har ikke dette latt seg løse.

Nome kommunestyre har i 1992 fattet vedtak om at Nome kommune leier samtlige boenheter som eies av Nome boligstiftelse og Nobef til omforent leie. Nome boligstiftelse har de siste årene hatt dårlig likviditet og det ble i juni 2017 søkt om ekstraordinær husleie for 2017-2019. For 2018 utgjør økt husleie kr 400 000. Husleieøkningen er vedtatt i formannskapet sak 52/17. Eiendomsavdeling har fått dette kompensert med økt ramme på tilsvarende beløp.

Eva Rismo
Utviklingssjef

Per Kristian Bjønnes
Teknisk sjef

6.9 Ramme J: Vann

Administrativt budsjettansvar: Utviklingssjef, og teknisk sjef

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

J: Vann	-4 164	-4 164	-4 164	-4 164	-4 164
Endringer:		110	110	110	110
Herav:					
Anslag selvkost 2018 - Basert på rente 2 %		110	110	110	110
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME VANN		-4 054	-4 054	-4 054	-4 054

Kort beskrivelse av tjenesteområdet

Vi har store utfordringer med lekkasjer på ledningsnett. Faren for innlekking av kloakk er til stede når vannledningsstrekking stenges av for reparasjon, og utette avløpsledninger ligger i samme grøft.

Ved utett ledningsnett på vann medfører dette til produksjon og transport av behandlet drikkevann, som ikke kommer frem til abonnenten. Dette fører til økte vannbehandlings- og pumpeutgifter. I kommunens klima- og energiplan er det foreslått tiltak med lekkasjesøk for å redusere pumpekostnader.

Det er totalt 6 stillinger på vann og avløp, hvorav 2,5 stillinger er på vann.

På vann drifter kommunen 3 vannverk og 129 km ledningsnett. På ledningsnett har vi 8 vannbasseng og 4 trykkøkingsstasjoner for vann. Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Mattilsynet er tilsynsmyndighet på vannforsyning i kommunen.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Vann og avløp skal drives etter selvkostprinsippet. Det vil si at summen av årlige driftskostnader og kapitalkostnader skal dekkes av abonnentene. Det eksakte tallet beregnes ved regnskapsavslutningen. Resultatet er avhengig av renten, driftsutgifter og inntekter. Det kan derfor føre til at det enkelte år tas inn for mye i gebyrer. Dette må da settes av i et vannfond og et avløpsfond. Hvis det ikke kommer inn nok inntekter kan det dekkes opp fra fond. Nettoinntekten som framgår av budsjettammen for vann (4,054 mill. kr for 2018) og avløp (5,432 mill. kr for 2018) skal dekke indirekte kostnader, renter og avdrag på lån.

Avdelingen administrerer en ordning med subsidiering av kommunale avgifter for de med lav inntekt. Det kan stilles spørsmål om det er riktig plassering av en slik ordning. Dette er en frivillig ordning, men teknisk etat anbefaler at ordningen videreføres. I 2018 blir utbetalingen på ca. kr 118 000 mot kr 122 000 i 2017.

Utviklingen av vann og avløpsgebyrene fremover ser ut til å være at gebyret for vann holder seg i området kr 4 100 i planperioden, men avløpsgebyret vil stige med ca. 4 – 5 % i 2018 og 2020. Hovedgrunnen til at avløp ikke stiger i 2017 er delvis lavere renteberegning samt at planlagt utbygging av vann og avløp på Fensfeltet har blitt utsatt inntil man finner en løsning på lagring av masser fra området.

Rådmannens forslag innebærer at gebyret for vann og avløp holdes uforandret (nominelt).

År	Vann	Avløp	Feiing	Arlig %-vis	Sum eks.mva
2018	4035,00	6191,00	361	-9,1	10 587,00
2017	4035,00	6191,00	397,00	0,19	10623,00
2016	4035,00	6191,00	377,00	2,91	10603,00
2015	4035,00	5953,00	315,00	0,16	10303,00
2014	4035,00	5953,00	298,00	-1,79	10286,00
2013	4247,00	5953,00	274,00	16,73	10474,00

Eva Rismo
Utviklingssjef

Per Kristian Bjønnes
Teknisk sjef

6.10 Ramme K: Avløp

Administrativt budsjettansvar: Utviklingssjef, og teknisk sjef

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

K: Avløp	-5 262	-5 262	-5 262	-5 262	-5 262
Endringer:		-170	-170	-170	-170
Herav:					
Anslag selvkost 2018 - Basert på rente 2 %		-170	-170	-170	-170
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME AVLØP		-5 432	-5 432	-5 432	-5 432

Kort beskrivelse av tjenesteområdet

Også på avløpssiden har vi store utfordringer med utett ledningsnett som medfører økte pumpeutgifter og for mye fremmedvann til avløpsrenseanlegga. Dette fører til økte pumpekostnader, og dårligere rensesgrad på avløpet i perioder med mye fremmedvann.

På avløp driftes 4 renseanlegg og 113 km ledningsnett med 25 avløpsspumpestasjoner. Arbeidene på Ulefoss vil i mange tilfeller være å bytte ut fra gammelt felles system (overvann og spillvann i samme ledning) til et separat system. Kommunestyret har etter pålegg fra Fylkesmannen vedtatt en tempoplan for oppgradering av kvaliteten på avløpsnettet. Denne gir føringer for investeringsbudsjett på vann- og avløpssiden.

Kommunen har en stor utfordring med å fremføre VA ledninger i Fensfeltet på grunn av feltets beskaffenhet. En endring i grensene for radioaktivitet har ført til at massene nå klassifiseres som radioaktive masser med tilhørende forhåndsregler for håndtering og lagring. Det samarbeides med Fylkesgeologen på dette punktet. Fylkesmannens miljøvernavdeling er varslet om utfordringene med legging av ledninger i Fensfeltet.

Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Fylkesmannen i Telemark er tilsynsmyndighet for avløp i Ulefoss, men kommunen er selv tilsynsmyndighet i Lunde.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden 2021

Se kommentarer under vann.

Eva Rismo
Utviklingssjef

Per Kristian Bjønnes
Teknisk sjef

6.11 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning

Administrativt budsjettansvar: Brannsjef

Inndeling av rammeområdet

Midt-Telemark brann og redning er inndelt i følgende ansvarsområder:

Ansvarsområde	Beskrivelse
7100	Brann og redning – felles
7101	Brann og redning – beredskap
7102	Brann og redning – forebyggende
7110	Brann og redning – feiing

Ansvarsområdet feiing er selvfinansiert med feiing og tilsynsgebyr.

Driftsramme for 2018 og planperioden til 2021

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2017	2018	2019	2020	2021
	Oppr.	17-pris	17-pris	17-pris	17-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2017					
L: Midt-Telemark Brann og redning	-270	-277	-277	-277	-277
Konsekvensjusteringer:		-250	-250	-250	-250
Herav:					
Endring av arbeidsgiveravgiftssone - videref rammereduksjon		0	0	0	0
Vertskommunen beholder momskomp - oppjustering til 250'		-50	-50	-50	-50
Utdanning av deltidspersonell - endring i rammetilskudd		-200	-200	-200	-200
BER NETTO DRIFTSRAMME MTBR		-527	-527	-527	-527

Midt-Telemark Brann og redning (MTBR) er et interkommunalt samarbeidstiltak, der Nome kommune er vertskommune. Detaljbudsjettet legges med forutsetning om en netto inntekt på kr 527.000. Forutsetningen fra Nome kommunes side er følgende:

- Samarbeidstiltaket har en innsparing – anslått til kr 277.000 - i forbindelse med redusert arbeidsgiveravgift i Nome kommune. Denne innsparingen får ikke MTBR beholde, men har sin motpost i ett redusert rammetilskudd for Nome kommune.
- Nome kommune har tidligere fått kompensert rammetilskudd på kr. 200` til utdanning av brannmannskap av Staten. I 2018 fordeles disse statlige midlene på alle 3 kommunene. Statlige midler utgjør 132`, men MTBR har i budsjettprosessen fått videreført 200` i budsjettet til opplæring/kurs.
- Mva-kompensasjon er budsjettert til kr. 250 000,- og er synliggjort i budsjettet på inntektside og utgiftside. Dette er en økning på 50` i forhold til 2017. Det er Nome kommune som beholder mva-kompensasjonen i sin helhet.

Sauherad og Bø kommunes andel faktureres og inntektsføres på området. Nome kommunes andel av samarbeidstiltaket er budsjettet under rammeområde H: Samfunnsutvikling. Forslag til budsjett for 2018 er i samsvar med den innstilling som fremmes for Midt-Telemark-tinget vedrørende de interkommunale samarbeidstiltakene. Det kan settes opp følgende oversikt, som sammenligner budsjett 2017 og 2018:

	2017	2018	Vekst
Netto utgift til fordeling	13 289	13 980	5,2
Herav:			
Nome - 42,4 %	5 635	5 927	
Sauherad - 27,5 %	3 654	3 844	
Bø - 30,1 %	4 000	4 208	

Lønns- og prisvekst er satt til 2,6 % for 2018. MTBR ender likevel med en vekst på 5,2 %. Årsaken til dette er økt driftsramme på 135` til mer øvelse for mannskapene som følge av flere oppgaver (PLIVO, MDVA, overflateredning), samt at kompetansemidler deltidsreform på 200` fordeles alle 3 kommunene. Det er også lagt inn 100` i økte leieutgifter ifm. ny brannstasjon på Ulefoss, som forhåpentligvis er klar for bruk i slutten av 2018.

Hovedutfordringer

En av hovedutfordringene er å få formell kompetanse på alle brannmannskap. Dette er forskriftskrav som skal være gjennomført innen 31.12.18. Avvik fra Dimensjoneringsforskriften vil likevel bli gitt fra 1.1.2017.

Vi er på god vei med formell kompetanseheving. De fleste med krav har deltatt på grunnkurs for deltids brannpersonell. Mange av utrykningslederne mangler pr. dags dato formell kompetanse. Kravet her er ett påbygningskurs etter endt grunnkurs. MTBR, i samarbeid med Vest-Telemark brannvesen, kjører i skrivende stund ett slikt desentralisert kurs for utrykningsledere. 9 utrykningsledere fra MTBR deltar på dette kurset, og vil forhåpentligvis ha formell kompetanse som utrykningsleder innen utgangen av mai 2018.

Vi har laget en kompetanseoversikt og opplæringsplan for deltakelse på kurs, og har på denne måten god oversikt over hvilken kompetanse vi har og behøver framover. Det er noe usikkerhet knyttet til hvordan utdanningen til deltids brannvesen skal være, men det vil sannsynligvis bli fortsettelse med desentralisert opplæring.

Det kan se ut til at det i framtiden vil bli mer og mer komplisert å rekruttere deltidsansatte for MTBR, da det er utfordrende å få tak i mannskap som både jobber og bor i nærheten av brannstasjon. Mange bor i nærheten av brannstasjon, men har gjerne hovedarbeidsgiver ett stykke unna. Samtidig er det noen som bor noe unna brannstasjonen, men har hovedarbeidsgiver rett i nærheten av brannstasjon. Viktig fokus er å ha flest mulig mannskap til enhver tid på døgnet i nærheten av brannstasjonene våre.

Det er stort fokus på kreftfare i forbindelse med eksponering av kreftfremkallende stoffer i brannrøyk blant brann- og redningspersonell. Fokus på rene og skitne soner på skadested og brannstasjoner, vask av klær samt garderobeforhold/dusjmuligheter er utfordringer som må tas på alvor i framtiden. Sommer 2016 fikk vi postalt tilsyn fra Arbeidstilsynet angående disse forholdene. Tilsynet pågår fortsatt, vi håper å få lukket våre avvik i nærmeste framtid.

Hovedavviket fra Arbeidstilsynet gjelder mangel på forpliktende tidsplan for når ny brannstasjon Ulefoss skal være utført. Svarfrist til Arbeidstilsynet på dette spørsmålet er 17. november 2017.

Nåværende brannstasjonen på Ulefoss er i elendig forfatning, og vi har forhåpentligvis ny brannstasjon på plass i løpet av 2018. Det er lagt inn økt driftsramme for 2018 på 100' for å kunne være leietakere i ny brannstasjon i slutten av 2018. Denne driftsrammen må økes tilsvarende kostnader til leie i budsjett 2019.

Inventar/løs spesialutrustning til brannstasjonen er poengtert i utfordringsnotatet. Notatet er tatt til orientering, og dette må vurderes nærmere.

Dimensjoneringsforskriften er under revisjon. Forslag til ny dimensjoneringsforskrift skal sendes fra DSB til Justisdepartementet innen 1.12.2017. Eventuelle nye krav i en ny dimensjoneringsforskrift vil gi føringer for hvordan brannvesenet skal dimensjoneres og organiseres.

Ansvarsområde 7100: Brann og redning - felles

Kort beskrivelse av ansvarsområde/oppgaver

Ansvarsområdet består av kostnader til brannsjef og refusjoner fra Bø, Nome og Sauherad. Arbeidsoppgaver er overordnet ledelse.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Det jobbes for å lage så realistiske budsjett som mulig innenfor angitt ramme.

Ansvarsområde 7101: Brann og redning - beredskap

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Ansvarsområdet dekker kostnad til leder beredskap, drift av mannskap, biler og utstyr på de 4 brannstasjonene i regionen. Det inneholder også utgifter til 110-sentralen, IUA Telemark (Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing) og felles skogbranntrupper i Telemark.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Mye av kostnadene er variable som følge av hendelser. I tillegg er mange av driftsutgiftene faste. Det er et håp om at store kostnader i forbindelse med vedlikehold/reparasjoner av brannbiler vil avta som følge av utskiftingsplan brannbiler.

Utfordringer på beredskap

Opplæring av mannskaper er delt på to områder. Det ene er kravet til å kjøre brannbiler under utrykninger og den andre er opplæring som brannmannskaper.

Krav til sertifikat, vil etter hvert som vi bytter ut brannbiler, bli klasse C - dvs. lastebilsertifikat. Flere av våre ansatte har opprettholdt retten til å kjøre motorredskap (dagens brannbil), men mangler klasse C. Ut over de som har vakt vet vi aldri hvem som kommer på en utrykning. Det er derfor et ønske om at flest mulige av våre mannskaper kan kjøre vårt materiell. Vi er i god gang med dette.

Det kommer også utgifter til kurs for å *kunne kjøre brannbilen under utrykning*, *utrykningskjøring kode 160*. Flere av våre mannskaper mangler dette i dag.

Opplæring av mannskaper er vi i god gang med. De aller fleste i målgruppen har gjennomført grunnkurs for deltidspersonell. Påfølgende desentralisert kurs for utrykningsledere deltid pågår i disse dager i Telemark. 9 mannskap fra MTBR er med på dette kurset. Kurset

arrangeres i samarbeid med Vest-Telemark Brannvesen, som også har stort behov for denne lovpålagte kompetansen.

Annet:

Utfordring angående fornyelse av røykdykkerutstyr som går ut på dato må løses innenfor nettoramme. Vi jobber med å få en oversikt i form av rulleringsplan på innkjøp av røykdykkerutstyr. Innkjøpene går i «rykk og napp», da det må kjøpes nytt utstyr når garantien på 10 år utløper. Dette utstyret er forholdsvis kostbart.

Fagrådets og Brannsjefs ønske om ekstern rosanalyse/risikoanalyse av MTBR målt opp mot DSBs forslag til ny Dimensjoneringsforskrift må ved gjennomføring løses innenfor nettoramme.

Når det gjelder investeringstiltak, henvises til kommentarer i investeringsbudsjettet.

Ansvarsområde 7102: Brann og redning – forebyggende

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Inneholder utgifter til 2 stillinger på forebyggende. Arbeidet består av brannforebyggende arbeid, særskilte tilsyn, satsingsområder og opplæring/informasjonsvirksomhet overfor innbyggerne. Alt dette er regulert i lovverket.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Budsjettet består hovedsakelig av lønn og andre faste kostnader.

Ansvarsområde 7110: Brann og redning - feiing

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

MTBR har fire feiere. Feierne jobber to og to sammen. Som følge av ny forskrift om brannforebygging skal nå alle byggverk med fyringsanlegg, herunder fritidsboliger/hytter, ha feiing og tilsyn etter behov. Det er ikke fritaksmulighet for tjenesten selv om man ikke har adkomst med bilvei. Minimumskriterier med feiing hvert 2. år og tilsyn hver 4. år er fjernet, og det skal nå foretas en faglig vurdering på behovet.

Ordningen vil for MTBR sin del ha oppstart 1.1.2018.

Grunnlaget for ordningen er basert på lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 28, og forskrift om brannforebygging av 17. desember 2015 § 17.

Brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forebyggende forskrift pålegger kommunen å gjennomføre feiing og tilsyn av fyringsanlegg etter behov.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2018 og planperioden til 2021

Budsjettet er basert på selvkostprinsippet. Kostnader pr. pipe er beregnet til en reduksjon på 36,- pr. registrerte røykløp i budsjett 2018 i forhold til budsjett 2017, dvs. fra 397,- til 361,-.

Budsjettet innebærer forslag om å sette feie- og tilsynsavgiften lik kostnaden på 361,- pr. abonnent i 2018, dvs. en reduksjon på 9,97 %. Hovedårsaken er at fritidsboliger/hytter også skal være med i ordningen, og det blir dermed flere som deler kostnadene. Kartlegging så langt viser at behovet for tilsyn på ordinære boliger kan senkes noe, og at frigitt tid settes til feiing/tilsyn av fritidsboliger.

I følge statistisk sentralbyrå er det i overkant av 1800 fritidsboliger i Nome-Bø-Sauherad. Kommunene/feiervesenet har en jobb å gjøre med tanke på å registrere avgifter på feietjenesten på fritidsboliger.

Vi er i nedre sjikt av årsgebyr for feiing og tilsyn, når vi sammenligner oss med kostra-tall fra andre kommuner i Telemark.

Man må merke seg at hele feietjenesten, både feie og tilsynsdelen, skal ha merverdiavgift.

Svein Ove Kåsa
Brannsjef

7. Investeringsbudsjettet med finansiering

7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer

I retningsgivende økonomiplan – vedtatt av kommunestyret i desember 2016 – er det forutsatt en betydelig reduksjon av investeringsprogram i etterkant av skoleutbyggingen på Holla 10-årige. Vår ROBEK-status innebærer at Fylkesmannen skal godkjenne låneopptak. Det var under tvil at Fylkesmannen godkjente det reviderte budsjettet for 2017 i vår, jf. innarbeiding av kompetansehus på Ulefoss, og ombygging/tilbygg på Ulefoss samfunnshus til bibliotek.

Rådmannen har i det framlagte budsjettforslaget forsøkt å begrense investeringsomfanget og låneopptak. Til såkalte ikke-selvfinansierende tiltak er det forutsatt en gjennomsnittlig opplåning på årlig i underkant av 10 mill. kr. Det er i kapittel 7.2 nedenfor redegjort for hvilke tiltak som er innarbeidet i økonomiplanen.

Netto lånegjeld (brutto lånegjeld fratrasket utlån av Husbankmidler) utgjør ved utgangen av 2016 om lag 576 mill. kr. Det er om lag 88 % av totale driftsinntekter i 2016. Netto lånegjeld pr innbygger utgjør ca. 87.300 kr – gjennomsnittet i Telemarkskommunene er ca. 68.800 kr, og gjennomsnittet i landet er ca. 67.000 kr.

Investeringer i vann- og avløpssektoren (VA) behandles særskilt fordi det ligger inne en forutsetning at låneopptak til finansiering av tiltakene i sin helhet skal dekkes av brukeravgifter. Det vises til pkt. 7.3 nedenfor.

7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)

Nedenfor gis en beskrivelse av de prosjekter som er innarbeidet i forslag til økonomiplan for planperioden. Det henvises til talldelen, der de prioriterte investeringstiltakene er framstilt.

7.2.1 Sentral virksomhet/fellesfunksjoner

Ramme for IKT-utvikling – felles ramme

Investeringsbudsjett for IKT er foreslått styrket til 1,4 mill. kr for 2018 i forhold til den vanlige fellesrammen som har ligget til grunn på kr 1 mill. årlig i planperioden 2018 – 2021.

Beløpet dekker vår andel av foreslått ramme til fellesinvesteringer i MT IKT på i underkant av kr 600 000. Det henvises til sak om samarbeidstiltakenes budsjett, der det er foreslått en ramme på 1,5 mill. kr for 2018. (Nome kommune sin del er på kr 582 000).

Nome kommune sin del av fellesramma på kr 600 000 dekker følgende punkter:

- Sikkerhet (1 kr. Pr. ansatt.pr dag) Dette er en anbefalt estimat som dekker sikring av arbeidsstasjoner, brannmurer og driftsmiljø. Dette dekker og tiltak som omhandles i ny GDPR, hvor krav til logging er betydelig)
- Testmiljø for grunnleggende data systemer
- Sikring av hoved datarom (brann) Det er pr i dag ikke godkjent slukke utsyr i datarommet hos MT IKT. For å minimere skader ved brann, ønskes installert et gass slukkesystem.

- UPS (batteristrøm ved strømbrudd på viktige komponenter som f.eks. Telefonsentraler)
- Nytt fagprogram for barneverntjenesten.

Resterende kr 800 000 skal brukes til nødvendig oppgradering av data- infrastruktur og telefoni. Når det gjelder data- infrastruktur er det switcher og nettverk som skal oppgraderes. Spesielt trådløse systemer på Holla og Lunde 10 årige skoler, Herregårdshavna barnehage (mangler både faste og trådløse punkter i det eldste bygget) og Nome sjukeheim. Det er viktig at vi har infrastrukturen på plass i våre bygg slik at vi får utnyttet verktøyene best mulig. Når det gjelder Nome sjukeheim er det store krav fra brukere og ansatte om trådløs nettverk i hele bygget.

Innenfor telefoni skal det skiftes ut et stort antall telefonapparater i årene fremover. Anslagsvis 30 stk. i året. Det skal byttes sentral på mottaket og i Eidsbygda bofelleskap. Investeringer i nye sentraler medfører ingen kostnader på interne samtaler og ingen abonnement på linje med resten av avdelingene i kommunen. Dette er selvfinansierende investeringer. Trio telefonsentralsystem må også oppgraderes.

I tillegg til fellesramma som beskrevet foran, er det foreslått et løft for oppvekstetaten hvor det lages en utskiftningsplan for eldre enheter (pc/nettbrett) på grunn av stort etterslep. Dette blir beskrevet nærmere under oppvekstetaten.

Ikt investeringsramma er nøye vurdert ut fra de tiltak som må iverksettes i 2018. Tiltakene innenfor ikt investering er mange da den datateknologiske utviklingen går raskt og dette fører til at man må skifte ut, oppgradere og nyinvestere i høyt tempo. På mange områder er det dessverre ikke valgmuligheter om vi må investere eller ikke. Man må simpelthen følge utviklingen.

Egenkapitalinnskudd Kommunal Landspensjonskasse

Det er ført opp kr 2,1 mill. som en årlig bevilgning. Egenkapitalinnskudd er definert som en investering, men kan ikke lånefinansieres. I planperioden 2018 – 21 er det forutsatt overføring fra driftsbudsjettet for å dekke egenkapitalinnskuddet.

Investeringsbehov Nome kirkelig fellestråd

Rådmannens forslag er at det stilles til disposisjon for kirkelig fellestråd kr 800.000 årlig til investeringer. Dette er en reduksjon med kr 200.000 fra inneværende års ramme. Det forutsettes at Fellestrådet har fullmakt til å prioritere innenfor den vedtatte ramme.. Kirkevergen redegjør slik for planlagte tiltak:

«Med 6 kirker og 1 kapell med tilhørende kirkegårder har kirkelig fellestråd mange utfordringer i årene framover. Bl.a. må vi tenke på brannvarslingsanlegg med direktekobling til brannvesen, gravemaskin i Ulefoss, trepleie på Holla kirkegård, lyssetting, tak i Flåbygd og Lunde, bårhus i Lunde må ha nytt tak + maling, m.m. Med tanke på det ovenstående håper jeg Nome kommune kan innvilge 1 mill. kr. i årene fram mot 2021 til investeringer».

7.2.2 Oppvekst

Ramme for IT- utvikling

Rådmannen har i budsjettforslaget lagt inn en årlig bevilgning på kr 600.000. Beløpet må ses i sammenheng med det som er nevnt under IKT fellesramme foran.

Digitale ferdigheter er en av Kunnskapsløftets (K06) grunnleggende ferdigheter. Nåværende situasjon i Nomeskolen er at vi ikke kan sies å oppfylle kravene i læreplanen fullt ut, på grunn av for dårlig utbygd infrastruktur samt gammelt og nedslitt utstyr; jfr. kommentarer for fellesområdet IKT utvikling og budsjettkommentarer for oppvekstetaten.

Det planlegges derfor en gradvis innføring av en - en bærbar enhet/device innenfor økonomiperioden for elevene i grunnskolene, ved å ta utgangspunkt i 3. og 7.trinn. I løpet av fire år vil da alle elevene fra 3. til og med 10. trinn ha hver sin bærbare enhet. 1. og 2. trinn vil kunne overta bærbare enheter (device) fra 6. og 10. trinn. Med denne innføringstakten vil vi bruke fire år på å få full en - en dekning fra 3. trinn i Nomeskolen.

7.2.3 Helse og omsorg

Velferdsteknologi

Ca. 160 Trygghetsalarmer må skiftes ut til digitale alarmer i løpet av 2018. I forbindelse med dette arbeidet foregår det en felles anskaffelsesprosess med flere kommuner. I tillegg bør det kjøpes inn utstyr eks. medisindispensere og GPS slik at enklere velferdsteknologi kan tas i bruk. Det er foreslått bevilget kr 600.000 til formålet.

7.2.4 Interkommunale tiltak – brann

Det vises til egen sak om de interkommunale samarbeidstiltakenes budsjett.

Kjøp av transportmidler

Utskiftingsplan for nye brannbiler er satt opp fram til år 2020. Kostnadene til nye/brukte biler er som følger:

År	2018	2019	2020
Brutto utgift til fordeling på kommunene	1.700	1.000	0

Utskiftingsplan baserer seg på at ingen brannbiler i MTBR's tjeneste skal være eldre enn 30 år, og at røykdykkerbiler/mannskapsbiler ikke skal være eldre enn 20 år. I følge planen skulle det investeres i 1 mannskapsbil i 2018, med kostnad på 1 650' i 2016-kroner. Dette utgjør i 2017-kroner 1 700'. Nome sin andel utgjør ca. 725'.

Ønske om kjøp av mannskapsbil i rådmennenes forslag til 2018-budsjett. Det er mannskapsbilen til MTBR-Lunde som fases ut, og erstattes. I rådmannens forslag til investeringsprogram er gjenstående nyanskaffelser fordelt på årene 2018 – 2020. Nome kommunes andel er lagt inn med kr 725.000 i 2018, kr 430.000 i 2019 og kr. 0 i 2020. Brannsjef tar sikte på å revidere rulleringsplanen i løpet av 2018.

7.2.5 Samfunnsutviklingsetaten

Det presiseres at kostnadsoverslag er svært grove - før det er utarbeidet detaljplaner. Teknisk sjef må få be om at det ikke kalles sprekk og overskridelser før et prosjekt har startet.

Kvaliteten på kostnadsoverslagene henger sammen med hvor langt en har kommet i planprosessen. I en tidlig fase starter vi med enkle kostnadsoverslag basert på grove skisser og nøkkeltall. Alle kostnadsoverslag er brutto tall inkludert mva.

Planlegging –infrastruktur i Sluseparken

Dette gjelder planoppfølging av innspilt rapport fra Nome slusepark. Målet er å løse parkering for biler og busser. Det er ført opp kr 300.000 i 2018-budsjettet.

Ramme for utstyr / bil teknisk

Det er foreslått en bevilgning på kr 500 000 i 2018. Etaten har stort behov for utskifting av biler, grasklippere o.l. Er satt opp med dette beløpet i hele perioden. Målet er at de kommunale bilene ikke skal være mer enn 10 år gamle.

Eiendomsavdelingen og avdeling for samferdsel og kommunalteknikk har sett på muligheten for å skaffe en liten traktor som kan brukes til flere nødvendige driftsoppgaver på begge avdelinger. Om vinteren blir både gatene og plassene i Nome kommune strødd med sand, og hver vår er det da behov for å få denne fjernet. Dette blir gjort med hjelp av en kombinasjon av traktorer, små håndholdte sopemaskiner og løvblåsere, dette er et arbeid som produserer veldig mye støv. Mannskapene som går med sopemaskinene og løvblåserne blir eksponert for alt dette støvet noe som, sett fra et HMS perspektiv, er veldig uheldig. Behovet for å investere i maskiner og utstyr som kan redusere at mannskapene blir eksponert for denne belastningen, er derfor nødvendig.

Avd. for samferdsel og kommunalteknikk har ikke riktig utstyr til å brøyte fortauene i Ringsevja. Dette skyldes parktrærne som har trebeskyttere på seg, som står langs Ringsevja. Disse tar stor plass, og størrelsen på traktorene i kommunens brøytekontrakter, er ikke egnet til både å rydde disse små arealene og brøyte vegene i kommunen. Hva som velges i 2018 blir bestemt i første kvartal.

Geovekst

Det er satt av kr 50 000 i 2018 til avslutning av dette kartleggingsprosjektet.

Adresseskilting

Det er kjøpt inn skiltmateriell og montert skilt på deler av vegene. Det settes av kr 100 000 til fullføring av prosjektet.

Veger og plasser

Trafikksikkerhetstiltak

Det er foreslått satt av 1,2 mill. kr (egenandel og tilskudd) i 2018 og 2,0 mill. kr pr år i resten av planperioden. Det kan søkes om tilskudd på inntil 60 % fra Aksjon skoleveg (Fylkets trafikksikkerhetsutvalg). Det skal jobbes med søknaden frem mot 1. desember, og det regnes med at det i 2018 vil komme midler til å videreføre fortau opp Kirkebakken til Holla 10-årige skole. Hovedgrunnen til at det økes til 2,0 mill. kr for 2019 og 2020 er at det har kommet signaler om at støttebeløpene kan økes fra tidligere ramme på rundt 1,2 mill. kr.

Opprusting bruer

Inspeksjoner av Elvang brua viser at det her må bygges en ny bru fordi rustskadene på bærende konstruksjoner har kommet for langt. En utsettelse av prosjektet vil kunne føre til at broen må stenges for biltrafikk. Det er alternativ veg for berørte parter, og ingen vil bli

sperret inne ved stengning. En stengning vil berøre ca. 10 husstander. Dersom kommunestyret ønsker det, vil vi kunne undersøke om det er mulig å erstatte eksisterende bru med en gangbru. Dette vil kreve mindre oppgraderingskostnader enn å erstatte en kjørbare bru. Dette har også vært drøftet i utvalget som behandler privatisering av veier. Det vil bli lagt fram egen sak til politisk behandling hva som skal gjøres med denne brua. Det er anslått en kostnad på kr 3 500 000 for en oppgradering til kjørebare.

I gjeldene økonomiplan var Lunde bru (Brugata) neste bru for oppgradering. Rådmannen har i budsjettforslaget ført opp bevilgninger til opprusting av denne i 2019 med kr 2 mill. En må komme tilbake med endelig kostnadsoverslag for rehabilitering av Lunde Bru etter at en ny spesialinspeksjon er utført for å fange opp endringer (tidlig i 2018).

Stedsutvikling Ulefoss

Rett før sommeren 2017, ble det startet opp detaljplanlegging av hovedveg inn i Ulefoss sentrum og endret parkeringsmønster utenfor Ulefoss helsesenter. Det er satt av årlig kr 2,5 mill. i budsjettforslaget for 2018 og 2019, 2 mill. kr i 2020, og kr 700 000 i 2021. Endring av Stårrvegen og parkeringen er planlagt med oppstart i slutten av november 2017. Planlegging av kollektivknutepunkt er planlagt med oppstart før jul, slik at arbeidene kan utføres i 2018. Torget vil også bli planlagt i 2018.

Asfaltering

I økonomiplanen lå det inne kr 800 000 hvert år i perioden. For å få balanse i budsjettet for 2018, har rådmannen sett seg nødt til å ta ut prosjektet, men det ligger inn i resten av planperioden. Som vist i driftsbudsjettet så er det mange utfordringer på vegnettet. Det koster ca. 1000 kr/lm for ny asfalt (inkl. forarbeider). Det er viktig å prioritere områder som er utfordrende å vedlikeholde med egen redskap (veghøvel). Vi slipper da å belaste driftsbudsjettet med innleie av traktorer til skraping.

Investeringsbudsjettet kan i utgangspunktet ikke dekke reasfaltering av eksisterende veger med dårlig fast dekke. Ved annen oppgradering av vegen enn fornyelse av asfalten, vil investeringsmidler kunne brukes. Reasfaltering er vedlikehold av eksisterende veg, og skal derfor utgiftsføres i driftsbudsjettet. Eksisterende asfalt har mange steder et skrikende behov for utbedring.

Utskifting gatelys med LED lys

Vi har en generell utfordring med gatelys. Kommunen har rett i overkant av 1000 lyspunkt. Det koster mellom kr 8000 og kr 10 000 å skifte ut et gammelt lysarmatur til moderne LED belysning. Dette er en helt nødvendig oppgradering fordi kommunen har mange armaturer med kvikksølv lamper som har gått ut av produksjon og som ikke lengre selges.

Rådmannen har ført opp kr 500 000 for 2018, og kr 600 000 årlig for resten av planperioden. Det er Midt Telemark Energi som skifter ut gatelysene for kommunen. Prosjektet er nå ferdig med å bytte ut HQL lamper som lyser hele dagen. Det fokuseres nå på HQL serier i boligfelt.

Miljøoppgradering av veger (fra 2019)

Dette er en post for å intensivere utskiftingen av stikkrenner til dimensjoner som er tilpasset dagens klima. Det er ført opp 1,5 mill. kr årlig fra og med 2019.

Eiendomsforvaltning

Opprusting kommunale eiendommer

Avdelingen kommer til å fortsette arbeidet med opprusting av forskjellige tak med tilleggsisolering og ny tekking, utskifting av gammel belysning til LED-lys og oppgradering av eltavler.

På verkstedbygget ved Holla 10-årig skole, er det behov for å heve standarden på fasader og gamle vinduer. Oppvarmingsanlegget bør også oppgraderes/byttes fra ESWA-oppvarming (i taket) til vannbåren varme (radiatorer). Dette blir en kombinasjon av ENØK tiltak og opprustingstiltak.

På Dagsrud er det arbeid med opprusting av eltavler og elanlegg, utskifting av bad og kjøkken, bytte av dårlige eternitt tak, samt en utskifting av gamle vinduer som kommer til å være det vi satser på videre utover. Det vil også være nødvendig å gjøre tiltak på toalettforholdene på terapibygget.

ENØK-tiltak kommunale bygg

Som nevnt foran under opprusting av eiendommer, vil mesteparten av disse midlene brukes på verkstedbygget ved Holla 10-årig skole neste år.

Brannsikring av kommunale bygg

Det prioriteres å få installert varslingsanlegg på Maristua (Dagsrud) og Borgen(Dagsrud).

Brannsikring Øvre Verket

Det er innsendt søknader om støtte, men det er usikkert når Nome kulturhistoriske bygg kan få innvilget søknaden. Kommunen skal bare betale et mindre beløp (anslått kr 45 000). Dette er ikke lagt inn i økonomiplanen, men vil bli tatt opp i en økonomirapporten når tilsagn foreligger.

Opprusting Bjervatun

På Bjervatun vil det bli jobbet med å skifte/oppgradere ventilasjonsanlegget, vannforsyningssystemet, el-tavler og oppvarmingssystemet, det er også en del slitte gulv i bygget. Dette vil bli sett i sammenheng med eventuell oppgradering institusjonsplassene på Bjervatun, og hva resten av bygget skal brukes til.

Mulighetsstudie Bjervatun/Ringsevja/Tyrivegen

Det er foreslått en ramme på kr 500.000 til planlegging.

Bjervatun:

Fra 2017 er det gjort endringer i ordningen når det gjelder tildeling av investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem. Fra 2021 vil det være krav om nettotilvekst for å få tildelt tilskudd. Denne ordningen skal gradvis innføres fram til 2021.

Bjervatun alderspensjonat har 16 rom der 2 pasienter deler bad. Det er behov for ombygging og utbedring av rommene. Pasientrommene på Bjervatun bør ha egne bad. Det vil også bli vurdert om det er mulig å bruke nytt ledig areal til en forsterket enhet (3 rom)for personer med demens. Bruk av velferdsteknologi vil også bli vurdert i forbindelse med evt. ombygging/utbedring.

Ringsevja:

Med bakgrunn i fremtidig behov for plasser med heldøgnsomsorg, vil utbygging av 8-10 nye omsorgsboliger/bofelleskap for personer med demens på Ringsevja bli vurdert.

Tyrivegen:

Etter oppstart av Tyrivegen bofelleskap i Lunde har pasientgruppene endret seg. Det er i dag langt flere ansatte enn ved oppstart, og arealet som er avsatt til personalrom og kontor er for lite. Det er behov for å bygge ut slik at ansatte har tilfredsstillende kontor og personalrom.

Holla Kirkeruin

Restaurering av kirkeruinene har pågått over en rekke år – finansiert med tilskudd fra Riksantikvaren. Det er i kommunens investeringsbudsjett lagt opp til at arbeidet videreføres i 2018 – finansiert ved tilskudd fra Riksantikvaren med kr 700.000, og momskompensasjon på kr 175.000.

Ombygging/utvidelse Ulefoss samfunnshus til bibliotek

Det vises til behandling i kommunestyrets møte 9. november d.å. Prosjektet ble vedtatt igangsatt innenfor en total kostnadsramme på 13,750 mill. kr inkl. mva, hvorav inventar utgjør om lag kr 750.000. Tiltaket er innarbeidet i regulert budsjett for 2017 med kr 4,9 mill., og restfinansiering er ført opp med 8,850 mill. kr i 2018-budsjettet.

Nome sjukeheim – utvidelse

Denne er lagt inn for gjennomføring i 2020. Når omfanget/behovet er mer klarlagt bør det settes av ca. 1.5 mill. kroner til prosjektering i året før bygging.

Bygging av flyktningeboliger:

Eiendomsavdelingen har vært på befaring hos Bø kommune for å dra nytte av de erfaringene de har gjort seg når de har bygd flyktningeboliger. I høsten 2017 er det blitt utarbeidet kravspesifikasjoner, og prosjektet i Lunde er lagt ut på anbud. Innleveringsfristen på anbud er satt til 1 desember 2017. Det er satt av en ramme på kr 10 000 000 for 2018. Det forutsettes lån og tilskudd i Husbanken. Prosjektet er definert å være selvfinansierende.

Tilrettelegginger i Storsalen på samfunnshuset for økt utnyttelse av lokalet

I dag er det mye ledig kapasitet i Storsalen fordi den hovedsakelig brukes til tradisjonell aktivitet som kino og store møter med publikum i de grønne stolene i amfiet. Ved å gjøre noen grep vil lokalet få et langt større brukspotensiale, som det nå er behov for siden forsamlingslokalet Gleden forsvinner på grunn av bygging av nytt bibliotek.

Ved å utvide scenearealet kan vi oppnå hele 130m2 flatt gulv her. Det åpner for nye bruksområder som møter, kurs, forestillinger og konserter med folk sittende eller stående på scenen, gjerne vendt mot salen. Det vil ved behov, kunne bygges ny scene oppå eksisterende scene eller over amfiet. For bruk ved kurs etc. vil det over amfiet komme et stort senkelerret og en takmontert projektor. Det er behov for å kjøpe sammenleggbare pult, stablestoler, skjermings-tekstiler og scene-elementer.

Behov over investeringsbudsjettet blir kr 250 000, som foreslås innarbeidet i 2018-budsjettet. Noe inventar vil bli dekket over driftsbudsjettet på samfunnshuset.

Muddern - overbygg

Det er vedtatt at det skal bygges tak over Muddern. Det er avsatt kr 200 000 til prosjektet. Arbeidsgruppen som kom frem til beløpet gjorde det før området ble fredet. Dette kan medføre at krav til estetikk og hva slags byggemateriale som skal brukes blir annerledes. Anslaget er ikke bygd på et gjennomarbeidet kostnadsoverslag.

Vognskjul i Sluseparken barnehage

Det har blitt meldt inn et sterkt behov fra oppvekstetaten om å få oppført et oppvarmet, isolert vognskjul hvor barn i barnevogner kan ligge og sove. Det er viktig at vognene står tørt og varmt slik at de får tørket ordentlig. Dette for å unngå mugg og andre plager for barna når de skal ligge/sitte i vognene. Kostnaden er anslått til kr 450.000.

7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering

Det foreslås lagt opp til en investeringsramme for vann- og avløpsprosjekter i plan-perioden:

År 2018: 15,8 mill. kr

År 2019: 16 mill. kr

År 2020: 16 mill. kr

År 2021: 16 mill. kr

Tiltak planlagt i 2018:

Vann og avløp Kaste

Prosjektet startes opp i 2017 og avsluttes i 2018. Anbudssummen er på kr. 10 mill. og eventuelle endringer underveis i prosjektet dekkes opp av rammen til VA. Det er usikkerhet rundt den faktiske oppbygging av Romnesvegen samt at det kan være mer fjell enn antatt i ledningstraseen.

Strømodden/Sagene

Prosjektet er avhengig av avklaring rundt ny veg over Clemets jorde, og er forventet startet opp mot slutten av 2018.

Nyhusfeltet

Løsning for nye ledninger på Nyhusfeltet er planlagt, oppstart våren 2018 med separering av felles ledninger for spillvann og overvann. Det blir også lagt med ny vannledning.

Kåsa høydebasseng

Høydebassenget er gammelt og må fornyes. Det er utsatt for frostsprengning i veggene som fører til lekkasje, i tillegg krever Mattilsynet ny nedstigningsluke på toppen av bassenget.

Ramme diverse VA-prosjekter (2 mill. kr)

Dette er en fast årlig ramme for å ta mindre oppgraderinger på ledningsnettet.

Eksempel på egne prosjekter er nedlegging av Heisholt høydebasseng, erstattet med pumpestasjon. Utskifting av Haugjordet avløspumpestasjon. Måling av vannforbruk innenfor inndelte soner på ledningsnettet, for å kartlegge lekkasjer. Opprydding i feilkoblinger på overvann, da det kommer mye fremmedvann inn på pumpestasjoner i Helgen og Grønvold, og på Svensid RA og Vrangfoss RA.

Resterende prosjekter planlegges gjennomført i følgende rekkefølge (omprioritering innenfor rammen kan være aktuelt):

2019: Berget, Vesthagen, Bjervagata, Bjervajordet, Haugbakken, Åkervegen, Egne prosjekter

2020: Tufte/Fen, Egne prosjekter

2021: Berget, Herregårdshavna vest, deler av vannledning til Lunde kirke, Egne prosjekter

7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

Beløp i hele 1.000 kr	2018	2019	2020	2021
SUM INVESTERINGER INKL VA	51 900	33 930	52 400	31 100
FINANSIERING:				
Nytt lån - fellesfinansiering prosjekter	-16 600	-10 500	-9 500	-9 500
Nytt lån - Husbanken til flyktningeboliger	-7 000			
Nytt lån - Nome sjukeheim - utvidelse			-16 000	
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-12 400	-16 000	-16 000	-16 000
Ubrukte lån - VA-ramme	-3 400			
Sum bruk av lån	-39 400	-26 500	-41 500	-25 500
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-500	-800	-800	-800
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700			
Tilskudd fra Husbanken til flyktningeboliger	-3 000			
Bruk av investeringsfond	-1 525	-1 530	-1 420	-380
Momskompensasjon investeringer	-4 675	-3 000	-6 580	-2 320
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Sum finansiering:	-51 900	-33 930	-52 400	-31 100

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 169 mill. kr, men herav gjelder 64 mill. kr investeringer i vann- og avløpssektoren. I tillegg er det ført opp bygging av flyktningeboliger med en ramme på 10 mill. kr som et selvfinansierende tiltak.

Momskompensasjon

Fra og med 2014 er momskompensasjonen som gjelder investeringstiltak direkte ført i investeringsregnskapet. Momskompensasjonen som gjelder investeringer går i sin helhet inn i fellesfinansieringa av investeringsbudsjettet.

Overføring fra driftsbudsjettet

Det er forutsatt overført et 2,1 mill. kr fra drift til investering for å finansiere egenkapitalinnskuddet til Kommunal Landspensjonskasse.

Bruk av investeringsfond

Det er lagt inn en forutsetning om å disponere midler fra investeringsfondet for å delfinansiere investeringstiltak. Som tidligere redegjort for, er det ingen disponible midler på fondet pr 31.12.2016. Salg av eiendommer er forutsatt å fylle opp fondet, men det er foreløpig beskjedne salgsinntekter i 2017. Som tidligere legges det opp til at kapitalinntekter fra salg mv. blir avsatt på investeringsfondet, og disponeres derfra, jf. eget punkt i innstillingen. Det er forutsatt at vi kan disponere til sammen 5 mill. kr fra fondet til finansiering av investeringene i økonomiplan-perioden. Det betinger fortgang i salg av diverse bygninger/tomteareal.

Bruk av lån

Som tidligere er kommunens investeringer i kommende planperiode i hovedsak basert på lånefinansiering. VA-prosjektene på om lag 64 mill. kr (16 mill. kr pr år) lånefinansieres i sin helhet, men er pr definisjon selvfinansierende. For 2018 vil kommunen ha ubrukte lånemidler

fra inneværende år på om lag 3,4 mill. kr. Nytt lån til VA-prosjektene vil derfor i 2018 bli begrenset til 12,4 mill. kr.

I tillegg til lånefinansierte VA-prosjekter, forutsetter budsjettforslaget for 2018 låneopptak på til sammen 23,6 mill. kr, hvorav flyktningeboliger utgjør 7 mill. kr. Flyktningeboliger og utbygging av bibliotek på samfunnshus er i all hovedsak selvfinansierende prosjekter. Rådmannen har i budsjettforslaget lagt opp til en låneramme på om lag 10 mill. kr pr år til prosjekter som i sin helhet vil belaste driftsbudsjettene i kommende år.

7.5. Utlån.

Startlånsordningen ble innført 01.01.2003, som et resultat av at Husbankens kjøpslån og kommunenes etableringslån ble slått sammen til en ordning. Målet var at Startlånet skulle virke mer fleksibelt til å løse lokale etableringsproblemer, samt at lånekundene skulle få en offentlig instans å henvende seg til.

Regjeringen fastsatte ny forskrift for startlån gjeldende fra 01.04.2014. Det skal i større grad fokuseres på de personene som er varig vanskeligstilt på boligmarkedet, men som samtidig har økonomisk evne til å betjene et lån. Personer i målgruppen kan være lavtlønnede, enslige forsørgere, flyktninger og utviklingshemmede. Unge i etableringsfasen uten oppspart egenkapital er ikke en prioritert gruppe fra Husbankens side.

Lånet kan gis til kjøp av bolig, refinansiering av dyre lån, utbedring/tilpasning eller toppfinansiering ved bygging av bolig. Den nye forskriften åpner også for å kunne formidle startlån med opptil 50 års nedbetalingstid.

Etter at forskriften trådte i kraft har antall søknader gått noe ned, men det søkes oftere om fullfinansiering med startlån fordi bankene har innført strengere utlånspraksis. Tidligere var unge førstegangsetablerere den søkegruppen som fikk innvilget flest lån. På grunn av endringene i Husbankens forskrift, er det et fåtall i denne gruppen som oppfyller kravene til å ha «langvarige finansieringsproblemer». Det er også et krav i forskriften at søkerne skal ha benyttet muligheten til sparing så langt det er mulig i forhold til inntekter/boutgifter.

Pr. 07.november 2017 er det behandlet følgende:

	2017
Antall søknader totalt	25
Antall innvilgede lån	12
Antall avslag	7
Antall forhåndstilsagn	2
Ikke behandlede søknader	4
(tall i hele 1000 kr)	
Disponible midler pr. 01.01.2017	1 159
Innlån fra Husbanken 2017	4 500
Utlånte midler pr. 07.11.2017	4 335
Innvilgede forhåndstilsagn	845
Innvilget lån, ikke utbetalt pr. 07.11.2017	330
Gjenstående utlånsmidler pr. 07.11.2017	149

Restansene på etablerings- og startlån er fortsatt lave sett i forhold til lånemassen, og det er hittil registrert lite tap på utlån. I og med at kommunen nå har anledning til å innvilge større lån enn hva som er gjort tidligere, kan dette medføre at restanser og tap øker på sikt, og at det må brukes mer ressurser på innfordringen.

Nome kommune har avtale med Lindorff Låneforvaltning A/S om forvaltning av startlån og boligtilskudd til etablering samt foreta innfordring av misligholdte lån.

Pr. 01.11.2017 har Nome kommune låneportefølje:

Startlån kr. 45 199 160,- fordelt på 224 lån

Boligtilskudd kr. 1 141 758,- fordelt på 18 tilskudd

På bakgrunn av dette foreslår rådmannen å føre opp kr. 4 500 000,00 i årsbudsjett for 2018 til utlån av Husbank-midler via startlånsordningen.

Hvis det viser seg at antall lånesøknader er økende i 2018 er det mulig å søke om økt lån i Husbanken – en ny søknad må i så fall behandles og vedtas av kommunestyret.

8. Rådmannens oppsummering.

8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2018 - 2021

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i alle økonomidokumenter de siste årene. Selv om regnskapet for 2016 viste en klar forbedring av kommuneøkonomien, er det fortsatt slik at gamle underskudd ikke er dekket inn fullt ut, kommunen er innmeldt i ROBEK, og inntektsutviklingen tilsier at det er nødvendig å kjøre et veldig stramt økonomisk opplegg i årene framover.

Rådmannen opplever ikke denne budsjettthøsten på annen måte enn det som har vært situasjonen tidligere. De økonomiske rammene strekker på langt nær til for å tilfredsstille de behov som ansvarlige sektorsjefer melder inn i løpet av prosessen. Det betyr at det også denne gang må gjennomføres betydelig budsjettkutt fra det innmeldte, konsekvensjusterte nivået. Og muligheten for å foreslå nye/utvidede driftstiltak er svært begrensede.

Det kan pekes på følgende forklaringer til den utfordrende situasjonen:

Inntektsutviklingen:

- **Endringer i inntektssystemet**

Fra 2017 ble inntektssystemet lagt om. Det vises til omtale i pkt. 4.1 foran. Fortsatt er antall innbyggere, og alderssammensetning svært utslagsgivende. Befolkningsutviklingen i Nome kommune det siste året (vi skal glede oss over den) gir isolert sett positivt utslag på det som heter innbyggertilskuddet. Men denne effekten dempes betydelig av inntektsgarantiordningen, som virker slik at kommuner med stor negativt effekt fra ett år til det neste, blir kompensert for å dempe for brå samlet inntektsreduksjon. Motsatt vil kommuner med positivt utslag på innbyggertilskuddet, få en reduksjon på inntektsgarantiordningen. Det gjelder for Nome i 2018 sammenlignet med 2017. Samlet vekst i frie inntekter er på 2,4 %. Denne veksten er ikke tilstrekkelig for å opprettholde det driftsnivået vi har etablert.

- **Andre generelle inntekter**

Rådmannens forslag innebærer en reduksjon med om lag 2 mill. kr i utbytteinntekter fra våre 2 kraftselskaper. Videre er det en reduksjon på om lag 1,650 mill. kr i 2018 sammenlignet med 2017 når det gjelder eiendomsskatten fra kraftselskaper.

Det er også utfordrende at det – etter et par år med betydelig behov for bosetting av flyktninger, og der Nome kommune har tatt sin del av «dugnadsjobben» - i kommende år vil bli et inntektsbortfall i form av integreringstilskudd. Utfordringen knytter seg til det «å ta ned driftsutgiftene» like raskt som inntektsbortfallet fra Staten.

Utgiftsutviklingen:

- **Utfordrende tjenesteområder.**

Budsjettutviklingen i inneværende år slik den senest kom til uttrykk i økonomirapport 5/17 framlagt i kommunestyret 9. november d.å., viser i sum en utgiftsvekst som ikke er i samsvar med inntektsutviklingen. Helse og omsorg har store utfordringer. Det bidrar ikke i positiv retning når Regjeringen nok en gang utfordrer kommunesektoren når det gjelder fordelingen av kostnader knyttet til ressurskrevende tjenester. Regjeringen fremmer nok en gang forslag

om å øke det såkalte innslagspunktet. Dette slår negativt ut for en kommune som Nome med relativt mange tunge brukere.

Inndekking av tidligere års underskudd

Med en samlet, svak inntektsutvikling, relativt høye rente- og avdragsutgifter, og utfordrende tjenesteområder, står kommunen i en situasjon der en over driftsbudsjettene skal dekke inn tidligere års underskudd så raskt som realistisk mulig. I tillegg er det et stort behov for å bygge opp reserver/buffer/fond for ikke i årene framover være så sårbare for uforutsette hendelser. Å balansere disse hensyn opp mot riktig dosering av driftsreduserende tiltak, er en særdeles krevende øvelse.

8.1.1 Salderingsforslaget.

Eiendomsskatt

Rådmannen foreslår å fravike forutsetningen ved forrige rullering av økonomiplanen: Det foreslås utskrivning med 7 promille etter gjeldende takstgrunnlag. En reduksjon til 6 promille, slik forutsetningene var i retningsgivende økonomiplan, vil innebære en inntektsreduksjon på om lag 2 mill. kr. Eiendomsskatteinntektene i 2018 viser en reell nedgang på 1,650 mill. kr, som skyldes endring av takstgrunnlaget for kommunens kraftanlegg.

Frie inntekter

Rådmannen har i budsjettforslaget «tøyd inntektsstrikken» mer enn langt nok, og velger å være optimistisk med hensyn til en fortsatt positiv befolkningsutvikling. Anslaget på frie inntekter (rammetilskudd og skatt) er basert på en vekst i folketallet med 25 personer sammenlignet med 01.07.2017.

Begrense nye låneopptak

Rådmannen følger opp intensjonen i retningsgivende økonomiplan: Det legges opp til moderat investeringsprogram (utenom selvfinansierende tiltak). Dette for å forhindre en ytterligere belastning i form av renter og avdrag i planperioden. Det er også forutsatt et relativt lavt, stabilt rentenivå med en moderat økning i 2. halvdel av økonomiplanperioden.

Inndekking av regnskapsmessig underskudd fra 2014/2015 - Fondsoppbygging:

Målsetting nr. 1 for rådmannens arbeid med budsjett 2018, har vært å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014 og 2015, så raskt som realistisk mulig. Etter avsluttet kommuneregnskap for 2016 gjenstår om lag 3,125 mill. kr til inndekking. Ved behandling av økonomirapport 5/17 i kommunestyrets møte 9. november d.å., ble inndekking i 2017-budsjettet oppjustert til 1,550 mill. kr. Følgelig gjenstår 1,575 mill. kr til inndekking i 2018-budsjettet.

Rådmannens budsjettforslag for 2018 baseres på forannevnte forutsetninger, og det er ført opp til inndekking 1,575 mill. kr. Utover dette beløp, er det ikke satt av noen reserver til å bygge opp fond. I planperioden 2019 – 2021 er det lagt opp til fondsavsetninger på samlet om lag 7,5 mill. kr.

Driftsrammer

I arbeidet med driftsrammene i høst, kom en fram til et samlet behov - **før kutt** – på om lag 431,9 mill. kr. I denne beregningen er lagt til grunn disse hensyn, jfr. omtale i pkt. 5.1 og 5.2 foran:

- Utgangspunkt i opprinnelig vedtatt budsjett for 2017 (prisjustert til 2018-nivå)

- Konsekvensjusteringer basert på utviklingstrekk i inneværende år
- Styringssignaler fra Staten gjennom Statsbudsjettet
- Innarbeiding av noen nye/utvidede driftstiltak

Hvilke hensyn som er tatt, er dokumentert i innledende tabell under hvert driftsområde.

Basert på oppdaterte vurderinger av fellesutgifter og fellesutgifter, herunder nødvendig underskuddsinndekking fra tidligere år, fastsatte rådmannen en total ramme på 424,3 mill. kr til fordeling på driftsområdene. Det betyr rammekutt på til sammen 7,6 mill. kr.

Rådmannen har i sitt forslag til rammekutt lagt betydelig vekt på de vurderinger som kommer fram i KOSTRA-analysene fra Telemarksforskning. Det er hensyntatt hvilke tjenesteområder som har et merforbruk sammenlignet med andre kommuner. Dette hensynet er kombinert med et generelt kutt på 0,5 % for alle rammeområder. Dette kan gjerne kalles effektiviseringskrav, og innebærer i praksis at rammene fra 2017-nivå ikke blir prisjustert med Statens deflator på 2,6 %, men med 2,1 %.

Rådmannens forslag til rammekutt fra et definert konsekvensjustert nivå kan framstilles slik:

	Ramme	Effektivisering	Skjønns	Sum	Ny
	før kutt	0,50 %	tillegg	reduksjon	ramme
Adm og politiske fellestj	27 525	135	240	375	27 150
NAV Nome	31 835	160	1 065	1 225	30 610
Nome statlige mottak	0				-
Kirkelige formål	6 654	30	70	100	6 554
Oppvekst	121 897	595	1 005	1 600	120 297
Helse- og omsorg	183 263	865	635	1 500	181 763
Barnevern	16 197	80	395	475	15 722
Samfunnsutvikling - kultur	16 126	75	175	250	15 876
Samfunnsutvikling - teknisk	38 478	170	1 930	2 100	36 378
Vann	-4 054				-4 054
Avløp	-5 432				-5 432
Midt-Telem Brann og redn	-527				-527
SUM:	431 962	2 110	5 515	7 625	424 337

Hvilke tiltak som foreslås for å tilpasse den endelige budsjettammen, blir omtalt under gjennomgangen av hvert rammeområde i kap. 6.

Som redegjort for innledningsvis, innebærer vedtak om endret administrativ organisering at tidligere «Kultur, plan og utviklingsavdelingen» og «Teknisk sektor» slås sammen til samfunnsutviklingsetaten. I 2018 legges det opp til å vedta en samlet ramme for den nye etaten.

KOSTRA

Til tross for den bekymringsfulle økonomiske utviklingen, er det grunn til å minne om at det ytes tjenester på et svært godt nivå i Nome kommune. KOSTRA-tallene viser at kommunen, sammenlignet med andre kommuner, kommer godt ut på mange tjenesteområder. Utarbeidet KOSTRA-analyse – utført av Telemarksforskning på oppdrag fra Nome kommune – indikerer

at vi på flere tjenesteområder har merutgifter i forhold til kommunens ”normerte utgiftsnivå». Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.4 i dokumentet. De økonomiske rammevilkårene i de kommende år gjør at tjenestenivået settes under press, og kommunen må konstant være på leit etter smarte løsninger for å oppnå innsparinger.

Søkelyset på KOSTRA-statistikk, og sammenligninger med andre kommuner, må etter rådmannens oppfatning legges betydelig vekt på i «jakten» på driftsreducerende tiltak.

8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift

Det vises til rådmannens talldel. Hovedoversikten kan oppsummeres slik:

HOVEDRAMMER DRIFT	Budsjett	Budsjett					Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2017	2017	2018	2019	2020	2021	reg. 2017
	Oppr	Regulert		17-priser	17-priser	17-priser	til 2018
SUM FELLESINNTEKTER	-443 750	-450 210	-455 805	-453 955	-455 055	-452 825	1,2
FINANSUTGIFTER NETTO	26 709	24 639	25 560	25 360	25 160	24 960	3,7
AVSETNINGER NETTO	1 930	-791	2 050	2 950	3 950	2 050	
FRA DRIFT TIL INVESTERING	2 000	3 866	2 100	2 200	2 300	2 400	-45,7
FELLESUTGIFTER (PENSJON)	700	4 700	1 758	2 046	2 216	2 456	-62,6
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	-412 411	-417 796	-424 337	-421 399	-421 429	-420 959	1,6

Oversikten viser en økning i de såkalte fellesinntektene på bare 1,2 % fra regulert budsjettnivå i 2017. Sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2017 er veksten på 2,7 %. Som redegjort for i dokumentet, skyldes den lave veksten flere forhold, bl.a.: Redusert eiendomsskatt, og redusert integreringstilskudd for bosetting av flyktninger.

Netto finansutgifter for 2018 viser en vekst på 3,7 %. Herunder inngår en reduksjon av utbytte fra kraftselskapene med 2 mill. kr.

Under avsetninger netto inngår i 2018 inndekkingen av regnskapsunderskudd med 1,575 mill. kr, som er forutsatt å være siste rest av samlede driftsunderskudd fra årene 2014 og 2015.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 2,1 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Netto driftsrammer til fordeling på rammeområdene: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2018 på om lag 424,3 mill. kr. Det er en økning på bare 1,6 % sammenlignet med regulert budsjett for 2017. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 2,6 %, er det en realnedgang på 1 % samlet sett.

Utviklingen av netto driftsresultat.

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.2 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.

Det framlagte forslag fra rådmannen innebærer netto driftsresultat på om lag følgende:

År 2018:	0,4 %
År 2019:	0,7 %
År 2020:	0,9 %
År 2021:	0,7 %

Det framlagte budsjettforslaget legger altså opp til et positivt netto driftsresultat, men noe i underkant av målsettingen om årlig 1 % - nedfelt ved oppstart av planprosessen. Men det er grunn til å understreke at vi er inne i en «snuoperasjon». Dersom vi lykkes med de budsjettforutsetninger det her legges opp til, vil vi gå fra en situasjon med negative driftsresultat i 2014 og 2015, til en situasjon med positiv balanse mellom totale driftsinntekter og totale driftsutgifter. Lykkes vi ikke med driftsreduserende tiltak, vil vår handlefrihet være begrenset, vår ROBEK-status blir opprettholdt, og vi må ha Fylkesmannens godkjenning for våre disposisjoner i flere år framover.

Disposisjonsfond i % av driftsinntekter.

Med henvisning til formannskapetets signalmøte i september, er det en klar målsetting å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden. De totale driftsinntektene i 2016 utgjorde om lag 649 mill. kr, dvs. at disposisjonsfondet burde utgjøre om lag 13 mill. kr.

Med en totalomsetning på 650 – 700 mill. kr, er det svært sårbart å ikke ha en buffer for uforutsette forhold med den sammensetning av uforutsigbare tjenester som den kommunale virksomhet representerer.

I det framlagte budsjettforslaget for 2018 – 21 er det lagt opp til følgende avsetninger til disposisjonsfondet:

År 2018	0
År 2019	2.475
År 2020	3.475
År 2021	1.575
Sum	7.525

8.1.3 Vurdering av ledige stillinger

Delegasjonsreglementet § 5.7.3 gir rådmannen delegert myndighet til å opprette og nedlegge stillinger. Etter en praksis de senere år hvor alle ledige faste stillinger skal vurderes i administrasjonsutvalget før utlysning og tilsetning, ser vi at dette genererer uforholdsmessig mye byråkrati. Det kan gå lang tid før stillingene blir godkjent i administrasjonsutvalget, og det har i enkelte situasjoner ført til at man har mistet gode og kvalifiserte arbeidstakere til andre kommuner i påvente av godkjenning og utlysning. Det har også blitt brukt overtidsbetaling på enkelte ansatte for å få dekt opp vakter i turnusen.

På denne bakgrunn, anbefaler rådmannen å gå tilbake til tidligere ordning om at stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskole og barnehage, unntas fra vurdering i administrasjonsutvalget før utlysning. Det henvises til eget punkt i rådmannens innstilling.

8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser

Rådmannen henviser til innstillingens pkt. 2. Her framkommer en samlet oversikt over skatter, gebyrer og betalingssatser, og de foreslåtte justeringer av disse.

Budsjettforslaget innebærer en videreføring av eiendomsskatten for boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille, og basert på dagens takstgrunnlag.

Når det gjelder eiendomsgebyrer utenom eiendomsskatt er det i rådmannens forslag foreslått å beholde vanngelyret og avløpsgebyret på nominelt samme nivå som i 2017, dvs. ingen prisjustering.

Feie- og tilsynsgebyret foreslås redusert med nær 10 % (fra 397 til 361 kr). Hovedårsaken er at fritidsboliger/hytter også skal være med i ordningen, og det blir dermed flere som deler kostnadene.

Husleie i kommunale boliger foreslås økt med 1,35 % fra 1. april 2018.

Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.875 til kr 2.360 pr. måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis. Økningen skyldes sak om vedtektsendring til politisk behandling, der SFO tilbudet endres til å gjelde 44 uker. Mulighet for å velge 38 uker bortfaller.

Når det gjelder foreldrebetaling i barnehagene, blir den foreslått økt – i samsvar med Regjeringens opplegg – til den maksimalsats som Stortinget fastsetter i budsjettbehandlingen i desember. Maksimalsatsen er av Regjeringen foreslått til 2.910 pr måned for full plass, dvs. at det er foreslått en økning på kr 110 kr utover den generelle prisstigning. I tillegg kommer 300 kr pr måned for mat.

For skoleåret 2017/18 ble elevavgiften ved Nome kulturskole fastsatt til 2.860 kr. For skoleåret 2018/19 foreslås en økning med lønns- og prisstigning på 2,6 %, og foreslås satt til kr 2.935 kr.

8.3 Interkommunale samarbeidstiltak

De interkommunale samarbeidstiltakene har i tråd med tidligere praksis sin særskilte prosess i regi av Midt-Telemark-tinget. Rådmennene i Midt-Telemarkskommunene har hatt i oppdrag å samordne de innspill som har kommet, og utarbeidet i oktober et omforent forslag. Forslaget, med Nome kommunes andel, framgår av tabellen nedenfor:

SAMARBEIDSTILTAKENE	Budsjett	Lønns- og	Konsek	Forslag	Ramme	Vekst		
	2017	prisjustert	justerte	nye	2018	fra	%	Nome
		ramme	tiltak	tiltak	Utkast	2 017		kr
		til 2018	2018	2018	Rådm			
		2,60 %			pr 27.10			
Midt-Telemark-rådet	783	803			803	2,6	36,1	290
Midt-Telemark PPT	6 742	6 917		750	7 667	13,7	39,7	3 044
Midt-Telemark Barnevern	9 897	10 154	2 823		12 977	31,1	38,9	5 048
Midt-Telemark Landbruk	4 883	5 010			5 010	2,6	36,6	1 834
Midt-Telemark Brann og Redning	13 289	13 635	-90	435	13 980	5,2	42,4	5 927
Midt-Telemark Arbeidsgiverkontroll	1 076	1 104	130		1 234	14,7	32,1	396
Midt-Telemark IKT ekskl. lisenser	10 043	10 304			10 304	2,6	43,6	4 493
IKT: Skole IKT veileder skole	250	257	140		397	58,6	38,8	154
NAV - Talenhuset	1 021	1 048			1 048	2,6	38,8	406
Kommuneoverlege	1 155	1 185		250	1 435	24,2	38,8	557
SUM DRIFT inkl stillinger	49 139	50 417	3 003	1 435	54 855	11,6	40,4	22 149
Investeringer:								
Midt-Telemark IKT	1 275			1 500	1 500		38,8	582
MTBR - brannbil	2 530			1 700	1 700		42,4	721
Sum investeringer	3 805			3 200	3 200			1 303

Konsekvensen av forslaget, er innarbeidet i rådmannens forslag til totalbudsjett for Nome kommune.

I etterkant har det kommet merknader fra rådmannen i Sauherad, som innebærer forslag om en marginal reduksjon av den samlede rammen for samarbeidstiltakene. Samarbeidstiltakenes budsjett blir behandlet i Midt-Telemark-tinget, og kommer til behandling i kommunestyrets budsjettmøte 14. desember som egen sak . Rådmannen henviser til denne saken.

8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2018 - 2021

Investeringsbudsjettet for 2018 er foreslått med brutto investeringer på om lag 52 mill. kr. Budsjettforslaget omfatter bl.a. bygging av nye flyktningeboliger - grovt kostnadsberegnet til 10 mill. kr. Dette tiltaket er forutsatt finansiert med lån og tilskudd i Husbanken, og husleie skal dekke kapitalkostnadene. Selvfinansierende vann- og avløpsprosjekter utgjør om lag 16 mill. kr. av brutto investeringer. Ombygging/tilbygg ved Ulefoss samfunnshus til bibliotek er i hovedsak forutsatt å være et selvfinansierende tiltak. Omfanget av investeringer der lånefinansiering vil belaste driftsbudsjettene 100 %, er begrenset til om lag 10 mill. kr.

I planperioden 2019 – 2021 videreføres et relativt beskjedent investeringsprogram sammenholdt med de siste årene. En utvidelse av Nome sjukeheim er synliggjort med en bevilgning i 2020.

Det er redegjort for alle foreslåtte tiltak i kapittel 7.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet med finansiering for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

Beløp i hele 1.000 kr	2018	2019	2020	2021
SUM INVESTERINGER INKL VA	51 900	33 930	52 400	31 100
FINANSIERING:				
Nytt lån - fellesfinansiering prosjekter	-16 600	-10 500	-9 500	-9 500
Nytt lån - Husbanken til flyktningeboliger	-7 000			
Nytt lån - Nome sjukeheim - utvidelse			-16 000	
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-12 400	-16 000	-16 000	-16 000
Ubrukte lån - VA-ramme	-3 400			
Sum bruk av lån	-39 400	-26 500	-41 500	-25 500
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-500	-800	-800	-800
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700			
Tilskudd fra Husbanken til flyktningeboliger	-3 000			
Bruk av investeringsfond	-1 525	-1 530	-1 420	-380
Momskompensasjon investeringer	-4 675	-3 000	-6 580	-2 320
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Sum finansiering:	-51 900	-33 930	-52 400	-31 100

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 169 mill. kr, hvorav om lag 64 mill. kr gjelder investeringer i vann- og avløpssektoren. Sistnevnte forutsettes finansiert av brukerne gjennom avgiftsbetaling (selvfinansierende prosjekt).

Ulefoss 15. november 2017

Bjørn G. Andersen
Rådmann.

Roar Lindstrøm
Økonomisjef